De re Grammatica

HEBRÆORVM OPVS, IN GRA-
tiam ſtudioſorum linguæ ſanctæ methodo
quàm facilima conſcriptum,

Authore Iohanne Quinquarboreo Aurilacenſi, lingua-
rum Hebraïcæ & Caldaïcæ Regio profeſſore.

Tertia & poſtrema æditio cum authoris locuplete diligentique recognitione.

CVM PRIVILEGIO.

PARISIIS,
Apud Martinum Iuuenem, ſub inſigni D. Chriſtophori,
è regione gymnaſij Cameracenſium.

1556.

NICOLAI REGII, CAMPANI in linguam Hebraïcam, ad Lectorem.

Si tribus è linguis quisquam sibi quærere gestit
Longè commoditate supremam:
Huc animos vertat, reliquas Hebraïca vincit:
Sancta est, cœlica, religiosa.
Hac Deus in tabulis voluit describere leges:
Hac Moses decreta tonantis.
Hac nobis sacri cœlestia numina vates
Decantant, & dia resoluunt.
Hinc instrumenti veteris quæcunque leguntur:
Græcia quicquid habet, latiúmque.
Omnibus hæc primùm terris, ac gentibus olim
Ingenita est communis, & vna.
Quare age lector, ama venerandæ dogmata linguæ:
Atque hauri de fonte liquorem
Purum, aliis fons hæc, princeps & origo, paréńsque:
Huic reliquarum quæque ministrat.

Eiusdem, de Authore.

Est aliquid primùm res inuenisse, repertas
Illustrasse sua gloria maior ope.
Sic tantam fertur laudem retulisse Prometheus,
Phœbeis rapiens lumina sacra rotis.
Hæc tibi qui profert proprij monimenta laboris,
Præstitit id, faciles instituítque vias.
Non contentus enim linguæ præcepta referre,
Adiunxit mira dexteritate faces.
Ergo suam referat laudem, qui tanta laborum
Commoda largitur, commodiora dabit.

DOCTISSIMO VIRO PAVLO Paradiſo Veneto, Regi ab eleemoſynis, atque Hebraicarum literarum Lutetiæ Regio profeſſori Iohannes Quinquarboreus

S. P. D.

CVM ſuperioribus tēporibus Lutetiæ in linguā Hebraïcā
tabulas Nicolai Clenardi interpretandas ſuſcepiſſem vir
ornatiſſime: & alienum ſit ab inſtituto tabularum ſingula
perſequi, victus amicorum ac diſcipulorum precibus, vt in
re Grāmatica Hebræorum præceptis & exēplis illos iu-
uarem, non potui illis ſæpius hoc rogantibus denegare. Itaque illorū ro-
gatu opus hoc qua potui diligētia, facilitate, & methodo, aggreſſus ſum.
Sed, quod ualde ominoſum putabā, non defuerūt inuidi blaterones, qui
vt cæci de coloribus volētes iudicare, conati fuerint perſuadere patri, vt
is à tam ſancto & homine Chriſtiano digno ſtudio me reuocaret. Quo-
rum ſanè verbis facilè morem geſſiſſet, niſi apud illum plurimū valuiſſet
authoritas doctiſſimi cognati noſtri Raymundi Cabroli vtriuſque Iuris
Doctoris illuſtris, atque in noſtra Aruernia ad Regia vectigalia electi: ſi-
quidem tali fuit animo erga me ille, tantóque fauore me proſequutus eſt,
vt ſemper meorum inuidorū impetus ſuſtinuerit, ita vt hactenus illius be-
nefico erga me ſuaſu captus ſit animus patris. Tum omnino (graſſante
in Lutetianos incolas peſte) interruptis noſtris ſtudiis inchoatū iam opus
reliquimus. Poſtea verò quàm Dei optimi maximi beneficio tanta ſeda-
ta eſt lues, vt opera noſtra vti poſſent in hac arte amici, operi incœpto
finem impoſuimus: ídque tibi viro ampliſsimo non ſine ratione dican-
dum duximus, nimirum quòd te vſus ſim præceptore, cui non minùs
certè familiaris eſt ſermo Hebræus, quàm ſit aliis Latinus, quippe cùm
ab ineunte ætate te adeò diligenter in eo exercueris, vt in quo plurimùm
inſudandum aliis ſit, vt intelligant, in eo te facilè recrees, & omnes in
tui admirationem ingenij dexteritate trahas. Doctiſſimum virum Fran-
ciſcum Vatablum explicandi ſacræ ſcripturæ nodos facilitate, & inter-
pretandi fidelitate celeberrimum haud lubens præterierim quem etiā
vnà cum Alano Reſtaldo Calignio magnæ eruditionis viro ſimiliter
habui præceptorem. Præterea quòd beneficentia tua ſemper mi Paule,
mihi patuerint tuæ ædes ampliſſimæ: denique quòd cùm tantum ſtudio-
rum meorum patronum & defenſorem habuero, minùs ab obtrectato-
ribus mihi pertimeſcam. Accipe igitur, vir humaniſsime, æquo diſcipu-
li tui ſtudiorum primitias animo, vt ad tentanda maiora inuitetur. Ora-

tos porrò velim lectores, qui in nostras, aut aliorum inciderint lucubrationes, & perlegerint omnia quæ ab illis nobísque scripta sunt, beneque habere viderint, vt Deum laudent, scriptoribus bene precētur: si verò aliqua aut deesse aut desiderari cognouerint, ne propter pauca illa, quæ fortassis minimè illis arriserint, omnia confestim fastidiant: sed ex illis quæ proculdubio non frustra scripta esse existimandum est, aliquid emolumenti fructúsque comparare sibi conentur, ac studeant. Vale. Lutetiæ, Anno ab orbe redempto, M. D. XLVI. mense Maio.

AD LECTOREM.

HEu miserã hominũ conditionem! ecce enim nunc nuper Paulũ Paradisum viuentem spirantémq; cõueniebam, cui & nomen illud idẽ erat insigne, tribúsque Beniamin (vt ipse de antiquitate suæ gentis mihi nonnihil referens aliquoties commemorabat) eadẽ cum vase illo electo Paulo gentium Apostolo: sed is, proh dolor, non ita pridẽ quàm inopinato è viuis discedens, haud quidem sine magna studiosorum omnium iactura, velut pius parens orphanos solet liberos, nos magno sui desiderio afflictos, omníque ea ope, qua quondam liberalißimè auditorũ suorum omnium studia alebat, destitutos reliquit. Verùm quis fato repugnet? Superest igitur hoc tandem lector candidißime, vt nos pro tot tantísque in hanc nostram Academiam meritis, quotquot illius discipuli fuimus, illum præceptorem nostrum suis laudibus prædicemus, omnésque pij viri Manibus pacem, & quietem precemur. Vale.

Obiit mortem ille anno salutis millesimo, quingentesimo, quadragesimo nono, mense Iulio.

Factus verò est postea Regius linguarum Heb. & Cald. professor Iohannes Quinquarboreus Aurilacensis, Anno Domini 1554. mense Nouembri.

DE RE GRAMMATICA HEBRAEorum opus, Authore Iohanne Quinquarboreo Aurilacensi, linguarum Heb. & Cald. Regio professore.

DE LITERIS.

Hebræorum literæ viginti duę, omnes consonantes.

Pronunciatio siue Potestas.	Nomina.	Corpus literarum.
ʾ	אָלֶף Aleph	*א
b	בֵּית Beth	ב
g	גִּימֶל Gimel	ג
d	דָּלֶת Daleth	ד
h	הֵא He	ה
v consonans.	וָו Vaf	ו
z	זַיִן Zaiin	ז
	חֵית Heth	*ח
t	טֵית Teth	ט
i consonans.	יוֹד Iod	י
c	כַּף Caph	כ ך
l	לָמֶד Lamed	ל
m	מֵם Mem	מ ם
n	נוּן Nun	נ ן
ſ	סָמֶךְ Samech	ס
	עַיִן Aiin	*ע

Quia litera Aleph est aspiratio lenissima, nullã habet literam vel Græcam, vel Latinã, sibi respondentẽ, expressimus eius potestatẽ, per spiritũ lenẽ Græcorum: & sic ex lenitate sua nõ videtur audiri eius sonus, sed tantùm motionis vocalis, qua afficitur.

**Huius literæ us est suppressa, quòd nullus possit literis referri: est enim aspiratio dẽsa, non sonans vt ch, sed densiùs aspirans quàm h nostrum, & formatur in nodo gutturis.*

**Hæc litera est aspiratio quam non scriptura, sed tantùm viua vox exprimere potest: fitq́ue dum flatus nariũ adminiculo ĩ extrema gutturis parte strãgulatur, & ad sonum nostri g imõ gutture pronuntiati accedit.*

p	פֵּא Pe	פ ף }	
tſ	צָדִי Tſade	צ ץ }	
k	קוֹף Koph	ק	
r	רֵישׁ Res	ר	
ſ	שִׁין Sin	ש *	*Hæc litera cū pūctulo in dextero cornu magis ſtridet quàm ſ, cum in ſiniſtro verò, vt ſ, ſiue ס, omnino ſonat.
t	תָּו Taf	ת	

Quæ in ſerie Alphabeti figura angulari iunguntur, duas habent figuras: quarum poſterior finem dictionis tantum occupat. Ad ſcripturæ enim decorum, quod ex illis literis in principio, vel medio dictionum contractum eſt, in fine extenditur. Quare ab Hebræis literæ פְּשׁוּטוֹת, id eſt, extenſæ ſiue explicatæ vocantur. Non finales verò, כְּפוּפוֹת, id eſt, reflexæ ſiue replicatæ: מ tamen non finale vocant פְּתוּחָה, id eſt, apertum, & finale ם, סְתוּמָה, id eſt, clauſum.

Sit tibi pro exemplo כ ſic reflexum, & ך finale ſic, ך extenſum.

LITERARVM DIVISIO.

Literarum ſcripturæ penè ſimilium tibi figuras ſubiecimus, ita vt aſſimilis ſimili ſupponatur, vt.

ב ג ד ה ו ט ם

כ נ ר ח ז מ ס

De his, quæ duplicem habent figuram, ſatis ſupra dictum eſt.

Ad diſcrimen hoc percipiendum, animaduertendi ſunt tractus, & lineamēta, quibus corpora literarum fiunt: exēpli gratia, ב tribus lineis cōficitur: כ verò, vnica linea, ſiue tractu vno circūducto. Reliqua, tu cōſydera.

Aliæ ſex ſunt ſoni duplicis.

ת t פ p כ c ד d ג g ב b

ת th, θ, פ ph, φ, כ ch, χ, ד dh, ג gh, ב, ϐ, ſiue v cōſo.

Hæ

Hæ ſex reſpondere etiã poſſunt nouem mutis Græcorũ. Mutæ, { Tenues, פ ϖ. כ κ. ת τ. / Mediæ, ב β. ג γ. ד δ. / Aſpiratę, ת θ. פ φ. כ χ. }

De his ſex literis latiùs, quum officium daghes punctuli inſcripti meditullio literarum, docebimus.

Seruiles ſiue addititias, & radicales literas cum themate, docebimus.

Poſſunt etiam hæ quatuor literæ אֶהֱוִי, mutæ dici, quòd quanuis motione afficiantur vocali, reſpectu omnium aliarum conſonantium, exiguam habeant vocem, præſertim ה, & א.

Vnica duplex videtur, צ, tſ, ſiue טס.

Soni ferè eiuſdem.

ה ו ט כ ס

ח צ ת ק שׂ

Omnes hæ literæ rurſus in quinque diſtribuuntur claſſes, ſecundum differentiam & diuerſitatem organorum humanæ vocis. Aliæ enim dum proferuntur, adminiculo gutturis potiſsimùm egent.

vt,	אַהַחַע
Aliæ palati. vt,	גִּיכַּק
Aliæ linguæ. vt,	דַּטְלְנַת
Aliæ dentium. vt,	זַסְשְׁרַץ
Aliæ labiorum. vt,	בּוּמַף

Hactenus de Literis.

DE PVNCTIS, SIVE MOtionibus vocalibus.

Sunt apud Hebræos puncta quædam, quibus vice vocalium vtũtur, quæ ab illis cõmodè תְּנוּעוֹת, id eſt, motiones vocantur, quòd per eas moueantur literæ. Eas in quinque paruas, & quinque magnas diuidũt. Motiones.

Motiones.

Paruæ.				Magnæ.			
Patha	פַּתַח	בַ	a	Camets	קָמַץ	בָ	a
Segol	סֶגוֹל	בֶ	e	Tsere	צֵרֵי	בֵ	e
Hiric paruum	חִרִיק קָטֹן	בִ	i	*Hiric magnum	חִירִיק גָּדוֹל	בִי	i
*Camets raptum, i. breue.	חָטֵף קָמַץ	בֳ	ou, o	Holem	חוֹלֶם	בֹ בוֹ	o
Kibbuts	קִבֻּץ	בֻ	u	Surec	שׁוּרֶק	בוּ	u

*Hiric magnũ à paruo differt, quòd Hiric magnũ sequatur Iod, paruum minimè.

Similis est ratio aliarum omnium literarum cum his motionibus, atque est in hac tabula cum ב.

Holem motio, modò super vaf, vt לוֹ, illi, & dicitur holem plenũ: modò sine vaf, vt כֹּה, sic, & dicitur holem deficiens, reperitur. Surec autem nunquam nisi in gremio vaf, vt לוּא, vtinam.

* Hateph camets per o, vel ou, raptim legẽdum censeo, ab eius nomine חָטַף, quod raptum significat.

De דָּגֵשׁ

Punctulum inscriptum meditullio literarũ ab Hebræis daghes dicitur: cuius quidem capaces sunt omnes literæ, præter quatuor gutturales* אֶהֶחַע, & ר. Illud porrò est duplex, alterũ חָזָק, id est forte, cuius officium est, vt sonum literæ (cuius gremio inscribitur) cõduplicare videatur: vt שִׁבֵּר Sibber. Alia eius officia facilè vsus te docebit. Alterum קַל, id est, lene est, cuius tantùm sunt capaces literæ sex בְּגַד כְּפַת, dum ponuntur duntaxat in principio dictionis, vel post seua quiescens plurimùm. vt תִּזְכֹּר, recordaberis, masculini gene. & sic de aliis. Has enim sex literas ita mutat daghes lene, vt sonent

* Paucis tamẽ quibusdam in locis reperiuntur א & ר habere daghes, sed quia rarò hoc contingit, non in eo insistunt Grammatici.

ת t	פ p	כ c	ד d	ג g	ב b

Cùm verò abest, molliùs siue remissiùs sonant: nempe ת th siue θ. פ ph siue φ. כ ch siue χ. ד dh siue d lene. ג gh. ב vt ϐ siue v consonans.

Daghes, ab officio suo fortificatiuum dici potest, quòd literas fortificare videatur, tamen, adhuc est etiã Iehudæis, eius etymõ incognitum.

Regula.

Nunquam daghes in vltima litera aliqua apparet, præterquàm interdum in his sex בגדכפת. vnius exemplum in præsentia sufficiat, פְּקֻדַּת.

מַפִּיק productum seu prolatum significat: nimirum quando vnius literarum הוי auditur, vel sonus, vel coalescentia, dicitur illa mappic, id est, prolata, & non ociosa.

Non te conturbet, dictum esse literas gutturales non admittere daghes, videásque frequenter ה cum punctulo in gremio: illud enim non est daghes, sed mappic, id est, signum pronunciationis ה dicitur à Grammaticis, & est tunc ה relatiuum, fœminini generis, tertiæ personæ, singularis numeri. vt, בְּנָהּ filius eius: quod tamen puncto vocali notari non debet: nam tunc non esset relatiuum. vt, אֱלוֹהַּ Deus. Sunt insuper quatuor verba, quæ habent pro tertia litera thematis ה, tali puncto inscriptam eius gremio, תָּמַהּ,גָּבַהּ,כָּמַהּ,נָגַהּ, quod quidem punctum indicat ה illud nunquam excidere, sed consonum semper esse, aliter quàm in omnibus aliis habentibus ה pro tertia thematis litera, quæ illic nonnunquam excidit, aut expressa desinit esse consonans, & fit ociosa: de quibus latiùs suo loco.

De: שְׁוָא.

Duo punctula, quorum vnum alteri superponitur, seua appellantur: dicitur etiam minister motionum omnium, eo quòd modò præponatur, modò postponatur decem motionibus vocalibus, & æquè illis inseruiat. Eius natura est, vt ad venustatem pro-

nunciationis certis in locis quiescat, & certis in locis legatur.

In locis tamen in quibus legitur, omni Iehudæorum de eius lectione superstitione morosa relicta, cum doctissimis præceptoribus nostris Regiis Professoribus dicimus ipsum sonare vt e breuissimum: obiter, quādo legi debeat, regulas certas subscribētes.

Primò, legitur seua, quoties sub prima dictionis litera ponitur. vt, דְבָרִים verba.

Secundò, quando præcedit ipsum vna magnarum motionum. vt, שָׁמְרוּ custodiuerunt.

Tertiò, quādo ponitur sub litera cuius meditullio inscribitur daghes. vt, סִפְּרוּ narrauerunt.

Quartò, si eadē litera bis continenter scribatur, & prima habeat sub se seua, habet illud mobile. vt, הִנְנִי ecce me, הַלְלוּ laudate.

Quintò, si duo seuaim veniant cōtinenter in medio dictionis, primum quiescet, & alterum legetur. vt, יִלְמְדוּ docebunt. In fine autē dictionis si duo seuaim concurrant, vtrunque semper quiescit. vt, וַיֵּבְךְּ & fleuit, Gene. 27. etiam sub litera habenti in complexu suo daghes. vt, וַיֵּשְׁתְּ & bibit, Genes. 9.

Regula.

Nusquam inuenitur seua expressum in fine dictionis, præterquàm in literis בְּגַדְכְּפַת, exceptis tantùm tribus dictionibus, קֹשְׁטְ veritas, Prouerb. 22. וַיַּשְׁקְ & potum dedit, Genes. 29. à שָׁקָה. יֵטְּ declinabit, à נָטָה.

Omnis vltima litera quatuor literis אהוי exceptis virtute

virtute continet ſeua, quod quidem apparet, ſi quippiam adiungatur. vt in פָּקַד, ſi addatur ſyllaba תָּ, formatiua ſecundæ perſonæ præteriti maſculini generis, elucеſcit in ד ſeua. vt, פָּקַדְתָּ.

Regula.

Notandum inſuper poſt ſeua mobile nunquam ſequi daghes, vnica tantùm dictione excepta שְׁתַּיִם duæ: vbi poſt ſeua mobile ponitur daghes. Iehudæi tamen in partibus orientalibus exulantes, dicunt א in hac dictione intelligendum ſic, אֶשְׁתַּיִם, pro שְׁתַּיִם vt daghes in ת ſit poſt ſeua quieſcens.

Quare ſeua inter motiones vocales non numeretur, ratio eſt, quoniã aliquando legitur ſeua, aliquando verò quieſcit: & trahitur cum ſua litera ad præcedentem ſyllabã. Motiones vocales verò omnes ſemper leguntur. Præterea, quòd dictio nũquam cum ſeua ſolo inueniatur, ſed opus eſt adhuc aliis motionibus, antequam dictio aliqua ſtare poſsit: quare ſeua ſiue ſimplex ſiue compoſitum ſit, dicitur nunquam ædificare ſibi domum ab Elia, Cantico ſexto. De hoc in ſequentibus latiùs, quum de hateph camets diſſeremus.

Puncta rapta, id eſt, raptim legenda, quæ etiam ſemipuncta dici poſſunt.

Semipathah. אֲ a. חֲטַף פַּתַח Hateph pathah, id eſt, raptum ſeu paruum pathah.

Semiſegol. אֱ e. חֲטַף סֶגוֹל Hateph ſegol, id eſt, raptum ſeu paruum ſegol.

Pathah & ſegol quæ hîc vides compoſita cum ſeua, nihil aliud indicant quàm ipſum ſeua, alioqui

 breuiſsimè

breuiſsimè & obſcuro ſono legendum, clariùs, & lẽtiùs ſub literis gutturalibus legendum eſſe ad illarum faciliorẽ pronunciationẽ (habent enim quatuor gutturales אֲהֲחַע, minus vocis quàm aliæ conſonantes, & ſic difficilioris ſunt prolationis:) extra quas, raró admodùm hæc pũcta inueniũtur: quare, peculiaria gutturalium appellantur: ea daghes nunquam ſequitur, raró etiam ſeua, quod ſub primæ ſyllabæ litera nunquam illa præcedit: in medio dictionis tamen quandoque poteſt. vt, וַיִּזְעֲקוּ, & clamauerunt, Ionæ. 1. & alia. Ponitur etiã methegh accentus protractionis, qui inſtar lineæ perpendicularis pingitur, cum motionibus quæ præcedunt puncta rapta. Duo חֲטֵפִים, etiam mutuó nuſquam ſeſe conſequuntur.

Notãdum gutturales literas ſe, & præcedẽtes literas notare, hoc eſt, ſi gutturalis litera habeat hateph pathah, præcedens litera plurimùm habebit motionem affinem, nẽpe pathah. Si veró hateph ſegol, præcedẽs habebit ſegol. vt, יַעֲלֶה Aſcendet. וְיֶאֱסֹף addet. hoc etiã fit cũ hateph camets vt, יָעֳמַד, ſtatuetur.

Aliquando tamen literæ gutturales in medio dictionis reperiuntur cum puro ſeua. In principio dictionis nunquam, quoniam quoties ſeua debet legi ſub gutturali, debet componi ſeu dilatari. Hoc autẽ tribus regulis in fine huius operis demonſtramus: quibus oſtenditur gutturales literas poſſe habere ſeua ſimplex & non compoſitum in medio dictionis.

Dictum eſt ſupra, raró admodum hæc puncta rapta reperiri ſub aliis quàm gutturalibus literis. Reperiuntur tamen, potiſsimùm quando eadẽ ſequitur conſonans in eodẽ themate: tunc enim ex his præcedens habet quãdoque hateph pathah. vt, צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת Demerſi ſunt tanquam plumbum, Exod. 15. רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל Myriades milium Iſrael. Numer. 10. Nõ ſequente etiam eadem conſonante, ſed raró. vt, רֻטְפַשׁ Succulentus fuit, Iob 33.

Sunt

Sunt etiam adhuc quædam caussæ, propter quas literæ non gutturales aliquando habent sub se ־ֲ, vt cum ו præponitur literæ affectæ seua, dilatatur tunc seua per pathah, ornatus ac vocalitatis (vt Dauid Kimhius ait) gratia. vt, וַזְהַב & aurum, Genes. 2. Et alia. vt, Ezechiel. 26. Iudicum 5. & Numeri. 23. Item, ab hoc verbo בֵּרֵךְ benedixit deriuata, in quibus accentus methegh est sub ב, habēt aliquando sub ר ־ֲ. vt, וַאֲבָרְכֵהוּ & benedicam ei, Genes. 27. וְהִתְבָּרְכוּ־בוֹ & benedicent sibi in illo. Ierem. 4. & alia. vt, Iudicum 5, magis vsu quàm præceptis percipienda: in quibus variant exemplaria, vt de deriuatis ab אָכַל, quæ Elias Cantico duodecimo persequitur.

Quando seua sequitur literam gutturalem, ex ־ֶ literæ gutturalis tunc fit ־ֱ, ídque ne alterū seua sequēs legatur, & fiat κακοφωνία (Nihil enim aliud est ־ֱ quàm seua compositum seu dilatatum per ־ֶ) vt, נַחֲלָתֵנוּ נֶהֶפְכָה לְזָרִים hæreditas nostra versa est ad alienos. Threno. quinto: vbi נֶהֶפְכָה pro נֶהְפְּכָה. Eadem erit tibi de ־ֳ ratio.

De ־ֳ

Quanuis ־ֳ sit חָטֵף, id est, raptū, non tamen paulò ante adnumerauimus illis duobus, eo quòd plurimū hoc numeretur inter decem motiones vocales (tamē vt vsu videre licet, aliquando est seua dilatatum siue compositum cum ־ָ) quòd indifferenter subscribatur omnibus literis, & quòd ex eo fiat vocabulū monosyllabū ־כָּל, quod neque seua simplex, neque alia duo puncta rapta præstare possunt: nulla enim ex illis solis constare potest dictio. De hoc pauca supra in fine

ſcua. Huic motioni ֳ in quibuſdam codicibus aſcribitur ſeua dextero lateri ſic ְָ, in quibuſdá verò non: quare in huiuſmodi codices incidens ne allucineris, certas quatuor regulas tibi ſubſcribam, quibus camets motionem magnam ab hateph camets, ſeu (vt placet Eliæ vocare) camets hatuph diſcernes.

Prima, ſi aliquando poſt ְָ venerint daghes & accentus, iam illud camets non eſt motio magna camets, ſed camets hatuph, ſemper per ou, ſiue o, & non per a legendum. vt, כָּלוּ תְּפִלּוֹת דָוִד abſolutæ ſunt precationes Dauid. Pſalmo. 72. ita in quibuſdam exemplaribus legitur.

Omne camets poſt quod venit ſeua, debet ſaltē methegh accētu produci, alioqui ſeua ſequēs non legetur, quia camets illud eſt camets hatuph Eliă căticulum. Vide.

Secunda, ſi ſequatur poſt ְ ſeua quieſcens, id eſt, ſi camets præcedens non habeat iuxta ſe methegh, vel alium quemuis iuſtū accentum, tunc non erit camets, ſed camets hatuph. vt, הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ Sapientia vitam confert poſſeſſoribus ſuis. Eccleſiaſt. 7. quod de naturali ְ & non per accidens poſito in dictione intelligo: nam quanuis Ruth ſecundo legatur אַרְצָה In terram: ſeua poſt tale ְ non eſt legendum, eo quòd vicem gerat ְ motionis paruæ ֶ, propter accentum diſtinguentem: ſtatus enim abſolutus dictionis eſt אֶרֶץ.

Tertia, omne camets vltimæ ſyllabæ iunctum per virgulam quam Hebræi מַקָּף vocant, cum ſequēti dictione, ſi nō habeat poſt ſe א vel ח, eſt camets hatuph. vt, כָּל-אֹיְבַי omnes inimici mei. Pſal. 3. Sine maccaph enim ſcribendū כל per holem: ſimiliter in פֶּן־יִפְרָץ־בָּם ne irrumpat in eos (Dominus) Exodi. 19. vbi ר litera afficitur camets hatuph propter virgulam maccaph.

Cæterum

Cæterum ſi poſt ָ ſequatur ה vel א, ָ illud etiam præſente maccaph erit longum. vt, תַּאֲוָה־הוּא deſyderabilis ipſa (arbor erat,) Gen.3. & וְשְׁקָה־לִּי, Et oſculare me, Geneſ.27. & id genus alia.

Quarta, in verbis in quibus in vltima ſyllaba eſt ָ, & nullus vnà cum illo eſt accẽtus, quod potiſsimùm in quibuſdam futuris obſeruatur, tale ָ, eſt camets hatuph, vt וַיָּקָם קַיִן Et ſurrexit Cain. Geneſ. 4. וַיָּקָץ מוֹאָב Et anxius fuit Moab, Num.22.

De literis אהוי.

Hæ quatuor literæ nullum ſonum emittunt, niſi motione afficiantur vocali, & ob id literæ נָחוֹת, id eſt quieſcentes ſeu ἄφωναι dicuntur: illarum natura eſt, vt ſemper adſint expreſſæ motionibus magnis, aut non expreſſæ in ipſis lateant: ita vt motionem magnam proferre non poſsis, niſi adfuerit, vel intelligatur vna illarum: quare אִמּוֹת הַרִבּוּר, id eſt, matres locutionis, appellatæ ſunt.

א, tantùm in fine & medio dictionis ſilet:

- Poſt ָ. vt, צָבָא exercitus, Num.1.
- Poſt ֵ. vt, כִּסֵּא thronus, Heſter 1.
- Poſt hirec magnũ. vt, בָּרִיא pinguis, Iud.3
- Poſt holem. vt, בֹּא יָבֹא veniendo veniet, id eſt, certè veniet, Habac.2.
- In medio dictionis. vt, יֹאכַל בּוֹ comedet ex eo. Exod.12.
- Poſt ּ. vt, נְשֹׂוּא פָּנִים diſcrimen ſeu ratio perſonarum, Eſa.3.

ה duntaxat

ה dũtaxat in fine obmutescit	Post ‥. vt, גָּלְתָה יְהוּדָה migrauit Iehuda, Threno.1. Post ‥.vt, אַרְיֵה leo, Gen.49. Post holem.vt, גָּלֹה migrare, Amos.5.
י tantum quiescit	In medio. vt, בְּשִׂפְתֵי נָבוֹן תִּמָּצֵא חָכְמָה In labiis prudentis inuenietur (inuenitur) sapientia, Prouerb. 10. & in fine, semper sub holem.vt, לוֹ illi.

י nõ propriè silet & obmutescit in aliqua motionũ, prӕterquàm in ‥.vt, לְנֶגֶד עֵינַי corã oculis meis, Psal.26. aut in ‥. vt, דְּבָרָיו verba illius: & alia propemodũ infinita. Sic in ‥.vt, דְּבָרֶיךָ verba tua. Radicale י tamen nisi in ‥ (quòd sciam) quiescere percepi.

Post alias autem omnes motiones, י vel est affectum motione vocali, & sic consonans.vt, הָיָה fuit: vel coalescit motione destitutum. Coalescit autem in fine dictionis, post quatuor istas motiones, ‥, ־, וֹ, וּ, cum prӕcedenti syllaba, sicut vocalis in diphthongo, & pronũciatur post ־ & ־, vt y in dictionibus Gallicis *iray, diray, feray*. Post holem, vt y, in dictione Gallica *toy* & post וּ, vt y in fine dictionis Gallicӕ *luy*.

Exempla י coalescẽtis in fine dictionis post quatuor prӕscriptas motiones.	Post ‥. vt, אֲדֹנָי adonai, Dominus, τρισυλλάβως. Post ־. vt, דְּבָרַי deuarai, verba mea, τρισυλλάβως. Post holem.vt, גּוֹי goi, gens, הוֹי hoi, heu, μονοσυλλάβως. Post וּ.vt, בָּנוּי banui, ӕdificatus, δισυλλάβως.

Quòd

Quòd literæ אֱהֱוִי lateant in motione longa, patet ex Exod.cap.20.vbi sic legitur. לֹא־תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶּסֶל Nõ facias tibi sculptile: vbi, in פ, dictionis פֶּסֶל, non ponitur daghes propter vnam literarum אֱהֱוִי, quæ subintelligitur post ־ dictionis לְךָ. Simile itidem habetur in fine Psal. 13. בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי In misericordia tua speraui. Sic, à יָשַׁב sedit: in futuro dicitur תֵּשֵׁב sedebit: vbi in literę ת, latet י prima radicis litera. Reliqua vsu inter legendum sunt obseruanda.

Hæ tres literæ אֱהִי, etiã in motione parua ֶ actu quãdoque quiescunt. vt,
- נֹמֶא iuncus.
- שָׂדֶה ager.
- דְּבָרֶיךָ verba tua.

DE LITERIS PERMVTABILIBVS.

Quinetiam quatuor literæ אֱהֱוִי à Grammaticis אוֹתִיּוֹת מִתְחַלְּפוֹת, id est, literæ permutabiles appellantur, quòd frequenter vna in aliam commutetur.

ה in א. vt,
- קְרֶאן לִי מָרָא vocate me amaram, Ruth. 1.
- pro מָרָה.

א in ה, & in י. vt,
- כֵּסֶה thronus, 1.Reg.10.
- pro כִּסֵּא.
- בְּרִיָּה pinguis.fœm.gene.Ezech.34.
- pro בְּרִאָה.

ו pro י, & י pro ו. vt,
- הֱוֵי esto, Esa.16.
- pro הֱיֵי Imperatiuo, ab הָיָה fuit.
- קִיְּמוּ confirmauit, Hester.9.
- pro קִוְּמוּ.

& alia quamplurima: hæc enim obiter adduximus, vt tyronibus huius linguæ sternamus viam.

Adhuc etiam literæ אֶהֱוִי dicuntur אוֹתִיּוֹת נִסְפּוֹת, id eſt, literæ addititiæ, ſiue paragogicæ, quòd ſæpe nihil ſignificantes ſubiungantur radicibus.

א in fine addititiũ ſiue redundans per paragogẽ. vt, { חָגָּא commotio, Eſa. 19. pro חָג.

ה pariter paragogicum. vt, { לַיְלָה nox, Pſal. 104. pro לַיִל.

ו itidem redundans. vt, { חַיְתוֹ־יָעַר beſtia ſyluæ, Pſal. 104. pro חַיַּת יָעַר.

י ſimiliter vacans. vt, { שֹׁכְנִי habitãs, in Abdia. pro שֹׁכֵן.

Et alia, quæ breuitatis gratia omiſimus: eiuſmodi proculdubio paragoge, ad euphoniam, in Hebraiſmo frequens eſt.

ה Tamẽ in fine, ſi nullus ſtatim præcedat accẽtus, aliquãdo æquiualet præpoſitioni אֶל id eſt, ad vel in. vt, גֹּרְנָה ad aream, Mich. 4. Niſi ו hic oĩno redũdaret, dicendum eſſet הַיָּתָן ex proportione ſiue grãmatica analogia.

DE VTRARVMQVE MOTIONVM natura.

Motiones magnæ liberam pronunciationem poſtulantes, quam daghes & ſeua quieſcens abrumpũt, poſt ſe neutrum illorum admittũt. vt, יָשָׁר rectus, שֵׁכָר ſicera, פְּקִידִים præfecti, קוֹדֶשׁ ſanctitas. פְּקוּדִים viſitati.

In quibus tamen motio longa præcedẽs habet ſecũ accentum, inſcribi poteſt daghes literæ ſequenti. vt, יָמָּה in mari שָׁמָּה illic: vbi vides poſt ָ poni daghes in מ, ſed accentu præcedẽte, qui retineat remoretúrque primam ſyllabam: ita tamen vt non ſeparata videatur à ſequẽte, ſed ſuſpenſione quadam vocis ab ea ita diſtincta,

ſtincta, vt liberata audiatur à daghes, ne eius ſonus abrumpatur.

E' cõtrario verò motiones breues ipſas ſemper ſequitur daghes. vt, זַכָּה pura, חַגּוֹ ſolennitas illius: vel ſeua quieſcens. vt, מִצְרַיִם Aegyptus, שִׁמְרוּ cuſtodite.

Si tamen ponatur accẽtus iuxta motionem breuem, litera ſequens rarò habebit daghes. vt, בַּיִת domus, בֶּגֶד veſtis: & ſimilia. Quòd autem aliquando ſequatur daghes quanuis cum motione parua ſit accentus, exemplũ habes תִּשְׁמְטֶנָּה dimittes eam, Exod. 23. & alia. Degenerant tamen pauca admodùm participia præteriti temporis, vſu magis obſeruanda, in quibus, poſt motionem breuem quanuis ipſa non habeat iuxta ſe accentũ, ſequitur raphe. vt, פְּקֻדִים numerati, Exod. 30.

De ע, & ח.

Hæ duæ literæ, in principio vel medio dictionis, cùm ſint veræ conſonantes, feriũt ſubſcriptam vel ſequentem motionem vocalem: in fine verò poſt vltimas quatuor motiones magnas, habent pathah, poſt cuius vocem proferri debent: quare iuſtæ tunc non ſunt conſonantes. Habent etiam ſemper accentum, proximè ante ־. Et (quia huiuſmodi etiam dictiones aliis vna ſyllaba videntur longiores) pathah illud dicitur פַּתָּח גְּנוּבָה, id eſt, pathah ſuffuratum ſeu vſurpatum, quòd prẹter conſuetudinem aliarum, huiuſmodi habeant pathah ſub vltima thematis litera.

Poſt hirec magnũ. vt { שִׂיחַ planta. / תַּבְרִיעַ proſternes. } pòſt . vt { הִפָּתֵחַ adaperire. / יוֹדֵעַ cognoſcés. }

Post ו.vt, { רוּחַ spiritus. / יָדוּעַ cognitus. } post holē.vt, { מָשׁוֹחַ vngere. / שָׁמוֹעַ audire. }
Post ֻ etiam nonnunquam. vt, יְהוֹשֻׁעַ Iosue, Aggei.1.
Legitur etiam בָּטֻחַ fiduciam habens (fretus,) Psal. 112.

Et hæc de Pronunciatione.

Illas præscriptas omnes regulas in medium protuli beneuole lector, non vt eas initio huius linguę candidati accuratè, & nimis curiosè ediscant, sed duntaxat illas percurrendo ita animaduertant, vt cùm aliquantum promouerint, si opus fuerit, huc redeant. Cæterùm, satis erit candidato, si principio literas & earum potestates, motiones vocales, daghes lene & forte, seua, & vbi legatur, literásque quiescentes memoriæ tradiderit. Nam reliqua omnia asſidua lectio, & præceptoris frequens admonitio facilè commonstrabit.

De Nomine.

Sunt apud Hebræos tantùm tres orationis partes, שֵׁם, id est, nomen, פּוֹעַל, id est, verbum, & מִלָּה, id est, consignificatiuum: per quod intelligunt articulum, pronomen, & cæteras partes orationis indeclinabiles. Sed quia parum negotij est in declinandis nominibus, cùm quòd accidentibus, nempe qualitate, figura, & specie, cum Latinis omnino conueniant (quę breuitati studentes omisimus) tum quòd genera, numeri, casus, declinatio, & gradus comparationis, breuiter tractari posſint. De his quàm breuisſimè fieri poterit, dicemus: & primùm.

De genere.

Hebræorum idioma generibus duobus contentum, masc. & fœm. neutrum genus nescit.

Fœmi-

Fœminina verò ea ſunt nomina & participia, quę terminantur in ה præcedente ָ, & accentu in vltima. vt, צְדָקָה iuſtitia מַלְכָּה regina, פּוֹקְדָה viſitans fœm. vel in ת præcedente ֶ. Quæ omnia ſemper accentum habēt in penultima. vt, תִּפְאֶרֶת pulchritudo, עֲטֶרֶת diadema. פּוֹקֶדֶת viſitans fœm. Et carent ſemper numero plurali regulariter formato, niſi ת fuerit litera radicalis, tunc enim pluralem numerum habent. vt, à קֶשֶׁת arcus, fit regulariter in plurali, קְשָׁתוֹת arcus, Eſa. 13. Reliqua omnia cuiuſcunque fuerint terminationis, generis erūt maſculini: niſi quòd aliquando (quemadmodū apud Latinos) quædam ſunt irregularia, quorum genus facilè inter legendum vel ex adiuncto verbo, vel ex adiectiuo cognoſcitur. vt, אֶבֶן יְקָרָה lapis precioſus, 2. Samuel. 12. vbi adiectiuū fœmininū. וְאֵשׁ יָצְאָה Et ignis egreſſus eſt. Num. 16. vbi verbum fœminæū. Et alia, inter quæ recenſenda ſunt nomina, quę natura in animalis corpore gemina ſunt, quæ quanuis non terminentur in ה præcedente ָ & accentu, vel in ת præcedente ֶ, ex orationis cōtextu plurimùm generis fœminini deprehenduntur. vt, וְאֹזֶן חֲכָמִים תְּבַקֶּשׁ־דָּעַת & auris ſapientum quæret ſciētiam (ſtudet cognitioni,) Prouerb. 18. תִּמְחַץ רַגְלְךָ בְּדָם intingat ſe pes tuus in ſanguine, vel rubeat, Pſal. 68. בִּזְרוֹעַ גְּדוֹלָה in brachio magno, id eſt, potentia magna, Ezech. 17. כָּבְדָה מְאֹד. יַד הָאֱלֹהִים שָׁם aggrauata erat (inualuerat) nimis manus (afflictio) Domini illic, 1. Samu. 5. vbi vides, in his omnibꝰ exēplis dictiones res in animalis natura geminas ſignificātes, ex adiuncto verbo fœminino, vel adiectiuo, eſſe generis fœminini. Eadē de aliis eſt ratio.

Item, omnia nomina regionū, & vrbium, cuiuſcūque ſint terminationis, generis ſunt fœminini. vt, מוֹאָב הֱוִי־סֵתֶר לָמוֹ Moab ſis latibulum illis, Eſa. 16. vbi מוֹאָב eſt nomen regionis, cum imperatiuo fœminæo, ab הָיָה fuit. יְרוּשָׁלַםִ הִיא יְבוּס Ieruſalem ipſa (eſt) Iebus, 1. Paralip. 11. vbi nomen vrbis, cum relatiuo fœminino. Sic de aliis.

Quædam etiam ſunt nomina, quę vna voce ſexum vtrunque ſignificāt. vt, אַרְנֶבֶת lepus, Leuit. 11. חֲזִיר ſus, Prouerb. 11. & nonnulla alia.

Notandum inſuper, plurimùm genus fœmininū à maſculino formari adhibito ה, præcedente ָ & accētu. vt, à גָּדוֹל magnus, fit גְּדוֹלָה magna, à טוֹב bonus, fit טוֹבָה bona. & ſimilia.

De numero.

Numerus in nomine triplex, ſingularis. vt, אֶלֶף mille, מֵאָה cētum. Dualis. vt, אַלְפַּיִם duo milia, מָאתַיִם, ducenta. Pluralis. vt, אֲלָפִים plura milia quàm duo, מֵאוֹת pluries centum.

Notabis interim, pauca quædā per dualem duntaxat numerum declinari. vt, שָׁמַיִם cæli, מַיִם aquæ, צָהֳרַיִם meridies, רֵחַיִם duę molæ piſtrini, inferior & ſuperior, אָבְנַיִם poſtis, vel lapis ſuper quem fingit figulus vaſa ſua, qui plurimùm in modum duarum molarum eſt. & alia. Sic per dualem inflectuntur numerū nomina ſignificantia res natura geminas. vt, יָדַיִם duæ manus, in quibus formatur ſemper numerus iſte dualis à ſingulari, addendo יִם ſyllabam, pathah & accentu poſito ſub litera mox pręcedenti. vt, à יָד manus, ſingulari: formatur duale יָדַיִם duæ manus, à רֶגֶל pes, רַגְלַיִם duo pedes.

pedes, ab אֹזֶן auris, אָזְנַיִם duæ aures, ab עַיִן oculus, עֵינַיִם duo oculi. ab אַף naris, אַפַּיִם duæ nares, à שָׂפָה labium, שְׂפָתַיִם duo labia. & alia. Pluralis numerus masc. nominis & participij magna ex parte formatur subiungẽdo literam ם, vltimæ literæ singularis, quæ tunc affici debet hiric magno. vt, à צַדִּיק iustus, formatur plurale צַדִּיקִים iusti à מֶלֶךְ, rex, fit מְלָכִים reges. Sunt tamen nonnulla quę non adhibito ם, sed ן, insignitáque vltima litera singularis hiric magno, formant plural. num. masc. vt à רָץ cursor, formatur רָצִים & רָצִין cursores, 4. Reg. 11. ab עִי aceruus fit עִיִּים, Psalm. 79. & עִיִּין acerui, Mich. 3. & alia in Miclol: In quibus omnibus, accentus semper est in vltima.

Fœmininorum nominũ & participiorum, itidem pluralis numerus, à singulari fit, mutãdo ָה id est ה & ָ in וֹת. vt, à טוֹבָה bona, fit plurale טוֹבוֹת bonæ, à גְּדוֹלָה magna, גְּדוֹלוֹת magnæ: quæ accentum etiam in vltima semper habent.

Notandum etiam adhuc, pauca quædã anomala à superioribus excipi regulis, quæ cùm sint generis masculini in numero plurali fœmininorum terminationem sortiuntur. vt, אָב pater. In plurali fœmininam habet terminationẽ אָבוֹת patres, frequens in bibliis. לַיִל nox, לֵילוֹת noctes, Ionæ. 2. & similia. E' diuerso, quædam fœminina sunt in singulari, quæ tamen in plurali masculini generis sunt. vt, נְמָלָה formica, נְמָלִים formicæ, Prouerb. 30, יוֹנָה columba יוֹנִים columbæ, Cantic. 1.

Itẽ, alia fœminina ex contextu scripturæ deprehensa, cùm in singulari terminationem habeant mascul.

in plurali fœmin.ſortiuntur.vt,חֶרֶב gladius.In plurali חֲרָבוֹת gladij, Eſa.21.

Quædam præterea in plurali terminationẽ maſculinam & fœmin.habent. vt,דּוֹר ætas. In plurali דּוֹרִים & דּוֹרוֹת ætates,Eſa. 21.שָׁנָה annus.In plurali שָׁנִים anni,Leuit.25.& שְׁנוֹת חַיִּים anni vitæ,Prouerb.4.

Alia ſunt etiã quæ carentia ſingulari in plurali maſcul.ſunt.vt, חַיִּים vita,quod nomen dualem magis habet terminationẽ,quia duplici vita viuimus, Pſal. 21. בְּתוּלִים virginitas,נְעוּרִים adoleſcentia,Eſa.54.זְקֻנִים ſenectus,Gen.37.Cuiuſmodi,quædam maſculinam & fœmin. habent terminationem. vt,אֻמִּים populi, Pſal. 117.& אֻמּוֹת familiæ, Num.25. & alia,quæ vſus & lexicon facilè ſuppeditabunt.

Regula.

Omnia nomina propria.vt, אַבְרָהָם Abraham,מִרְיָם Maria,carent numero plurali:quibus adiungẽda ſunt nomina ſpecierũ metallorum. vt, זָהָב aurum, כֶּסֶף argentum, נְחֹשֶׁת æs, בַּרְזֶל ferrum, בְּדִיל ſtannum,עוֹפֶרֶת plumbum.Quæ omnia nomina vno cõtinentur verſu, Num.21. Inuenitur tamen כֶּסֶף in plurali numero cum inſeparato pronomine bis, Geneſ. 42. Similiter בְּדִיל ſemel, Eſa. 1. Huius claſsis inſuper ſunt pauca quædam alia nomina, quæ in numero ſingulari tantùm reperiuntur.vt,שֶׁמֶשׁ ſol,יָרֵחַ luna. Quanuis tamẽ pro menſibus dicatur in plurali יְרָחִים menſes, Exod. 2.לֶחֶם panis,יַיִן vinum.& quædam alia.

Notandum etiam obiter, nomina ſpecierũ animalium crebrò collectiuè capi. vt,אָדָם homo, & nõnunquam homines, צֹאן ouis, & grex ouiũ.& ſimilia alia.

Ad hæc obſeruare debet diligẽs grãmaticus quandoque nomen pro propriũ pro nomine ſumi. vt, נְשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי Vxores Lemechi auſcultate ſermonẽ meum, id eſt, vxores meæ auſcultate ſermonem meũ, Gen. 4. Vbi etiã eſt tertia perſona pro prima: frequens enim Hebræis eſt perſonarum inuicem ſubſtitutio.

Appendix.

Omne nomẽ proprium ſemper expers eſt quatuor ſequentium rerum, regiminis ſiue ſyntaxeos, pluralis numeri, affixi ſiue pronom. corrupti, & הֵא הַיְדִיעַ, id eſt, ה connotatiui.

Per regimen, intellige nomen proprium nunquam genitiuũ caſum regere. Dici quidẽ poteſt, מֶלֶךְ מִצְרַיִם rex Aegypti, non tamen פַּרְעֹה מִצְרַיִם Parao Aegypti, ſed cum nomine gentili dices, פַּרְעֹה מִצְרִי Parao Aegyptius, מֹשֶׁה יְהוּדִי Moſes Iudæus, & non יְהוּדָה Iudææ. ſic de aliis.

Plurali numero vt iam dictum eſt, carent nomina propria: ſiquidẽ, non dicendũ eſt אַבְרָהָמִים, יִצְחָקִים, ſed אַבְרָהָם, יִצְחָק.

Per affixum etiam intellige, nomen proprium nũquam componi cum pronomine inſeparato ſiue corrupto (quod affixum appellare ſolent.) turpe enim eſſet dicere מֹשֶׁךָ Moſes tuus, דָּוִדְךָ David tuus. Similiter cum aliis affixis, quæ ſuo loco enumerabimus, vſum illorum docentes.

Sic ה notatum per pathah ſequente daghes, quod הֵא הַיְדִיעָה, id eſt, ה connotatiuum (quod ſæpe Emphaſim habet) vocatur, nunquam nomini proprio hominis præponitur, vt dicere liceat, הַמֹּשֶׁה, הַיְּהוֹחָנָן, ſed

ſine ה præcedente, ſine daghes in prima litera dices, מֹשֶׁה Moſes. יְהוֹחָנָן Iohannes. & ſimilia.

De Caſu & Declinatione.

Nomina apud Hebręos duntaxat variantur è maſculino genere in fœmininum: quod adiectiuorum proprium eſt. vt, שַׂר princeps, שָׂרָה princeps fœmina: טוֹב bonus, טוֹבָה bona. Vel ex ſingulari in pluralem, vel dualem numerum: vt à טוֹב fit plurale טוֹבִים, à טוֹבָה fit plurale טוֹבוֹת, à שַׂר fit plurale שָׂרִים, à שָׂרָה fit plurale שָׂרוֹת, à יָד fit in duali יָדַיִם, à רֶגֶל רַגְלַיִם, & ſic de aliis.

Caſus tamen (cùm in quouis numero nomina ſint indeclinabilia) non ex terminatione cognoſcũtur, vt fit apud Græcos & Latinos, ſed præpoſitis articulis, aut prępoſitione, dicũt, סֵפֶר liber הַסֵּפֶר libri לְסֵפֶר libro אֵת סֵפֶר librum מִסֵּפֶר à libro. Vel ex orationis contextu. vt, סֵפֶר כֵּיפָא liber Petri. De his articulis poſtea latiùs ſuo loco.

Annotatio.

Nullum habent Hebræi nomen comparatiui, aut ſuperlatiui gradus, ſed eum circumloquũtur per particulas יוֹתֵר, id eſt, magis, מִן, id eſt, quam, & מְאֹד, id eſt, valde. vt, חָזָק fortis, יוֹתֵר חָזָק magis fortis (fortior,) מְאֹד חָזָק valde fortis (fortiſsimus.) Quum tamen adhibet particulam מִן comparatiuo, plurimùm non exprimitur יוֹתֵר magis, quod tamen ſupplendum eſt. vt, טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בָּאָדָם Bonum (eſt) confidere in Domino (magis) quàm cõfidere in homine, Pſal. 118. ſecũdúm Latinos. 117. Vbi ſupplẽdum venit, magis.

Claſſes nominum imperfectorum, & reliqua quæ de illis dicenda videbuntur, poſt verborum imperfectorum

ctorum formas Deo duce, facilè docebimus. Priùs tamen quàm ad verba nos accingamus, quid ſit thema, ſeu radix, literas radicales à ſeruilibus ſecernentes doceamus.

Radix ſeu thema quid.

Apud Hebræos שֹׁרֶשׁ, id eſt, radix (quam Græci θέμα) eſt primitiua & primogenia illa dictio, à qua adiectis aut detractis literis vel ſyllabis, vel mutatis motionibus manant perſonæ, numeri, genera, tempora, participia, nomina, & cætera id genus diſcrimina: quibus dictionẽ, à dictione diſcernimus. Illa duntaxat tribus cõſtat literis radicalibus, quæ ſemper expreſſæ ſunt in dictionibus perfectis. Quòd ſi detractã aut obmuteſcens fuerit trium illarũ literarum aliqua, radix ſeu dictio tunc erit imperfecta: cuius cognoſcendæ ſuo loco, poſt verba perfecta regulas docebo, & erit facilis ratio. Quę pluribus autem quàm tribus conſtant radicalibus literis, pauca ſunt pura Hebraica. Sũt enim illa potiùs exotica & peregrina. De quibus ſuo loco.

Nunc tibi radicem, ſeu thema vnum dabo, à quo adhibitis literis quibuſdã ſeruilibus, vel ſyllabis, manare plures videbis voces. vt, à מָלַךְ regnauit, quod thema perfectum eſt, vt conſtat, tribus conſtãs literis ſubſtantialibus, fit, מָלַכְתָּ regnaſti. vbi, תָּ ſyllaba eſt formatiua ſecũdæ perſonæ maſculinæ præteriti, מָלַכְתִּי regnaui, תִּי, formatiua eſt primæ perſonæ præteriti cõmunis generis, מָלְכוּ regnauerunt. vbi ו formatiuum eſt tertiæ perſonæ communis generis pluralis numeri, אֶמְלוֹךְ regnabo. vbi א eſt formatiua litera primæ

 perſo-

personæ futuri temporis, communis generis, numeri singularis, יִמְלוֹךְ regnabit. vbi י tertiæ personæ futuri temporis, masculini generis, numeri singularis, est character. Motionibus vocalibus etiam mutatis, ab eadem radice formatur nomen מֶלֶךְ rex, מְלָכִים reges. vbi, ים, literæ sunt formatiuæ pluralis numeri masculini. Et adhibito ה formatiuo generis fœminini, dicitur מַלְכָּה regina. Deinde aduenientibus seruilibus literis aliis, ab eadẽ radice formatur מַמְלָכָה & מַלְכוּת regnum. & alia: ex quibus omnibus, pro inueniendo themate, detrahendæ sunt omnes illæ addititiæ literæ, postea consulendum lexicon, quod radicis tibi significationem suppeditabit. Dignum insuper notatu est (vt faciliùs thematis cognitionem assequaris) Hebræorum literas, in vndecim יְסוֹדִיּוֹת, id est, radicales, seu (vt ita dicam) fundamentales diuidi. Illæ sunt, גַּר וַחַט סַעַף צַקַר, quæ semper sunt de corpore dictionis: quare in functione illarum cognoscenda, nihil negotij est. & in vndecim שִׁמּוּשִׁיּוֹת, id est, seruiles, seu ministeriales, נִכְתַּב שְׁמוֹ אֲלִיָּה (quæ tamen nonnunquã sunt de corpore dictionis:) ex quibus quatuor אֶלְבֵּשׁ tantùm seruiunt præpositæ primæ thematis literæ. Quatuor verò, כַּנְהֶם seruiunt modò præpositæ, modò postpositæ themati: & tres יות in principio, medio, & fine ancillãtur. Quarum omnium functiones posthac, vel sparsim in hoc opere, vel tractatu speciali in fine huius libelli diffusè ostendemus.

De verbo.

Verbo accidunt, modus, tempus, genus, numerus, persona, figura, species, & coniugatio.

De

De modis.

Modi verborum ſunt quinque, indicatiuus, imperatiuus, optatiuus, ſubiunctiuus, & infinitiuus. Quādoquidem præteritum, quod vnicum habent, ſimiliter & futurum, cùm occurrunt in biblijs, vertenda ſunt pro commoditate & exigentia ſenſus, per indicatiuum, vel optatiuum, vel ſubiunctiuum. vt, פָּקַד ſignificare poteſt pro rei exigentia, viſitauit, vel viſitaret, vel viſitauerit, vel viſitauiſſet. Itidem futurum. vt, אֶפְקוֹד viſitabo, vel viſitem, vel viſitauero. ſic de alijs vtriuſque perſonis. Infinitiuum autem & imperatiuum ſeparatim habent.

De tempore.

Tempora verborum ſunt quatuor, præteritū (quod pro commoditate lectionis vertendum eſt, modò per perfectum, modò per imperfectum, & modò per pluſquàm perfectum,) Benoni, Paul, & Futurum.

Præterito tēpore etiam frequenter (Prophetæ præſertim) non temerè, pro futuro vti ſolent. Nam, præteriti temporis verbo nunciare aliquid euenturū, maiorem rei certitudinem ſignificat. Non enim rara eſt Heteroſis apud illos.

Obiter etiam notandum, apud Hebræos nullū eſſe verbum præſentis temporis pro indicatiuo, vel optatiuo, vel ſubiunctiuo, ſed eos nōnunquam pro eo vti præterito. vt, וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ & ortus eſt, id eſt, oritur ſol, Eccleſiaſtæ. 1. & frequēter alia: Vel futuro, (præſertim in rebus ſolitis.) vt, מַה־יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל־עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל Quid reſidui (eſt) homini, ex omni labore ſuo, quo laborabit, id eſt, laborare ſolet, Eccleſiaſtæ. 1. & ſimi-

lia multa. Vel plurimùm illud circumloqui per Benoni, id eſt, intermedium. (Sic enim appellare ſolent præſens tempus) quòd ſit conſtitutũ inter præteritũ, & futurum. Non tamen quòd verbum ſit, ſed participium. Illud Latini præſens appellant. Cuiuſmodi ſanè circumloquutio, participij præſentis pro præſenti verbo, quia creberrima eſt, exempli illuſtratione non eget. Imperatiuus autem præſentis temporis eſſe poteſt.

Sic participium præteritum habent Hebræi, quod פָּעוּל appellãt, quo ſignificatur aliquid præterito tempore factũ, quod tamẽ adhuc permaneat. vt, הַבַּיִת בָּנוּי, id eſt, domus ædificata, quæ tamen adhuc ſtat, vel (ſi de re materiata non ſit ſermo) cuius adhuc recens ſit memoria. vt, פָּקוּד, id eſt, viſitatus, recenti viſitatione videlicet. Si enim loqui velles de domo iam ſolo æquata, vel de viſitatione iam obliuioni tradita, vtendum eſſet non hoc participio, ſed præterito verbi paſſiui. ſic, הַבַּיִת נִבְנָה domus quæ quondam fuit, ſed iam diruta eſt, נִפְקַד viſitatus fuit viſitatione quadam iam obliterata.

Illud etiam notandum, Benoni & Paul omnibus perſonis eſſe cõmunia pro ratione dictionis quæ illis adiicitur: vt ſi adiiciatur pronomen tertiæ perſonæ, erit & benoni tertiæ. vt, הוּא פוֹקֵד ille viſitans (eſt) id eſt, viſitat. Si ſecũdæ, erit ſecũdę perſonę. vt, אַתָּה פוֹקֵד tu viſitans (es,) id eſt, viſitas. Si pronomini primę perſonę, erit primę. vt, אֲנִי פוֹקֵד ego viſitãs (ſum,) id eſt, viſito, vel ſine pronomine. vt, אִישׁ פוֹקֵד: vir viſitãs (eſt,) id eſt, vir viſitat. Similiter Paul. vt, הוּא פָּקוּד, ille viſitatus

אתה פקוד

אַתָּה פָּקוּד,tu visitatus,אֲנִי פָּקוּד ego visitatus. & sine pronomine,אִישׁ פָּקוּד vir visitatus.Sic in fœmin. genere.vt, אֲנִי פְּקוּדָה, ego visitata,אַתְּ פְּקוּדָה,tu visitata, הִיא פְּקוּדָה illa visitata. & cũ nomine , אִשָּׁה פְּקוּדָה, mulier visitata.&c.

De Genere.

Genus duplex apud Hebræos sortiuntur verba, nempe verbale,& nominum. Nõ enim omnium generum sunt verba Hebræa , vt Græca , & Latina : sed sunt mascul. generis. vt,פָּקַד visitauit vir. Vel fœminini.vt,פָּקְדָה visitauit mulier. Quędam etiam sunt vtrique generi communia . vt, פָּקַדְתִּי visitaui ego vir , vel ego mulier.

De Numero.

Numeri verborum sunt duo,singulàris.vt,פָּקַד visitauit,& pluralis.vt,פָּקְדוּ visitauerunt.

De Persona.

Personę verborum sunt tres,tertia.vt,פָּקַד visitauit, secunda.vt,פָּקַדְתָּ visitasti. & prima. vt, פָּקַדְתִּי visitaui. Qua tamen ratione ducti ita suas personas collocent, nõ satis scio , nisi fortè honoris & modestiæ gratia,vt Galli solent. Dicunt enim illi, *luy,vous,& moy*. Quia immodestè diceretur, *moy, vous, & luy*. Vel quòd thema nudum in tertia persona , à qua cæteræ deducuntur,potissimùm appareat.

De Figura.

Figuræ verborũ sunt duæ,simplex.vt,פָּקַד visitauit. & composita.vt, פְּקָדוֹ visitauit illum.

De Specie.

Species verborũ sunt duę,primitiua.vt,פָּקַד,& deriuatiua.vt,אִזֵּן auscultauit,siue aures prębuit. ab אֹזֶן auris.

De

De coniugatione.

Coniugationes Hebræorum ſunt ſeptem (quas בִּנְיָנִים ſtructuras vocant.) Tres actiuæ, totidem paſsiuæ, & vna actiua & paſsiua: per quas omnes vnum atque idem verbum (quod mirum eſt) coniugari poteſt, voce & ſignificatione nonnihil immutata. Eas (vt Latini) non ſolent vocare primam, ſecundam, tertiam, &c. ſed peculiari ſuo nomine vnamquamque appellant.

Annotatio.

Quia, vt iam dictum eſt, oportet omne thema tribus conſtare literis ſubſtantialibus, vſu factum eſt apud Grammaticos, vt per פ, intelligant primam literam cuiuſque dictionis, per ע, ſecundam, & per literam ל, tertiam: eo quòd in hac dictione פָּעַל, operatus eſt, prima litera ſit פ, ſecunda ע, & tertia ל.

Coniugatio קַל, ſiue פָּעַל.

Hebræorum prima coniugatio binomia eſt. A natura enim ſua קַל, id eſt, leuis, ſeu expedita vocatur: quòd pro coniugationis indice nullam aſciſcat ſibi literam ſeruilem, nec daghes forti ſecunda radicalis litera grauetur. Vocatur etiam פָּעַל, à vetere paradigmate, à quo etiam ſortitæ ſunt denominationem cęteræ coniugationes. A פָּעַל enim illo vetere exemplo, coniugatio נִפְעַל appellatur: ſimiliter & aliæ hinc nomenclaturam ſortiuntur, vt ſuo videbitur loco.

פָּעַל apud veteres Grāmaticos commune erat exēplmm vt nunc eſt פָּקַד quòd à neotericis ſubſtitutū eſt (vt puto) ne laborarēt, in litera gutturali ע pronunciāda rudiores.

Cōplectitur hæc cōiugatio actiua verba. vt, פָּקַד viſitauit, & neutra, ſeu intrāſitiua, id eſt, quorum actus non tranſit in aliam. vt, עָמַד ſtetit. & alia.

Habet porrò hæc coniugatio triplicem formam: ea enim

enim quæ frequentissima est, habet sub פ, id est, prima thematis litera ָ, & sub ע, id est, secunda ַ. vt פָּקַד visitauit, שָׁמַר custodiuit. Quæ rarior, habet ָ sub prima, & ֵ sub secunda: ídque tantùm in tertia præteriti masc. singulari. vt, דָּבֵק adhæsit, שָׁכֵן quieuit. In reliquis enim omnibus conuenit cum פָּקַד. Rarissima autem ָ habet sub prima, & holem in secunda. vt, יָגֹר timuit, יָכֹל potuit, קָטֹן minor fuit. Cuiusmodi certè retinent holem per totum præteritum, præterquàm in tertia persona sing. fœmin. vt, יָכְלָה potuit mulier. & tertia plurali. vt, יָכְלוּ potuerunt viri, vel mulieres. Et est tantùm hæc diuersitas in præterito: nam alibi vbique imitantur פָּקַד, vel יָשַׁב sedit, eorũ quæ incipiunt à י paradigma. Excipitur futurũ verbi יָכֹל, vbi rationem tibi assignabimus, in classe verborũ quorũ prima est י.

Hebræi ordinem naturæ sequuti, à præterito tempore, quod naturæ iam ordinatę ordine præcedit, cõiugationem incipiunt: secundo loco præsens ponunt, quod tamen verbum non est nisi in imperatiuo: tertio verò & vltimo, futurum.

Hîc vocũ quarũ vna alteri est opposita, dextera masculini gen. est, & sinistra fœmin. Cui verò nulla opponitur, communis. vt, פָּקַד visitauit vir, פָּקְדָה visitauit fœmina, פָּקַדְתִּי visitaui ego vir, vel ego mulier.

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
פָּקְדָה vel פָּקְדַת*	פָּקַד
פָּקַדְתְּ †	פָּקַדְתָּ
	פָּקַדְתִּי
	פָּקְדוּ
פְּקַדְתֶּן	פְּקַדְתֶּם
	פָּקַדְנוּ
Præsens particip.	בֵּינוֹנִי

Indicat interdum ת sine daghes fœmininũ genus sicut ה, etiam in ordinibus verborum imperfectis ait Kimhius in Miclol.

†In hac secũda psona fœm. sing. tertia radicalis notatur pro ַ quando illa est gutturalis. vt, שָׁמַעַתְּ בִּתִּי Audisti (pro audis) filia mea? Ruth. 2. & alia id genus, etiam in alias coniugationibus, quæ vsus commonstrabit.

Vbi duo ſignantur accentus, prior qui iuxta ָ ponitur, vt ſeua ſequens legatur (de quo ſupra ĩ camets hatuph) producit ſyllabã priorem: poſterior autem, qui grãmaticus eſt accẽtus, attollit alteram.

Quę in tertia maſculina ſingul. pręteriti habent ָ & ֵ, non differũt à participio (ſeu potiùs nomine adiectiuo) maſc. ſingulari. vt, דָּבֵק adhęſit, vel adhęrẽs. In plurali verò, דְּבֵקִים adhęrentes.

Si quãdo tamen vltima litera thematis fuerit ח, vel ע, vtrũque participium ſing. maſculinũ ſępenumero lõgius videbitur vna ſyllaba aliis, propter ַ vſurpatũ. Nõ enĩ dicimus שׁוֹמֵע, ſed שׁוֹמֵעַ, non יָדוּע, ſed יָדוּעַ. ſic in infinitiuo, nõ שְׁמוֹע, ſed שְׁמוֹעַ. ſimilis eſt ratio de ח. vt, בּוֹטֵחַ confidens,

Pluralis.	Singularis.
פּוֹקְדִים	פּוֹקֵד
	פּוֹקֶדֶת
vel	
פּוֹקְדוֹת	פּוֹקְדָה

Participium præterit. פָּעוּל

Pluralis.	Singularis.
פְּקוּדִים	פָּקוּד
פְּקוּדוֹת	פְּקוּדָה

Infinitiuus מָקוֹר

פָּקוֹד vel פְּקוֹד vel פְּקֹד

בִּפְקוֹד vel בִּפְקֹד

כִּפְקוֹד vel כִּפְקֹד

לִפְקוֹד vel לִפְקֹד

מִפְּקוֹד vel מִפְּקֹד

Imperatiuus צִוּוּי

פְּקוֹד vel פְּקֹד — פִּקְדִי

פִּקְדוּ — פְּקוֹדְנָה

Futurum עָתִיד

יִפְקוֹד vel יִפְקֹד — תִּפְקוֹד vel תִּפְקֹד

תִּפְקוֹד vel תִּפְקֹד — תִּפְקְדִי vel תִּפְקֳדִי

אֶפְקוֹד vel אֶפְקֹד

יִפְקְדוּ — תִּפְקוֹדְנָה* vel תִּפְקֹדְנָה

תִּפְקְדוּ

נִפְקוֹד vel נִפְקֹד

* Hæc vox in omnibus futuris omnium ordinum, ex orationis contextu, vel per ſecundam, vel tertiam perſonã fœmininam vertenda eſt, & ab ea aliquãdo detrahitur ה. quod tamen virtute cõtinetur in ָ, vt dicere liceat תִּפְקוֹדְןָ vel תִּפְקֹדְןָ.

confidens, & בָּטוּחַ cōfiſus. Viſe ſupra regulam de ח, & ע, in fine dictionis.

Aliquādo tamen vſu venit vt conſulendo breuitati vſurpatū - retroferatur in Benoni ſub ſecūdam radicalem ſublato ··, quo illa notari debebat. vt, רוֹקַע extendens, Pſal. 136. pro רוֹקֵעַ, &c. id genus.

Quando tertia radicis eſt gutturalis in participio ſing. fœm. pro ∵ ∵ ſubſtituitur - -. vt, שׁוֹמַעַת audiēs fœmin. Gen. 18. non שׁוֹמֶעֶת. ſic שׁוֹקַעַת findēs, Leuit. 11. non שׁוֹסֶעֶת.

Infinitiuus, nullius eſt generis, numeri, & perſonæ: vnde ab Hebræis dicitur מָקוֹר, id eſt, fons, ſeu ſcaturigo temporum, generum, numerorum, & perſonarum omnium. Nimirum, quòd ab eo fluant varij ſignificandi modi, non autem quòd ab illo tempora, genera, numeri, & perſonæ formētur. Infinitiuo ſæpenumero in omnibus coniugationibus ſeruiunt quatuor literæ בְּכְלָם, ex quibus, ב & כ, plurimùm trahūt infinitiui ſenſum ad præteritum, ל & מ verò, ad futurum: ſed quia frequenter occurrunt huiuſmodi, nulla attulimus exempla. In hac coniug. iſtæ literæ adſcititiæ בכלם pro ſeua, quo * propriè affici debent, habent hiric, & id ne ſeua ſequens legatur. Si quando tamen prima thematis fuerit vna gutturalium, non ſolùm infinitiui literæ בכל, ſed etiam futuri characteriſticæ habebunt pro ſuo ſeua motionem affinem literę gutturali. vt, בֶּאֱכוֹל in comedendo, לַחֲבוֹשׁ ad medendum.

מִפְּקוֹר. Hic, in פ ponitur daghes ſupplens defectum ן præpoſitionis מִן. nam alioqui dicendum eſſet מִן פְּקוֹר. Si verò prima fuerit gutturalis, quę abhorret

* *Omnis aſcititia ſiue ſeruilis litera, quādo in dictionis principio ſeruit, propriè inſigniri debet ſeua: ſi enim aliter notetur, hoc fit per accidens, vt hoc loco, ne duplex ſeua legatur, pro בִּפְקוֹד dicitur ad vocalitatē בִּפְקוֹד. ſic de cæteris.*

ret à daghes, vel ר, subscribetur ם ְ.vt, מַהֲרוֹג, ab occidendo. & similia.

Imperatiuus similis est infinitiuo, detractis literis בכלם, & tantùm habet secundam personam. Dicunt enim Hebręi nobis ipsis vel absentibus nos non posse imperare. Huius personæ mascul. singulari, etiam in verbis imperfectis, in omnibus coniugationibus aliquādo ad ornatū lectionis additur ה per Paragogen: vt in ista dicitur, שִׁכְבָה עִמִּי dormi mecū, Gen. 39. pro שְׁכַב. Quæ paragoge ה ita fit in verbis neutris huius coniugationis, vel etiam actiuis, habentibus pro secunda aut tertia litera radicali ח, vel ע, vel א, quæ habent sub secunda ֿ, de quibus in futuro loquemur. Nam actiua quæ habent in secunda holem in imperatiuo, hac punctorum expresсione habēt ה paragogicū, & à זְכוֹר, dices, זָכְרָה לִי memento mei, Nehemiæ 5. Admittit etiam infinitiuus interdum ה per paragogen. vt, וַיִּתֵּן אֹתָהּ לְמָרְטָה & dedit eum ad expoliendū, Ezech. 21: mutato holem status absoluti infinitiui in camets hatuph, & transpositione motionum facta (si motionem seua liceat appellare) pro לִמְרוֹטָה, si propter paragogen non mutaretur vultus dictionis. Iod etiam vacans admittit. vt, לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים ad faciē dum sedere cum principibus, Psal. 113. pro לְהוֹשִׁיב, & est infinitiuus quintæ coniugationis ordinis eorum, quorum prima est iod à verb. יָשַׁב sedit, in Cal.

Futurum, fit ab imperatiuo, præposita vna literarum * איתן, quæ in omnibus coniugationibus semper sunt futuri temporis characteristicæ. Illæ in hoc futuro habent pro seua hirec, eadem ratione qua literæ

* In collocādis personis fut. non rationē habuimus ordinis literarū huius dictionis artis איתן qua primo loco, nescio qua ratione, ponūt Heb. primā personā fut. sed instituti nostri, quo (sicut in præterito iidem Heb.) etiam in futuro primo loco ponimus tert. person. Erit igitur nostra dictio artis יתאן cōtinuato vno ordine à præterito iam incœpto.

ræ בכל in infinitiuo, niſi quòd א, cùm ſit gutturalis, pro ⸪: habet tantùm ∵, detractum enim eſt ſeua ex ⸪:, ne ſeua ſequentis literæ legatur. Habent etiam hæ literæ איתן quando prima radicis eſt gutturalis, motionem affinem motioni literæ gutturalis. vt, יַהֲרֹג occidet, אֶהֱרוֹס deſtruam.

Notandũ prætereà, primã perſonam futuri vtriuſque numeri interdum aſciſcere ה paragogicam literam in omnibus cõiugat. etiam imperfectorum verborum (vt fit in imperatiuo) ad ornatum lectionis. vt, אֶזְכְּרָה recordabor, נִשְׁלְחָה mittemus: ſecundam verò & tertiam plurales maſculini generis habere in fine ן. vt, יִלְמְדוּן diſcent, תִּשְׁמְרוּן cuſtodietis. Et quia huiuſmodi percrebra ſunt, probatione non opus eſt. Eandem literam ן nonnunquam etiam accipit ſecunda ſingularis fœminini. vt, תִּדְבָּקִין adhærebis, Ruth. 2. Accidit etiam hoc tertiæ perſonæ plurali præteriti. vt, אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ quod non nouerunt patres tui (maiores tui,) Deut. 8.

Regula.

Vaf cõuertens futurũ in præteritũ effertur per – ſequẽte daghes, præterquàm cũ præponitur literæ ו affectæ ſeua, tunc enim contẽtum eſt ו tãtùm –, nec imprimit daghes ipſi ו notato per ſeua.

Infinitiuus, imperatiuus, & futurum verborum actiuorum cõiugationis Cal, in vltima ſyllaba habẽt holem. vt, זְכוֹר recordari vel recordare (rarus tamen infinitiuus actiuus, euphoniæ gratia, eſt cũ –. vt, שְׁלַח אֶצְבַּע extendere digitum, Eſa. 58. pro (שְׁלוֹחַ) יִשְׁמֹר cuſtodiet. Neutra verò –. vt, שְׁכַב dormire & dormi. 4. Reg. 14. pro infinitiuo, & 2. Samuel. 13. pro imperatiuo: pro futuro, וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט, & impinguatus eſt Iſrael, & recalcitrauit, Deut. 32. & ſimilia. Sunt tamen quædam actiua, quæ ſimiliter habent –. vt, רְכַב equi-

 ta,

ta, יִרְכַּב, aſcendet equum, vel equitabit. Et præſertim, illa quę pro tertia aut ſecunda habent א, vel ח, vel ע. vt, יִנְאַף adulterium committet, Leuit. 20. תִּשְׂחַק־לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם ridebis eos, ſubſannabis omnes gentes, Pſal. 59. Sic וַיִּשְׁלַח סְפָרִים & miſit epiſtolas, Heſter. 1. Sic אֶשְׁמַע audiã, Ierem. 11. & ſimilia. Excipitur אֶזְעֹם, contẽnã, Num. 23. & pauca alia. Quędã etiã vtroque modo afficiũtur. vt, תִּשְׁבּוֹת, Exod. 23. & תִּשְׁבַּת ceſſabit, Leuit. 26. Quòd autẽ imperatiuus in huiuſmodi debeat notari ־, ſatis liquidò cõſtat ex futuro, quod ab imperatiuo prępoſitis איתן formetur. Tùm autẽ ſumma illa ſit, vt ſe in iſta coniugatione exerceat ſedulò tyro, quandoquidem cęteras omnes faciles ex huius cognitione habebit, ac inueniet.

Coniugatio נִפְעַל.

Secunda coniugatio quæ paſsiuæ eſt ſignificationis, נִפְעַל appellatur: & formatur ab actiua ſuperiori, præpoſita primæ thematis נ litera (quæ paſsiuæ vocis eſt characteriſtica) affecta hiric, ſequente ſeua quieſcẽte ſub prima thematis. vt, נִפְקַד viſitatus fuit.

Per hanc etiam coniugantur paſsiua verba, non ab actiuis, ſed neutris deriuata. vt, à verbo neutro קָרַב appropinquauit ſe, fit נִקְרַב adductus eſt, Exod. 22. Sic, ab הָיָה fuit, fit נִהְיָה factus eſt, Ioelis. 2.

Item, alia quæ ab actiuo formata verbo, neutrã habent ſignificationem, vel actionis reciprocæ, & intrãſitiuę, quòd in ſeipſis ſit actio, & paſsio. vt, וַעֲמָשָׂא לֹא־נִשְׁמַר & Amaſa non cuſtoditus eſt, vel non cuſtodiuit ſeſe, id eſt, non cauit ſibi. 2. Samuel. 20. Sic, à לָפַת inclinauit, fit נִלְפַּת inclinauit ſe. Cuius futurũ ſic habet,

bet, Ruth. 3. וַיֶּחֱרַד הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת & expauit vir, & inclinauit ſe: vel melius, & expauit vir, & apprehenſus eſt: quaſi dicat, quòd complexus fuerit ſeipſum, vt expaueſcentes ſolent. Similiter, quędam ſunt verba neutra, à quibus huius coniugationis verba formantur: neutrius tamen ſignificationis. vt, ab הָלַךְ ambulauit, fit paſsiuæ vocis verbum, נֶהֱלָכְתִּי, ambulaui, Pſal. 109.

Præthereà, pauca alia quædam ſunt, quæ in nulla alia coniugatione præterquàm hac inueniuntur: quæ tamen exponenda, ac ſi eſſent coniugationis Cal. vt, נִשְׁבַּע iurauit. נִשְׁעַן innixus eſt. Et habet hîc locum, regula ſequens notanda.

Regula.

Omne verbum quod in aliqua coniugationum inuenitur in vſu præterquàm in Cal, ferè ſemper eſt exponendum in ſignificatione coniugationis Cal.

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
נִפְקְדָה	נִפְקַד
נִפְקַדְתְּ	נִפְקַדְתָּ
	נִפְקַדְתִּי
	נִפְקְדוּ
נִפְקַדְתֶּן	נִפְקַדְתֶּם
	נִפְקַדְנוּ
Præſens Participiũ	בֵּינוֹנִי
Pluralis.	*Singularis.*
נִפְקָדִים	נִפְקָד

Differt hoc participium ſing. maſc. à præterito, quòd illud maxima ex parte habeat ־, hoc verò ָ in ſecunda ſyllaba.

Vbiq; in infinitiuo, imperatiuo, & futuro huius cõiugationis, desideratur נ passiuę vocis character, qui tamen suppletur per daghes, inscriptũ complexui primę radicis literæ. Verũtamẽ quia daghes forte (defectũ literę hîc supplẽs) nũquã inscribi potest alicui primę syllabę literæ, idcirco prępomitur illi literæ primæ, in infinitiuo, & imperatiuo, ה affectum hiric, vt daghes illud sit forte, & audiatur eius asperitas. In futuro tamen, abiicitur ה illud semper: quia literæ איתן, præpositæ primæ radicali literæ, demonstrant satis tale daghes esse forte. Cuiusmodi abiectio ה, etiam in infinitiuo, aduenientibus literis בכלם fieri debebat. Qui tamen quàuis literas בכלם habeat, nunquàm illud reiicere solet pręter quã paucis in locis. vt pro, בהעטף dicitur, בעטף עולל. In deficiendo paruulum, id est, quum animi deliquiũ paterentur infantes, Threnorũ. 2. & pauca alia. Porrò si prima thematis fuerit vna gutturalium אחהע, vel ר, quæ à daghes abhorrent, daghes illud quod primæ literæ alioqui inscribendũ esset, reiicietur sub ה infinitiui, & imperatiui. Itidem, sub literas איתן futuri formatiuas, & sic, ex hiric motione parua

נפקדת * †

נפקדה vel נפקדת

* Reperitur talis terminatio, Ionæ. 3. vbi tamen propter accẽtũ distinguẽtẽ pro ·· substituitur, & Psa. 89:

† Quãdo tertia radicis est gutturalis potissimùm ח aut ע, pro ·: ·: substituitur ‒ ‒ vt, נשכחת, Obliuioni tradita, seu neglecta, Esa. 23. pro נשכחת.

Infinitiuus. מקור

הפקד

בהפקד

כהפקד

להפקד

מהפקד

Imperatiuus. צווי

הפקד	הפקדי
הפקדו	הפקדנה

Futurum. עתיד

יפקד	תפקד
תפקד	תפקדי
אפקד *	
יפקדו	
תפקדו	תפקדנה
נפקד	

* Hîc ex ·· sub א factum est ‒, ne post : mobile sequeretur daghes.

ua & daghes, fiet ·· motio magna. (Quandoquidem æquiualet motio magna, motioni paruæ & daghes) vt à paſsiuo verbo נֶאֱמַר dictum eſt, fit in infinitiuo הֵאָמֵר dici, בְּהֵאָמֵר cùm diceretur. & in futuro, יֵאָמֵר dicetur, &c. A nomine נִרְגָּן ſuſurro, fit futurum paſsiuæ vocis (non tamen ſignificationis) וַיֵּרָגְנוּ & murmurarunt, Pſal. 106. & ſimilia. vt, Prouerb. 22. Ionæ. 1. & aliàs. Inuenitur etiam infinitiuus huius coniugationis cũ litera paſsiua נ expreſſa, ſeruata forma ſiue proportione infinitiui actiui. vt, וְנִשְׁלוֹחַ סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים & mitti, id eſt, & miſſæ fuerunt literæ, per manum curſorum, Heſter. 3. & alia pauca etiam in imperatiuo, in Miclol. Et memineris hoc loco regulæ ſupraſcriptæ, qua infinitiuus dicitur מָקוֹר, quòd ab eo fluant varij ſignificandi modi. Si quando tamen tertia radicalis litera fuerit ע, fiet contractio duarum ſyllabarum in vnã: nam retro fertur ¯ vſurpatũ in locum ··, quo inſigniri debebat ſecunda radicis in infinitiuo. vt, בְּהִשָּׁמַע דְּבַר־הַמֶּלֶךְ, dum audiretur præceptũ regis, Heſter. 2. pro בְּהִשָּׁמֵעַ. ſic in futuro. vt, יִשָּׁמַע audietur, Eſaiæ 60. pro יִשָּׁמֵעַ. Eadẽ eſt ratio de his quæ in ח terminantur.

Coniugatio Piel פִּעֵל vel פִּעַל

Tertia Hebræorum coniugatio, à veteri illo paradigmate, cuius in קַל meminimus, פִּעֵל appellatur. Differt à Cal tamen, quòd vbique habeat ſub פ hiric, & ſub ע ··, vel ¯. vt, פִּקֵּד bono animo viſitauit. רִדַּף perſequutus eſt. Eius ſecundæ gremio ſemper inſcribendum eſt daghes pro coniugationis charactere: vnde ab aliis קָפֵד, id eſt abrupta, quòd abruptam & non liberam propter daghes, videatur habere pronunciationem.

tionem. Ab aliis כָּבֵד, id eſt, grauis, quòd ſemper eius ſecunda litera geſtet daghes in vtero. Et ab aliis, בִּנְיַן הַדָּגוּשׁ, id eſt, coniugatio dagheſſata, denominata eſt.

Porrò eius ſignificatio propriè eſt tranſitiuorũ, quę nuſquam in aliis inueniuntur cõiugationibus. vt, חִקֵּר inueſtigauit. דִּבֵּר loquutus eſt. Complectitur etiam verba, quæ in prima ſunt neutra, hîc verò tranſitiua. vt, הָלַךְ ambulauit, הִלֵּךְ deduxit, aut ambulare fecit, Iob. 24. טָמֵא immũdus fuit, טִמֵּא polluit, vel polluere fecit, Ezech. 36. Eiuſmodi enim, vt verba quintæ coniugationis, nõnunquã agere altero ſuaſore & authore ſignificant. Præterea pauca quædã ſunt quæ in prima coniugatione & hic neutra reperiũtur. vt, וּשְׂעָרֵךְ צִמֵּחַ. & capillus tuus creuit, Ezech. 16. פִּתַּח הַסְּמָדַר aperuit ſe vua acerba, vel minuta, qualis ſtatim poſt detruſum florem apparet, Cantic. 7. Quæ profectò habent in ſe ipſis magis abſolutam actionẽ, id eſt, actionem quæ extra agentem non tranſit maiorem ſignificant, quàm in Cal. vt Kimhius in Miclol ait: nam quando dixit, creuit, ſuperfluitatem quandam ex ſeipſo manantem ſignificat: quando verò aperuit ſe, quandam vehementiam & vim ex ſe, quæ non in aliquem trãſeat maiorem quàm in Cal. Ea verò quæ in Cal ſunt actiua, ſi per hanc coniugentur, vehementiorẽ importabunt actionem. vt, שָׁבַר fregit, שִׁבֵּר confregit, פָּקַד viſitauit, פִּקֵּד bono animo viſitauit. Poſtremò obiter notandum, hanc cõiugationem amplecti verba, quibus nulla ſimilia in aliis inueniuntur coniugationibus. Nimirum quæ in contrarium ſenſum ſunt vertenda. vt, וְדִשְּׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ. & repurgabunt cineribus aram-

aram, Nume. 4. non autem, aſpergent cineribus aram. ſic, in Cal dicitur חָטָא peccauit. In hac verò, חִטֵּא obtulit pro peccato, vel expiauit à peccato. vt, תְּחַטְּאֵנִי, expiabis me, Pſal. 51. & alia, quæ cùm occurrunt, diligenter obſeruanda.

Sæpenumero quando ſecunda radicis eſt vna gutturalium אֲהַחַע, vel ר, quæ non recipiũt daghes, Daghes characteriſticō coniugationis, ſecundæ alioqui inſcribēdum, reiicitur ſub primam thematis literam: & ſic ex hiric primæ thematis & daghes, in præterito fit ··. vt, מֵאֵן renuit, Numer. 22. Non autem, מִאֵן, בֵּרֵךְ benedixit, & non בִּרֵךְ.

In Benoni quoque, infinitiuo, imperatiuo, & futuro, ſub prima pro ְ, ponitur ֲ, pro daghes. Vt in infinitiuo & imperatiuo, מָאֵן renuere, vel renue. In futuro, יְמָאֵן renuet, &c. à בֵּרֵךְ in benoni מְבָרֵךְ benedicens. In infinitiuo & imperatiuo בָּרֵךְ, benedicere, vel benedic. In futuro יְבָרֵךְ benedicet, & non יְבַרֵּךְ. ſic de aliis. Similiter, in Paul, mutātur ·· & daghes in holem motionē

magnam,

Exemplum:

Præteritum. עָבָר

פִּקֵּד vel פִּקְּדָה
פִּקֵּד
פִּקַּדְתָּ פִּקַּדְתְּ
פִּקַּדְתִּי
פִּקְּדוּ
פִּקַּדְתֶּם פִּקַּדְתֶּן
פִּקַּדְנוּ

Pręſens partici. בֵּינוֹנִי

Plural. Singul.

מְפַקֵּד מְפַקְּדִים
מְפַקֶּדֶת * vel
מְפַקְּדָה מְפַקְּדוֹת

Reperitur talis participij terminatio. 1. Samuel. 1. & aliàs.

Particip. prętérit. פָּעֻל

Pluralis. Singularis.

מְפֻקָּד מְפֻקָּדִים
מְפֻקֶּדֶת * vel
מְפֻקָּדָה מְפֻקָּדוֹת

Reperitur talis participij terminatio, Ezech. 38. & aliàs.

Infinitiuus. מָקוֹר
פַּקֵּד
בְּפַקֵּד

	כְּפַקֵּד
	לְפַקֵּד
	מְפַקֵּד
Imperatiuus	צִוּוּי
פַּקְּרִי	פַּקֵּר
פַּקֵּרְנָה	פַּקְּרוּ
Futurum	עָתִיד
תְּפַקֵּד	יְפַקֵּד
תְּפַקְּדִי	תְּפַקֵּד
	אֲפַקֵּד
תְּפַקֵּדְנָה	יְפַקְּדוּ
	תְּפַקְּדוּ
	נְפַקֵּד

magnam, quæ frequenter cõfunditur cum ו. vt, מְגוֹאָל pollutus, Malac. 1. מְפוֹרָר distinctus, Hester 3. מְבוֹרָךְ benedictus, Pſal. 113. Fallit tamen illa regula, quoniam multa repeiuntur habẽtia mediam gutturalẽ, in quibus vbique daghes coniugationis character omnino euaneſcit, nulla ſubſtituta motione lõga ſub prima. vt, בִּעֵר remouit, טִהַר mũdauit, רִחַם miſertus eſt, נִאֵר irritauit. & ſimilia.

Pauca quædam etiam ſunt, quæ non habentia mediam gutturalem, propter vſum illorum frequẽtem, perdũt daghes omnino. vt, לֹא בִקְשָׁה דָּבָר nihil poſtulauit, Heſter 2. הַלְלוּ. laudate, Pſal. 148. Reperitur quãdoque infinitiuus huius coniugationis cum ה paragogico: affecta tamẽ ſeua ſecũda radicali litera. vt, כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ. quia bonũ (eſt) pſallere Deo noſtro, Pſal. 147. pro זַמֵּר. & alia, vt Leuit. 26. ſic & imperatiuo additur. vt, סַפְּרָה narra. 2. Reg. 8. & ſimilia, pro סַפֵּר.

Imperatiuus etiã interdum cum ־ ſub ſecunda inuenitur. vt, פַּלַּג לְשׁוֹנָם, diuide linguam eorum, id eſt, varias eorum ſententias, Pſal. 55. & alia.

Quãdo porrò tertia radicis eſt ח vel ע, contrahũtur ſæpe ad Euphoniam duæ ſyllabæ in vnam ad vitandũ ־ vſurpatum. vt, יְשַׂמַּח exhilarabit, Thren. 2. pro יְשַׂמֵּחַ. Eadem tibi erit de ע ratio: ſimile quoque in infinit. & imperat.

imperat. obseruare quandoque poteris, vt dicere possis שְׂמְח pro שְׂמַח lætari, vel lætare: sic de similibus.

Regula.

In omni coniugatione quæ habet participio præsenti מ præpositum, literæ אֵיתָן eandẽ habebunt motionem quam מ participij per omnes verborum ordines, vt conspicuum est in coniugationum formula.

Excipitur tamen quinta coniugatio verborũ quorum thematis secunda est ו, vbi מ participij habet ‥, & literæ אֵיתָן ָ. de quibus suo loco.

Coniugatio פֻּעַל.

Quarta Hebræorum cõiugatio פֻּעַל vocatur, quæ daghes obtinet in secunda litera vbique, vt eius actiua præcedẽs, à qua formatur: & habet sub פ ֻ, & sub ע ַ. vt, סֻפַּר numeratus est. Porrò hæc coniugatio à veteribus Iudæis grammaticis appellata est בִּנְיָן שֶׁלֹּא־נִזְכַּר שֵׁם־פּוֹעֲלוֹ, id est, coniugatio quæ non recordatur nominis sui agentis. vt, יוֹחָנָן סֻפַּר Iohannes numeratus est: vbi numerantis nulla fit mentio. Cæterũ sunt verba huius coniugationis & sextæ, significationis passiuæ semper, in Niphal verò verba nonnulla, vt illic dictum est, significationem habent neutram, siue reciprocam. Videtur tamen recordari nonnunquam hæc coniugat. nominis sui agentis. vt, בְּחֶסֶד וֶאֱמֶת יְכֻפַּר עָוֹן beneficentia, & fide expiabitur, seu auferetur, iniquitas, Prouerb. 16. Vbi fides & beneficentia efficiũt, vt iniquitas destruatur. Non etiam mihi videtur satis sufficiens sola illa ratio, nempe quòd recipiant actionem passionis, id est, significũdi rationem ab alio nẽpe agente, qua dixerint coniugationes hãc & sextam

carere participio, & imperatiuo: quin potiùs, quòd huiuſmodi, non in vſu reperiantur in Bibliis, excepto Benoni in hac coniugatione rarò, vt ſuo videbimus loco. Exemplum:

Præteritum		עָבָר
	פֻּקְּדָה	פֻּקַּד
	פֻּקַּדְתְּ	פֻּקַּדְתָּ
		פֻּקַּדְתִּי
		פֻּקְּדוּ
	פֻּקַּדְתֶּן	פֻּקַּדְתֶּם
		פֻּקַּדְנוּ
Pręſens partic.		בֵּינוֹנִי
Pluralis.		Singularis.
	פֻּקָּדִים	פֻּקָּד
	vel	פֻּקֶּדֶת
	פֻּקָּדוֹת	פֻּקָּדָה
Infinitiuus		מָקוֹר
		פֻּקּוֹד
Futurum		עָתִיד
	תְּפֻקַּד	יְפֻקַּד
	תְּפֻקְּדִי	תְּפֻקַּד
		אֲפֻקַּד
		יְפֻקְּדוּ
	תְּפֻקַּדְנָה	תְּפֻקְּדוּ
		נְפֻקַּד

Participiũ hoc rarum eſt, & differt à præterito, ꝙ habeat ſub ſecunda ָ. vt, מָה נַּעֲשֶׂה לַנַּעַר הַיֻּלָּד quid faciemus puero nato, Iudic. 13. vbi participium nomen potiùs videtur eſſe adiectiuum. In ſexta nuſquam inuenitur. Imperatiuum etiam neutra habet.

Infinitiuus non inuenitur niſi rarò. vt, גֻּנֹּב גֻּנַּבְתִּי furando furatus ſum, id eſt, furtim ſublatus ſum, Gen. 40. Cùm literis autem בְּכָלָם nunquam.

In futuro, literæ אֵיתָן habent ſeua, vt in actiuo פִּעֵל: פ verò habet ֻ, & ע ַ & daghes, niſi ſecunda fuerit gutturalis, vel ר: tunc enim mutari debent ֻ & daghes in holem, vel ו, per regulam qua diximus motionem magnam æquiualere motioni paruæ & daghes. vt,

בורך

בּוֹרַךְ benedictus eſt, בּוֹאַר declaratus eſt, יְבוֹרַךְ יְבוֹאַר. Cuiuſmodi certè rara admodum ſunt in Bibliis.

Coniugatio הִפְעִיל.

Quintam coniugationem הִפְעִיל à forma quã habet, appellant: quòd primæ thematis literæ pro coniugationis charactere præponatur ה affectum hiric, ſequente ſeua quieſcente ſub prima radicis, & hiric magno cum accentu (exceptis nonnullis, vt in Michol Kimhius ait. vt, הִבְרִילָה diuiſit, Exod. 26. & alia inter legendum obſeruanda) ſub ſecunda. vt, הִשְׁכִּיב iacere fecit. Eius ſignificatio eſt agere, altero ſuaſore & authore. Cõplectitur tamen verba quædam pauca, quæ in קַל & hîc ſunt aliquãdo intranſitiua. vt, à יָבֵשׁ confuſus fuit, in הִפְעִיל dicitur, הוֹבִישׁ מוֹאָב confuſus eſt Moab, Ierem. 48. Præterea etiam quædam (vſu obſeruanda) quæ in Cal non inueniuntur, per regulam cuius in נִפְעַל meminimus, erunt ſignificationis קַל. vt, הִשְׁלִיךְ proiecit, הִגִּיד indicauit, à נָגַד, quod non eſt in vſu. & ſimilia illis.

Exemplum:

In prima & ſecunda perſona vtriuſque numeri huius præteriti pro hiric magno ſub ſecunda thematis litera ſubſtituitur – motio parua: ídque ne ſeua ſequentis literæ legatur, quãdoquidem ſi legeretur, fieret ex tali ſyllabarum multiplicitate cacophonia. Quare breuitati conſulentes, pro הִפְקִירְתָּ quadriſyllabo

* Occurrit etiam, ſed raro hoc præteritũ cum ·· ſub ה הֶעֱבַרְתָּ trãſire feciſti, Ioſue 7.

Præteritum	עָבָר
הִפְקִירָה	הִפְקִיר*
הִפְקַרְתְּ	הִפְקַרְתָּ
	הִפְקַרְתִּי
	הִפְקִירוּ
הִפְקַרְתֶּן	הִפְקַרְתֶּם
	הִפְקַרְנוּ
Præſens partici.	בֵּינוֹנִי
Pluralis.	Singularis.
מַפְקִירִים	מַפְקִיר
מַפְקִירוֹת	מַפְקִירָה

	Pluralis.	Singularis.
Particip. preteri.		פָּעוּל
	מָפְקָדִים	מָפְקָד
		מָפְקֶדֶת*
	מָפְקָדוֹת	vel מָפְקָדָה

* Reperitur talis terminatio, Leuitic. 6.

Infinitiuus		מָקוֹר
		הַפְקֵד †
		בְּהַפְקִיד
		כְּהַפְקִיד
		לְהַפְקִיד
		מֵהַפְקִיד
Imperatiuus		צִוּוּי
	הַפְקִידִי	הַפְקֵד
	הַפְקֵדְנָה *	הַפְקִידוּ

* Rara admodum est hæc vox.

Futurum		עָתִיד
	תַּפְקִיד	יַפְקִיד
	תַּפְקִידִי	תַּפְקִיד
		אַפְקִיד
		יַפְקִידוּ
	תַּפְקֵדְנָה	תַּפְקִידוּ
		נַפְקִיד

† Inueniuntur quãdoq; infin. & imperat. cũ - in vltima. vt, הַרְחֵק, elonga, vel elõgare fac, Iob. 13. & הַפְצֵר transgredi. 1. samuel. 15. sic alia pauca in infinitiuo habent hiric sub ה & confunduntur cum præterito. vt, הַמְלֵיט serware, Esa. 31.

syllabo legunt הַפְקֵדָה, quod tantùm trisyllabum est, eadem de alijs est ratio in omnibus verborum ordinibus.

In vtroq; participio huius coniugationis, adueniẽte מ formatiuo participij, tollitur de medio ה coniugationis character, vt videlicet vitetur seruilium literarũ multitudo. Nã pro מְהַפְקִיר, in Benoni dicitur מַפְקִיר, in Paul pro מְהָפְקָר, dicitur מָפְקָר, posita motione ה sublati sub מ alioqui efferẽdo per seua. Quãdoquidem vulgatus est ille Hebræorum mos, vt si qua è medio tollatur litera, eius motionem proximè antecedens assumat, propria abiecta, vt hîc videre licet. Eadẽ etiam est ratio de literis איתן futuri: vbi pro יְהַפְקִיר, dicitur יַפְקִיר. similiter de alijs illius personis: Ezech. 46. tamẽ si velis, Paul vnum plurale fœmin. cum מ & ה expressis videre licebit, nẽpe מְהֻקְצָעוֹת angulata (atria:) quod vt dicit D. Kimhius, aliíque Hebræi, vnum est ex iis quindecim quæ supersignata sunt pũctis nõ vocalib⁹.

Regula.

Quia hiric magnum & ·· motiones sunt inter se

cognatæ,

cognatæ, altera alterius vicem frequenter ſubit, vnde vltima ſyllaba infinitiui, imperatiui, & futuri huius coniugationis, in omnibus verborum formis eſſe poteſt, vel ··, vel hiric magnum. Nam (vt hîc vides) ſine literis בכלם, infinitiuus habet ··, cùm illis autem hiric magnum. Cæterùm perditur quandoque ה coniugationis in infinitiuo etiam, ſicut in participiis & futuro. vt, לַעֲבִיר אֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ ad traducendum domum (domeſticos) regis. 2. Samuel. 19. pro לְהַעֲבִיר. ſic לַשְׁמִיר ad diſperdendum, Eſa. 23. pro לְהַשְׁמִיר: & alia multa tam in ordinibus perfectorum quàm imperfectorum verborum. Item ſecunda perſona ſing. maſcul. imperatiui habet ·· vt infinitiuus. Sed, ſi illi addatur ה paragogica litera, pro ··, hiric magnum ſubſtituetur. vt, הַקְשֵׁב imperatiuus cum paragoge facit, הַקְשִׁיבָה יְהוָה אֵלַי. Attende Domine ad me, Ierem. 18. & alia. Poſtremò hoc non rarò in futuro occurrit: legitur enim ex tali cognatione יַכְרֵת יְהוָה כָּל־שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת Excindet Dominus omnia labia falſò blādiloqua, Pſal. 12. pro יַכְרִית. ſic וַיַּזְעֵק, & congregare fecit, Iudic. 4. pro וַיַּזְעִיק.

Pauca quædā denique ſunt, quæ in plurali habent ſub ſecunda ſeua: in quibus cognoſcitur coniugatio ex literis futuri, quæ in iſta efferūtur per ־ propriè. vt, וַיַּדְרְכוּ אֶת־לְשׁוֹנָם Intenderunt linguam ſuam, Ierem. 9. pro וַיַּדְרִיכוּ. & alia, vt. 1. Samuel. 14. & 31. Perdit etiam nonnunquam hoc futurum י cōiugationis indicem. vt, וְלֹא יַחֲטָא & nō aberrabit, pro aberrabat, Iudic. 20. & ſimilia, pro יַחֲטִיא. Quod etiā interdum præterito accidit in tertia perſona fœmin. vt, הוֹתְרָה reliquum fecerat, Ruth 2. à יָתַר, & alia. Tum demum quando ter

tia radic. eſt ה aut ע, interdum retrofertur ־ vſurpatũ & dicitur יַצְמַח Germinare fecit pro יַצְמִיחַ, Geneſ.2.& תַּשְׁמַע audire facias, Iudic.18.pro תַּשְׁמִיעַ.

Coniugatio הָפְעַל.

Sexta coniugatio actiuæ ſuperioris paſsiua, à forma, הָפְעַל nominatur: quę habet ante primam thematis ה affectum ־ָ:, quod plurimùm perdit ſeua, & nos hic vtroque modo expreſsimus rudibus propter exẽplarium varietatem: interdum ֻ habet, nonnunquam etiam ֶ..ſiquidem, quatuor iſtę motiones ־ָ:, ֶ., ו, & holem, permutabiles ſunt: & ab Hebræis נְקוּדוֹת אֲחָיוֹת puncta ſororia ſiue germana appellatæ, quòd frequẽter vnum pro alio ſubſtituatur. In hac, prima thematis habet ſeua, & ſecunda ־. Significat verò pati, altero ei qui agit, ſuadente & curante. vt, הָפְקַד impulſus fuit viſitare. De hac, ſupra etiam in פֻּעַל meminimus: duæ enim hæ, parum, aut nihil ſignificatione variant inter ſe.

Si quando prima thematis fuerit vna gutturalium, ſub ה indice coniugationis ponetur ־ָ, & ſub prima ־ָ:. vt, הָעֳמַר, cõſtitutus fuit. Eadem eſt ratio futuri. vt, יָעֳמַר conſtituetur. ſimiliter & Paul Hiphil. vt, מָעֳמַר conſtitutus.

Hæc coniugatio manca eſt: habet enim duntaxat præteritum & futurum. Habet etiam infinitiuum, ſed rarum admodum.

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
הָפְקְדָה	הָפְקַד
הָפְקַדְתְּ	הָפְקַדְתָּ
	הָפְקַדְתִּי
	הָפְקְדוּ
הָפְקַדְתֶּן	הָפְקַדְתֶּם
	הָפְקַדְנוּ
Infinitiuus	מָקוֹר
	הָפְקַד
Futurum	עָתִיד
תָּפְקַד	יָפְקַד
תָּפְקְדִי	תָּפְקַד

admodũ. vt, הָמְלֵחַ לֹא הָמְלַחַתְּ		אֶפָּקֵד
ſaliendo non ſalita fuiſti, Eze-		יִפָּקְדוּ
chiel. 16. qui nunquam cum	תִּפָּקַדְנָה	תִּפָּקְדוּ
literis בְּכְלָם reperitur. Obiter		נִפָּקֵד

etiam annotato in illa Ezechielis ſententia, illam huius coniugationis ſecundam perſonam fœmininam præteriti, videlicet הָמְלַחַתְּ habere, vt aliæ nonnullæ, ¯ ſub ח pro ſeua, vt clarior & facilior ſit pronunciatio. Siquidẽ dicẽdũ erat ex ꝓportione grãmatica הָמְלַחַתְּ.

Coniugatio הִתְפַּעֵל vel הִתְפַּעַל.

Septima & vltima coniugatio הִתְפַּעֵל, vel הִתְפַּעַל à forma ipſa appellatur, quòd habeat primæ radicis præpoſitam ſyllabam הִתְ cõiugationis formatiuam, quòd ſub prima thematis habeat ¯, & ſub ſecunda ·:, vel ¯, daghéſque illius complexui inſcriptum, vt in Piel. vt, הִתְקַדֵּשׁ ſeipſum ſanctificauit, הִתְהַדֵּר ſeſe oſtentauit. Significant autem verba huius coniugationis actionem reciprocam & intranſitiuam, quòd in ea idem ſit agens & patiens.

Excipiuntur tamen pauca, quæ in nulla alia coniugatione reperta ſignificationem habent coniugationis קַל, per regulam cuius ſupra in נִפְעַל meminimus. vt, הִתְפַּלֵּל orauit. 1. Reg. 8. הִתְחַנֵּן deprecatus eſt. 1. Reg. 9. & ſimilia. Si quãdo porrò prima radicis fuerit vna literarum צ, ש, ס, ז, ad venuſtatem pronunciationis, ת ſyllabæ הִת interſeritur primæ & ſecũdæ thematis, vendicátque ſibi motionem literæ primæ radicalis. Litera verò radicalis prima motionem ipſius ת, quæ eſt ſeua quieſcens (ſi motio ſit appellandum ſeua.) vt, הִשְׁתַּמֵּר pro הִתְשַׁמֵּר ſeipſum cuſtodiuit, הִסְתַּבֵּל

 pro

pro הִתְסַבֵּל ſeipſum onerauit. Cæterùm ſi prima radicis fuerit צ, vſu factum eſt, vt pro ת, ſubſtituatur ט. vt, הִצְטַדֵּק pro הִתְצַדֵּק ſeipſum iuſtificauit, ſiue excuſauit ſeſe. Inſuper ſi ז fuerit prima radicis litera, ת ſyllabæ הִתְ migrabit in ד. vt, הִזְדַּמֵּן pro הִתְזַמֵּן dilatū eſt, vel parauit ſe. ſic הִזַּכּוּ purificate vos, Eſa. 1. pro הִזְדַּכּוּ: eſt enim ד virtute in daghes ז. Eſt autem Hithpael imperatiuus, ordinis eorum quæ habent ה pro tertia radicali, & Cal eſt זָכָה mundauit: nam ſi eſſet Niphal corū quæ duplicant ſecundam radicalem, accentus eſſet in penultima, inquit D. Kimhius in Miclol. Cuiuſmodi mutatio ת in ד, magis ad Caldaiſmum & magiſtros pertinet: nimirùm quum vix vllū reperiatur in toto Hebraiſmo verbum huius coniugationis habens pro prima thematis ז. Sed ſatisfacit coniugatio נִפְעַל, in qua huiuſmodi incipiētia à ז ſi occurrāt, huius ſignificationem habebunt. Denique ſi prima thematis fuerit ת, abſorbebitur ה character coniugationis per daghes, in ת prima radicali litera. Idque ne ter in futuro præſertim, eadem ſcribatur litera, & fiat cacophonia. vt, עִם־גְּבַר תָּמִים תִּתַּמָּם. cum viro integro integrum te exhibebis, id eſt, exhibere ſoles (Domine Deus,) Pſal. 18. vbi dicitur תִּתַּמָּם pro תִּתְתַּמָּם. ſic quādo prima eſt ט, abſorbetur per daghes ת coniugationis. vt, יִטַּמָּא pro יִתְטַמָּא polluet ſe, Leuit. 21. vel ד. vt, מִדַּבֵּר, Num. 7. pro מִתְדַּבֵּר colloquens. ſic, אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן aſcendam ſuper altitudines nubium (&) aſsimilabo me altiſsimo, id eſt, æqualis ero, Eſa. 14. vbi, אֶדַּמֶּה pro אֶתְדַּמֶּה dicitur. & ſimilia. Exemplum:

In hac coniugatione, ſi ſe- Præteritum עָבַר

cunda

cunda, quæ alioqui ſemper daghes inſcriptũ habere debet, non fuerit capax illius, reiicietur daghes ſub primã, & ex ַ & daghes, fiet ָ, vt dictum eſt in coniugatione פִּעֵל. vt, הִתְפָּאֵר, glorificauit ſe, הִתְבָּרֵךְ benedixit ſibi. Nõ autẽ dicendũ הִתְבַּרֵּךְ הִתְפַּאֵּר. & ſic de aliis. Excipiũtur ה, ע & ח, nam quando ſunt ſecundæ radicales etiã in Piel, nullũ plurimùm remittunt daghes ad præcedentem literam, ſed periit omnino. vt, לֹא־הִטַּהַרְנוּ non purificati ſumus, Ioſue 22. pro הִתְטַהַרְנוּ. ſic cũ ח. vt, וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם, & renuit ſeipſum conſolari, Gen. 37. pro לְהִתְנַחֵם. cũ ע. vt, הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר excute te à puluere, Eſa. 52. pro הִתְנַעֲרִי. & alia poſtremò quę etſi habeant ſecundam daghes capacem, perdũt illud omnino. vt, וַיִּתְיַלְדוּ עַל־מִשְׁפְּחֹתָם & profeſſi ſunt natales ſuos per familias ſuas, Num. 1. pro יִתְיַלְּדוּ. & nonnulla alia.

In Benoni (non enim habet

הִתְפַּקְּדָה	vel	הִתְפַּקֵּד / הִתְפַּקַּד
הִתְפַּקַּדְתְּ		הִתְפַּקַּדְתָּ
		הִתְפַּקַּדְתִּי
		הִתְפַּקְּדוּ
הִתְפַּקַּדְתֶּן		הִתְפַּקַּדְתֶּם
		הִתְפַּקַּדְנוּ

Præſens partic. בֵּינוֹנִי

Pluralis.		Singularis.
מִתְפַּקְּדִים		מִתְפַּקֵּד
	vel	מִתְפַּקֶּדֶת *
מִתְפַּקְּדוֹת		מִתְפַּקְּדָה

* *Reperitur talis participij terminatio, Ruth. 1. & Cantici canticorum 8.*

Infinitiuus מָקוֹר

הִתְפַּקַּד	vel	הִתְפַּקֵּד
בְּהִתְפַּקַּד	vel	בְּהִתְפַּקֵּד
כְּהִתְפַּקַּד	vel	כְּהִתְפַּקֵּד
לְהִתְפַּקַּד	vel	לְהִתְפַּקֵּד
מֵהִתְפַּקַּד	vel	מֵהִתְפַּקֵּד

Imperatiuus צִוּוּי

הִתְפַּקְּדִי	vel	הִתְפַּקֵּד / הִתְפַּקַּד
הִתְפַּקֵּדְנָה		הִתְפַּקְּדוּ

Futurum עָתִיד

תִּתְפַּקֵּד		יִתְפַּקֵּד
תִּתְפַּקְּדִי		תִּתְפַּקֵּד
		אֶתְפַּקֵּד
תִּתְפַּקֵּדְנָה		יִתְפַּקְּדוּ / תִּתְפַּקְּדוּ

bet

bet hæc coniugatio (פָּעַל) & נִתְפַּקֵּר futuro huius coniugationis, fit ſyncopa ה ſyllabæ הִתְ formatiuæ coniugationis, eadem ratione qua ſupra in הִפְעִיל diximus.

Infinitiuus ſine literis בְּכְלַם, & imperatiuus, ſunt ſimilia præterito. Quare cùm huiuſmodi voces ambiguæ tibi in Bibliis occurrent, ſunt diligenter conſideratis antecedentibus, & conſequentibus, pro ſenſus commoditate vertendæ, vel in ſenſum præteriti, vel infinitiui, vel imperatiui.

Hoc futurum (rarò tamen) aliquando ſecũdam habet affectam ֲ. vt, אַל־תִּתְהַדַּר לִפְנֵי־מֶלֶךְ Non oſtẽtabis te coram rege, Prouerb. 25. ſic וַיִּתְאַפַּק הָמָן, & diſsimulauit Aman, Heſter 5. & ſimilia. Te porrò latere non debet quædam inueniri verba partim notata ſecundũ Hophal & partim ſecũdum Hithpael. vt, הָתְפָּקְדוּ, numerati fuerunt, Num. 1. ſic הֻדַּשְּׁנָה impinguatus eſt, Eſa. 34. pro הִתְדַּשְּׁנָה: daghes etiam coniugationis character, cuius ſecunda capax in eis eſt, ſicut paulò ante dictum eſt de nonnullis aliis, adhuc deſideratur in illis. Alia etiam ex aliis cõiugationibus, ac imperfectis ordinibus cum Hithpael compoſita reperiuntur, vt ſæpe Kimhius in Miclol & lib. radicum te admonet.

In cõmentariis quoque frequenter hoc ex licentia quadam videbis, & præſertim ſecundum Niphal & Hithpael. Vnum denique ſupereſt annotare, in quo prima radicalis tranſlata eſt in locum ſecundæ. vt, עִם־עִקֵּשׁ תִּתְפַּל cùm peruerſo peruerſum te præbebis 2. Samuelis 22. Status enim dictionis abſolutus eſt תִּתְפַּתָּל. Talis in nominibus quoque nõnullis aliquã-

do

do fit transpositio, vt dicamus כֶּבֶשׂ, & כֶּשֶׂב pro agno, שִׂמְלָה & שַׂלְמָה pro pallio.

Absolutis iam quæcunque imprimis necessaria de verbis perfectis dicenda videbantur, accingam me nunc quàm breuissimè, ad imperfectorum classes declarandas: quibus nihil facilius est, ei qui diligenter se exercuerit in perfectorum verborũ coniugationibus.

Discrimen inter themata perfecta & imperfecta est, quòd perfecta themata, (vt supra dictũ est) tribus tantummodo constent substantialibus literis semper expressis & consonantibus. Imperfecta verò, quòd aliquando suppressam habeant vnam vel duas radicales literas: relictis tamẽ vestigiis, quibus facilè detractam literam cognoscamus. Quãdoquidem alia pro detractæ literæ signo habent daghes, in supplementũ literæ sublatæ de medio, & dicuntur defectiua. Alia verò motionem magnam, in qua latet & absconditur litera aliqua radicalis אהוי: quæ tamen nonnunquam expressa, motione vocali destituta nihil soni emittit, & dicuntur huiusmodi verba quiescentia. Quæ omnia, subsequentibus exemplis, valde dilucida, & plana fient.

Nunc primùm aggrediamur verba illa, quorum prima radicis litera quæ est נ, aliquando deficiens à scriptura, suppletur per daghes inscriptum meditullio secundæ: obiter annotãdo, quæ sequitur, regulam commendandam memoriæ.

Regula.

Daghes propriè non sequentis, sed mox præcedentis literæ defectum indicat.

In

In hac verborum classe, Preteritū & vtrunque participium semper conueniunt cum perfectis verbis. Infinitiuus, imperatiuus, & futurum etiam nōnunquam. vt, נָפוֹל תִּפּוֹל, cadendo cades, id est, certè corrues, Hester 6. נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע, custodi linguam tuam à malo, Psal.34. וּמִצְוֹתָיו יִנְצֹרוּ, & præcepta illius custodient, Psal.78. presertim vbi secunda thematis fuerit gutturalis, cui quidē, daghes defectum נ primæ literæ supplens inscribi minimè potest. vt, לֹא תִנְאָף, Non mœchaberis, Exod. 20. וְלֶחֶם סְתָרִים יִנְעָם & panis absconsionum (clandestinus) dulcescit (iucūdus,) Prouerb. 9. הֲיִנְהַק פֶּרֶא עֲלֵי־דֶשֶׁא num rudet onager iuxta herbā, Iob 6. Excipiuntur tamē pauca secundam habētia gutturalem, in quibus daghes, alioqui secundæ inscribendum, reiicitur sub literas אֵיתָן, vnde pro hiric illę habent ··. vt, מִי־יֵחַת עָלֵינוּ quis descendet contra

Coniugatio קַל
Exemplum:
Præteritum עָבָר
נָגַשׁ נָגְשָׁה
נָגַשְׁתָּ נָגַשְׁתְּ
נָגַשְׁתִּי
נָגְשׁוּ
נְגַשְׁתֶּם נְגַשְׁתֶּן
נָגַשְׁנוּ
Præsens partic. בֵּינוֹנִי
Plural. Singul.
נוֹגֵשׁ נוֹגְשִׁים
נוֹגֶשֶׁת
vel
נוֹגְשָׁה נוֹגְשׁוֹת
Particip.preterit. פָּעֽוּל
Plural. Singul.
נָגוּשׁ* נְגוּשִׁים
נְגוּשָׁה נְגוּשׁוֹת
Infinitiuus מָקוֹר
גֶּשֶׁת
בְּגֶשֶׁת
כְּגֶשֶׁת
לָגֶשֶׁת
מִגֶּשֶׁת
Imperatiuus צִוּוּי
גַּשׁ, vel גְּוֹשׁ, vel גֹּשׁ. גְּשִׁי
גְּשׁוּ גַּשְׁנָה, vel גוֹשְׁנָה
Futurum עָתִיד
יִגּוֹשׁ vel יִגַּשׁ vel תִּגּוֹשׁ vel תִּגַּשׁ

* Participium præteritum si reperiatur in vsu rarum est.

תְּגוּשִׁי vel תִּגְּשִׁי		תִּגּוֹשׁ vel תִּגַּשׁ	
		אֶגּוֹשׁ vel אֶגַּשׁ	
תִּגּוֹשְׁנָה vel תִּגַּשְׁנָה		יִגְּשׁוּ / תִּגְּשׁוּ	
		נִגּוֹשׁ vel נִגַּשׁ	

contra nos, Ieremiæ.21. pro יִנְחַת, si perfectum esset. Tamen est in cõtrouersia וַתֵּהֹם כָּל־הָעִיר עֲלֵיהֶן, & strepuit tota ciuitas propter illas, Ruth. 1. Nam וַתֵּהֹם pro וַתִּנְהֹם iuxta formam perfectam secundũ Eliã dicitur, secundũ Kimhium verò in libro Radicum, & post illum alios grãmaticos, hoc verbum est à הִים, quiescẽs in עַיִן, non autem à נָהַם, à cuius opinione non certè temerè recedẽdum esse puto, nimirùm cum holem indicet potiùs esse classis quiescẽtium, quàm defectiuorum: potuerítque ·· pro ־ substitutum esse, sicuti sæpe fit.

Infinitiuus quãdo נ primam thematis perdit, suscipit ת in fine, vt hîc conspicuum est. Habet etiam duplex ־ quando tertia est gutturalis, pro duplici ∵. vt עֵת לָטַעַת, tempus ad plantandum, Ecclesiast. 3. à נָטַע, plantauit. & alia.

Cæterùm quòd ל vna ex literis בְּכְלָם pro seua habeat ־, fit quòd præponatur dictioni habenti accentum in penultima: (omnis enim dictio sex pũctorum semper accentum habet in penultima.) Similis etiam est illius ratio, cùm dictioni monosyllabæ præponitur. Quod etiam ב & כ aliquando competit.

Imperatiuus si perdat נ radicis primam, nihil pro illius defectus indice habet. Quare in huiusmodi opus est & vsu, & cognitione thematũ: siquidem daghes quod in exemplo inscribitur, non ratione defectus supplendi positum est, sed ratione literarum בֶּגֶד

בְּפַּתּ,quarum natura eſt, vt daghes habeant in principio dictionis. Quandoquidem daghes forte, in his defectum literæ ſupplens, nunquam inſcribi poteſt gremio literæ primæ ſyllabæ.

Futurum in hac & aliis coniugationibus huius formæ, quoties deſideratur נ prima thematis, in ſecunda recipit daghes (quia præcedunt literæ אֵיתָן.) in quo abſorbetur נ litera primaria, alioqui, ſi exprimeretur, afficienda ſeua, ſic אֶנְגַּשׁ, יִנְגַּשׁ. Paucisſima tamen ſunt, quæ omnino propter illorum frequentem vſum nullo inſcripto daghes ſecundæ, perdunt נ primã radicis in futuro. vt, וַיִּסְעוּ מִיַּם־סוּף, & profecti ſunt à mari carectoſo, Num. 33. vbi וַיִּסְעוּ, vel וַיִּנְסְעוּ legendum erat. Habet etiam aliquando hoc futurum more perfectorũ in vltima ſyllaba ׳ִ. vt, יִבּוֹל decidet, Pſal. 1. à נָבֵל. ſic וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל־יוֹנָה & cecidit ſors ſuper Ionã, Ionæ 1. & alia multa.

In hoc præterito & participio, vbique deſideratur נ prima thematis, in ſupplementum cuius ponitur daghes in ſecunda. Nam נ quod apparet paſsiua litera eſt. In quibuſdam tamen, quòd habeant ſecundã gutturalem, perditur omnino daghes, quod ſaltem remitti oportebat ad literam נ, quæ affici deberet ׃. vt, וְנִחָם, & pœnitudine ducetur, Ionæ. 3.

Coniugatio נִפְעַל.

Exemplum:

Præteritum עָבָר

נִגְּשָׁה	נִגַּשׁ
נִגַּשְׁתְּ	נִגַּשְׁתָּ
	נִגַּשְׁתִּי
	נִגְּשׁוּ
נִגַּשְׁתֶּן	נִגַּשְׁתֶּם
	נִגַּשְׁנוּ

Præſens particip. בֵּינוֹנִי

Pluralis.	Singularis.
נִגָּשִׁים	נִגָּשׁ

næ 3. pro וְנִנְחַם, ſi נ radicale exprimeretur, vel וְנִחַם, ſi remitteretur daghes, alioqui imprimendum ה, ſub נ & notaretur per ··. Daghes tamen vbique in hoc præterito, & præterito coniugationis ſequentis eſt in eadem litera, ſed (vt illic videbimus) diuerſa ratione.

Infinitiuus, imperatiuus, & futurum, vbique perfecta ſunt: nam daghes quod vbique vides in נ, nō ſupplet defectum primæ thematis, ſed נ paſsiuæ vocis characteriſticæ, eadem ratione qua in verbis perfectis: quippe quum daghes verū officiū ſit, mox præcedentis, & non ſequentis literæ defectum indicare.

נִגֶּשֶׁת*	
vel	
נִגָּשָׁה	נִגָּשׁוֹת

**Reperitur talis participij terminatio, Ierem. 7. & aliàs.*

מָקוֹר	Infinitiuus
הִנָּגֵשׁ	
בְּהִנָּגֵשׁ	
כְּהִנָּגֵשׁ	
לְהִנָּגֵשׁ	
מֵהִנָּגֵשׁ	
צִוּוּי	Imperatiuus
הִנָּגֵשׁ	הִנָּגְשִׁי
הִנָּגְשׁוּ	הִנָּגַשְׁנָה
עָתִיד	Futurum
יִנָּגֵשׁ	תִּנָּגֵשׁ
תִּנָּגֵשׁ	תִּנָּגְשִׁי
אֶנָּגֵשׁ	
יִנָּגְשׁוּ	תִּנָּגַשְׁנָה
תִּנָּגְשׁוּ	
נִנָּגֵשׁ	

Paucisſima tamen quædam ſunt, quæ in infinitiuo habēt נ radicale ſuppreſſum, & daghes in ſecunda radicis in ſupplemētum illius, habéntque in vltima ſyllabam holem. vt, נִגּוֹף נִגָּף cædendo cæditur, Iudic. 20.

Hæc coniugatio cum ſua paſsiua vbique ſemper perfecta eſt, nimirū quòd daghes inſcriptū ſecundæ literæ, character ſit coniugationis, &

פִּעֵל.	Coniugatio
	Exemplum:
עָבָר	Præteritum
נִגֵּשׁ	נִגְּשָׁה
נִגַּשְׁתָּ	נִגַּשְׁתְּ

quòd

quòd duo, coniugationem videlicet & defectũ minimè indicare poſsit, nec duplex daghes vni literę inſcribi.

Porrò quãuis hoc præteritum omnino ſimile ſit præterito coniugationis נִפְעַל, tamen diuerſa eſt ratio: nã illic daghes defectum נ literę deperditæ ſupplet, hîc verò cõiugationem indicat. Idcirco (quod animaduertẽdum diligenter) quãdo huiuſmodi dictiones literis & pũctis ſimiles occurrent, conſideratis diligenter antecedẽtibus & conſequentibus, vertendę erunt pro ſenſus commoditate, actiuè vel paſsiuè. vt, נִכַּר אֹתוֹ אֱלֹהִים בְּיָדִי tradidit illum Deus in manum meã. 1. Samuel. 23. vbi certè ex orationis contextu actiuè vertenda venit hæc dictio נִכַּר, ſic וְכֹל מִזְרַע יְאוֹר יִבַשׁ נִדַּף וְאֵינֶנּוּ & omne ſemen riuuli (omne quod ſeminatum fuerit ad riuos) areſcet, propulſatum eſt, (propulſabitur) vt non ſit, Eſa. 19. vbi vides נִדַּף paſsiuè neceſſariò verti debere.

	נגשתי
	נגשו
נגשתן	נגשתם
	נגשנו
Pręſens partici.	בינוני
Plural.	Singul.
מנגשים	מנגש
	מנגשת
vel	
מנגשות	מנגשה
Particip. pręterit.	פעול
Plural.	Singul.
מנגשים	מנגש
מנגשות	מנגשה
Infinitiuus	מקור
	נגש
	בנגש
	כנגש
	לנגש
	מנגש
Imperatiuus	צווי
נגשי	נגש
נגשנה	נגשו
Futurum	עתיד
תנגש	ינגש
תנגשי	תנגש
	אנגש
	ינגשו
תנגשנה	תנגשו
	ננגש

bere. & similia.

Coniugatio פֻּעַל, quæ ideo hîc omittitur, quòd omnino imitetur perfectam.

Defectiua est vbique hæc coniugatio cum sua pasſiua, quòd duntaxat duas habeat radicales expreſſas literas: nā נ quod sic afficiendum הִנְגִּישׁ si coniugaretur perfectè, absorbetur per daghes inscriptum secundæ. Si tamen secūda thematis nō capax fuerit puncti daghes, cōiugabūtur huiusmodi iuxta formā perfectā. vt, הִנְחִיל, hæreditare fecit, (in hæreditatē dedit.)

Imperatiuus	צִוּוּי
הַגִּישִׁי	הַגֵּשׁ
הַגֵּשְׁנָה	הַגִּישׁוּ
Futurum	עָתִיד
תַּגִּישׁ	יַגִּישׁ
תַּגִּישִׁי	תַּגִּישׁ
	אַגִּישׁ *
	יַגִּישׁוּ
תַּגֵּשְׁנָה	תַּגִּישׁוּ
	נַגִּישׁ

*Hîc quia post scua mobile minimè sequi potest daghes, ex –: sub א factū est – cùm nihil aliud sit –: q̃ scua cōpositū. sic sub reliquis ex scua – fit eadē ratione.

Coniugatio הִפְעִיל

Exemplum:

Præteritum		עָבָר
	הִגִּישָׁה	הִגִּישׁ
	הִגַּשְׁתְּ	הִגַּשְׁתָּ
		הִגַּשְׁתִּי
		הִגִּישׁוּ
	הִגַּשְׁתֶּן	הִגַּשְׁתֶּם
		הִגַּשְׁנוּ
Præsens particip. בֵּינוֹנִי		
Plural.		Singul.
	מַגִּישִׁים	מַגִּישׁ
	מַגִּישׁוֹת	מַגִּישָׁה
Particip. præterit. פָּעוּל		
Plural.		Singul.
	מֻגָּשִׁים	מֻגָּשׁ
	מֻגָּשׁוֹת	מֻגָּשָׁה
Infinitiuus		מָקוֹר
		הַגֵּשׁ
		בְּהַגִּישׁ
		כְּהַגִּישׁ
		לְהַגִּישׁ
		מֵהַגִּישׁ

Sequens coniugatio, vt eius actiua superior, vbique imperfecta est.

Coniugatio הֻפְעַל

Exemplum:

 Præteritum

עָבָר Præteritum

הֻגַּשׁ הֻגְּשָׁה
הֻגַּשְׁתָּ הֻגַּשְׁתְּ
הֻגַּשְׁתִּי
הֻגְּשׁוּ
הֻגַּשְׁתֶּם הֻגַּשְׁתֶּן
הֻגַּשְׁנוּ

מָקוֹר Infinitiuus

הֻגַּשׁ

עָתִיד Futurum

יֻגַּשׁ תֻּגַּשׁ
תֻּגַּשׁ תֻּגְּשִׁי
אֻגַּשׁ
יֻגְּשׁוּ
תֻּגְּשׁוּ תֻּגַּשְׁנָה
נֻגַּשׁ

Coniugatio הִתְפַּעֵל.

Exemplum:

עָבָר Præteritum

הִתְנַגֵּשׁ הִתְנַגְּשָׁה
הִתְנַגַּשְׁתָּ הִתְנַגַּשְׁתְּ
הִתְנַגַּשְׁתִּי
הִתְנַגְּשׁוּ

Et cætera perfectorū more.

פֵּא יוד Defectiua

Huius ordinis verba quòd ſequantur normam defectiuorum פֵּא נון, dicuntur defectiua פֵּא יוד, & habent omnia pro ſecunda radicis literam צ, quorum quoniam pauca ſunt, impræſentia maiorem partē tibi ſubiiciam. Sunt autem, יָצַב ſtetit יָצַג poſuit, יָצַע ſtrauit, יָצַק fudit, יָצַר formauit, יָצַת cōbuſsit. Et duo prætereà obiter memoriæ commendanda. vt, יָנַח poſuit, יָסַף circundedit. Quæ quanuis non habeant pro ſecūda thematis צ, perdunt י, eadem ratione qua illa quæ habent צ.

Coniugatio קל

Exemplum:

עָבָר Præteritum

יָצַב יָצְבָה
יָצַבְתָּ יָצַבְתְּ
יָצַבְתִּי

בֵּינוֹנִי Præſens partici.

Singul. Plural.

יוֹצֵב יוֹצְבִים

פָּעוּל Particip. pręterit.

Singul. Plural.

יָצוּב יְצוּבִים

מָקוֹר Infinitiuus

צֶבֶת

צַוּוּי Imperatiuus

צֵב צְבִי

עָתִיד Futurum

Cæterùm

Cæterùm verbũ יָצָא, egressus est, excipitur à regula, quippe quòd in eo quanuis habeat צ, nõ daghes defectũ י indicet, sed motio longa ··, in qua latere solet. Vnde qua spectat ad י, clasis est quiescẽtium, & non defectiuorum, quia dicimus in futuro יֵצֵא egredietur, vbi latet י, in ·· י literæ futuri formatiuæ.

תִּצַּב	יִצַּב
תִּצְּבִי	תִּצַּב
	אֶצַּב

Breuitati consulens & personas & coniugationes reliquas omisi, quòd hæc verba vbique per omnes coniugationes omnino similia sint verbo נָגַשׁ. Siquidem eadem ratione, regula, & locis eisdẽ quibus illic excidit נ prima thematis, similiter & י eadẽ hic.

Est quoque & aliud quoddam thema, לָקַח accepit, cuius prima litera est ל, quod referendum est in numerum defectiuorum פֵּא: deficit enim in eo ל litera prima in infinitiuo. vt, מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר noluerunt recipere disciplinam, Ierem.5. & * imperatiuo. vt, קַח־נָא אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ אֶת־יִצְחָק. tolle nunc filium tuum, vnicum tuum, quem dilexisti (diligis) Isaac, Gen.22. In futuro ponitur daghes in ק, in supplementum thematis primæ. vt, וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנוֹ & apprehendit cultrum ad mactãdum filium suum, Gen.22. vbi וַיִּקַּח pro וַיִּלְקַח legitur.

** Quãdoq; imperatiuus huius verbi integer hoc modo reperitur לְקַח & לְקוֹח accipe, Deut. 31. & Exod. 29. & aliàs. sic in fœmin. לִקְחִי cape. 1. Re.. 17.*

Propter frequentem vsum huius dictionis sæpenumero abiicitur etiam daghes secundæ literæ. vt, וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָרָה אֲדֻמָּה & adducẽt ad te vaccam rufam, Num.19. pro יִקְּחוּ. sic וְאֶקְחָה פַת־לֶחֶם & accipiam frustum panis, Gen.18. pro וְאֶקְּחָה, &c.

Præter quàm in infinitiuo & futuro primę coniugationis, hæc verborũ clasis vbique per omnes coniugationes

Quiescentia	פֵּא אָלֶף
Coniugatio	קַל
Exemplum:	
Præteritum	עָבַר

nes perfecta est. Consultò tamē quāuis perfecta sint hæc verba singularum expressimus coniugationum exemplum, vt videlicet assuescant rudiores motionū mutationibus, quæ ob literas gutturales fiūt. Nam eadem est ratio aliarum omnium gutturalium, quæ & hîc literæ א.

Porrò quiescere dicitur litera, quæ sub intelligitur in motione lōga, vel quæ quātumuis expressa motione vocali destituta desinit esse consonans, & fit ociosa.

Aliquando in hoc infinitiuo quiescit א, facta contractione duarum syllabarū in vnam. Dicimus enim לֵאמֹור Zach. 1. vbi א est ociosa, quiescens in motione magna ‥, pro לֶאֱמֹר.

Memineris hîc obiter regulæ, qua dictum est suprà, literas præcedentes gutturales affici motione cognata motioni literæ gutturalis (si motiones semipuncta vocare liceat.) Quādoquidē hoc verbum

אָֽכְלָה	אָכַל
אָכְלַתְ	אָכַלְתָּ
	אָכַלְתִּי
	אָכְלוּ
אֲכַלְתֶּן	אֲכַלְתֶּם
	אָכַלְנוּ
Præsens partic.	בֵּינֹונִי
Plural.	Singul.
אוֹכְלִים	אוֹכֵל
	אוֹכֶלֶת
אוֹכְלוֹת	vel אוֹכְלָה
Particip.præter.	פָּעוּל
Pluralis.	Singularis.
אֲכוּלִים	אָכוּל
אֲכוּלוֹת	אֲכוּלָה
Infinitiuus	מָקוֹר
	אָכוֹל
	בֶּאֱכוֹל
	כֶּאֱכוֹל
	לֶאֱכוֹל
	מֵאֱכוֹל
Imperatiuus	צִוּוּי
אִכְלִי	אֱכוֹל
אֱכוֹלְנָה	אִכְלוּ
Futurum	עָתִיד
תֹּאכַל	יֹאכַל
תֹּאכְלִי	תֹּאכַל
	אֹכַל
	יֹאכְלוּ
תֹּאכַלְנָה	תֹּאכְלוּ

verbum præsertim in mediũ נֹאכַל attuli, vt regulæ illius vsum verum videas.

In hoc futuro א prima thematis expressa quiescit in holem motione literarum אֵיתָן, in omnibus personis, præterquàm in prima, vbi latet in holem adueniente altero א formatiuo primæ personæ singularis futuri: ídque, ne fiat concursus duarum literarum similium: dicendum enim alioqui esset אאֹכַל pro אֹכַל.

Inuenitur tamen א non scriptũ, etiam delitescere in holem motione longa, in secunda persona singularis. vt, בְּנִי אִם־יְפַתּוּךָ חַטָּאִים אַל־תֹּבֵא Fili mi, si adulati fuerint tibi peccatores, non consenties, Prouerb. 1. vbi תֹּבֵא pro תֹּאבֶה, latente prima litera א in holem, & mutato ה tertia radicali in א, ex mutua permutatione literarum אֶהֱוִי: thema enim illius est אָבָה. Ad hæc quandoque in prima persona singul. huius coniug. occulitur א prima radic. in ··. vt, וָאֵחַר & permansi, Gen. 32. pro וָאאחר. facit autem ו ex futur. præterit: sic reperitur אֵהַב diligam, Prouerb. 8. pro אאהב, si prima radicis exprimeretur.

Notandum insuper personas singulares, tertiã masculinam & fœmininam eandem, cùm ו conuertente futurum in præteritum mutare ˉ vltimæ syllabæ in ·:· . vt, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים & dixit Deus, Gen. 1. pro וְיֹאמַר, & וַתֹּאמֶר רוּת & dixit Ruth, Ruth. 2. pro וַתֹּאמַר: sic etiam dicitur וַנֹּאמֶר & diximus, Gene. 44. Quæ regula semper vera est, nisi sint huiusmodi dictiones in accentu distinguente, vel illas proximè sequatur dictio monosyllaba: tunc enim propter ו nulla fit mutatio. vt, וַתִּדֹּר נֶדֶר וַתֹּאמַר & vouit votũ, & dixit, 1. Samuel.

muel.1.vbi propter accentum distinguentem רְבִיעַ, remansit ־.sic וַתֹּאמַר לוֹ & dixit illi, Prouerb. 7. vbi etiã propter לוֹ dictionẽ monosyllabam proximè sequentem remanet ־.

Inueniuntur postremò pauca quædam, quæ quòd rariùs occurrant, non differunt in hoc etiam futuro à perfectis. vt à אָסַף collegit, dicitur יֶאֱסֹף colliget, Iob 34. ab אָסַר ligauit, יֶאֱסֹר ligabit, Gen. 42. ab אָהַב dilexit, וַיֶּאֱהַב הַמֶּלֶךְ, & dilexit rex, Hester 2. וַיְּאַבֶּל & luxit, Threnorum 2. & similia.

Coniugatio נִפְעַל.

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
נֶאֱכַל	* נֶאֶכְלָה
נֶאֱכַלְתָּ	נֶאֱכַלְתְּ
נֶאֱכַלְתִּי	
נֶאֶכְלוּ	
נֶאֱכַלְתֶּם	נֶאֱכַלְתֶּן
נֶאֱכַלְנוּ	
Præsens partic.	בֵּינוֹנִי
Singul.	Plural.
נֶאֱכָל	נֶאֱכָלִים
נֶאֱכָלָה	נֶאֱכָלוֹת
Infinitiuus	מָקוֹר
הֵאָכֵל	
בְּהֵאָכֵל	
כְּהֵאָכֵל	
לְהֵאָכֵל	
מֵהֵאָכֵל	

**Quia ∵: nihil aliud est, quàm seua compositum cum ∵, hic sub א ex ∵: fit ∵, ne seua sequens legatur contra canones grammaticos.*

In hoc infinitiuo & imperatiuo cùm desit נ passiuæ vocis character, neque possit inscribi daghes supplens defectũ illius meditullio א, subscribitur ·· pro hiric par-

uo

uo literæ ה, id eſt, ex daghes, quod alioqui inſcribendum א, & hiric fit ·· ſub ה: eadem eſt ratio literarum אֵיתַן in futuro.

Imperatiuus	צווי
הֵאָכְלִי	הֵאָכֵל
הֵאָכַלְנָה	הֵאָכְלוּ
Futurum	עָתִיד
תֵּאָכֵל	יֵאָכֵל
תֵּאָכְלִי	תֵּאָכֵל
	אֵאָכֵל
	יֵאָכְלוּ
תֵּאָכַלְנָה	תֵּאָכְלוּ
	נֵאָכֵל

Coniugatio פֻּעַל.

Infinitiuus	מָקוֹר
	אֻכַל
	בְּאֻכַל
	כְּאֻכַל
	לְאֻכַל
	מֵאֻכַל
Imperatiuus	צווי
אֻכְלִי	אֻכַל
אֻכַלְנָה	אֻכְלוּ
Futurum	עָתִיד
תְּאֻכַל	יְאֻכַל
תְּאֻכְלִי	תְּאֻכַל
	אֲאֻכַל
	יְאֻכְלוּ
תְּאֻכַלְנָה	תְּאֻכְלוּ
	נְאֻכַל

Exemplum:

Præteritum	עָבַר
אֻכְּלָה	אֻכַל
אֻכַלְתְּ	אֻכַלְתָּ
	אֻכַלְתִּי
	אֻכְלוּ
Præſens particip.	בֵּינוֹנִי
Plural.	Singul.
מְאֻכָלִים	מְאֻכָל
	מְאֻכֶלֶת
vel	
מְאֻכָלוֹת	מְאֻכָלָה
Particip. pręterit.	פָּעֻל
Plural.	Singul.
מְאֻכָּלִים	מְאֻכָּל
מְאֻכָּלוֹת	מְאֻכָּלָה

Coniugatio פֻּעַל.

Exemplum:

 Præteritum

עָבָר Præteritum
אָכַל אָכְלָה
אָכַלְתָּ אָכַלְתְּ
אָכַלְתִּי
אָכְלוּ
אֲכַלְתֶּם אֲכַלְתֶּן
אָכַלְנוּ
בֵּינוֹנִי Præsens particip.
Singularis Pluralis
אֹכֵל אֹכְלִים

אֲכָלָה אֱכָלוֹת
Infinitiuus מָקוֹר
אֱכוֹל
Futurum עָתִיד
יֹאכַל תֹּאכַל
תֹּאכַל תֹּאכְלִי
אֹאכַל
יֹאכְלוּ
תֹּאכְלוּ תֹּאכַלְנָה
נֹאכַל

Coniugatio הִפְעִיל.

Exemplum:

עָבָר Præteritum
הֶאֱכִיל הֶאֱכִילָה
הֶאֱכַלְתָּ הֶאֱכַלְתְּ
הֶאֱכַלְתִּי
הֶאֱכִילוּ
הֶאֱכַלְתֶּם הֶאֱכַלְתֶּן
הֶאֱכַלְנוּ
בֵּינוֹנִי Præsens particip.
Singularis Pluralis
מַאֲכִיל מַאֲכִילִים
מַאֲכִילָה מַאֲכִילוֹת
פָּעוּל * Particip. præteri.
Singularis Pluralis
מָאֳכָל מָאֳכָלִים
מָאֳכָלָה מָאֳכָלוֹת

Regula.

* In hoc tempore vbique in hac coniugatione, si prima thematis fuerit vna ex gutturalibus, semper illi subscribetur ֳ:, & præcedēti literæ ָ, vt hîc cernere est.

Infinitiuus מָקוֹר
הַאֲכַל
בְּהַאֲכִיל
כְּהַאֲכִיל
לְהַאֲכִיל
מֵהַאֲכִיל
Imperatiuus צִוּוּי
הַאֲכֵל הַאֲכִילִי
הַאֲכִילוּ הַאֲכֵלְנָה
*Futurum עָתִיד
יאכיל

vel	תאכלנה	vel	יאכילו	vel	תאכיל	vel	יאכיל
	תוכלנה		יוכילו		תוכיל		יוכיל
		vel	תאכילו	vel	תאכילי	vel	תאכיל
			תוכילו		תוכילי		תוכיל
		vel	נאכיל			vel	אאכיל
			נוכיל				אוכיל

*Talem formam duplicem futuri Hiphil, ponit D. Kimhius in Miclol, propter quædam quæ alterutram ſequuntur proportionem, quę vſus commonſtrabit.

Coniugatio הָפְעַל.

Exemplum:

	האכל	Præteritum	עבר
Futurum	עתיד	האכלה	האכל
תאכל	יאכל	האכלת	האכלת
תאכלי	תאכל		האכלתי
	אאכל		האכלו
	יאכלו	האכלתן	האכלתם
תאכלנה	תאכלו		האכלנו
	נאכל	Infinitiuus	מקור

Coniugatio הִתְפַּעֵל.

Plural.	Singul.	Exemplum:	
מתאכלים	מתאכל	Præteritum	עבר
	מתאכלת	התאכלה	התאכל
vel		התאכלת	התאכלת
מתאכלות	מתאכלה		התאכלתי
Infinitiuus	מקור		התאכלו
	התאכל	התאכלתן	התאכלתם
	בהתאכל		התאכלנו
	כהתאכל	Præſens partici.	בינוני

לְהִתְאַכֵּל
מִתְאַכֵּל

Imperatiuus	צִוּוּי
הִתְאַכְּלִי	הִתְאַכֵּל
הִתְאַכֵּלְנָה	הִתְאַכְּלוּ
Futurum	עָתִיד

תִּתְאַכֵּל	יִתְאַכֵּל
תִּתְאַכְּלִי	תִּתְאַכֵּל
	אֶתְאַכֵּל
	יִתְאַכְּלוּ
תִּתְאַכֵּלְנָה	תִּתְאַכְּלוּ
	נִתְאַכֵּל

Verba quorum prima eſt י, cum perfectis vſque ad infinitiuũ omnino conueniunt, niſi quòd in præterito reperitur וְהַיּוֹם רַד מְאֹד & dies deſcenderat valde, Iudic. 19. vbi eſt רַד, pro יָרַד deſcendit, ſine י. Sunt etiam in infinitiuo nonnunquam perfecta. vt, יָרֹד יָרַדְנוּ, deſcendendo deſcendimus, Gen. 43. Sæpius tamẽ dimouetur י prima, & poſtremæ literæ adiicitur ת, & eſt vtraque motio ֶ, perinde vt in defectiuis. vt, שֶׁבֶת: quibus cum hæc omnino in infinitiuo & imperatiuo, numero literarum conueniunt: vnde pro huiuſmodi thematis diſcernendis vſu opus eſt, vel conſulendum Lexicon, in radicibus, quarũ prima eſt י, vel נ. Siquãdo tamen contige-

Quieſcentia	פא יוד
Coniugatio	קַל
Exemplum:	
Præteritum	עָבַר
יָשְׁבָה	יָשַׁב
יָשַׁבְתְּ	יָשַׁבְתָּ
	יָשַׁבְתִּי
	יָשְׁבוּ
יְשַׁבְתֶּן	יְשַׁבְתֶּם
	יָשַׁבְנוּ
Præſens partic.	בֵּינוֹנִי
Pluralis	Singularis
יוֹשְׁבִים	יוֹשֵׁב
יוֹשְׁבוֹת	יוֹשֶׁבֶת
Particip. præteri.	פָּעוּל
Plural.	Singul.
יְשׁוּבִים	יָשׁוּב
יְשׁוּבוֹת	יְשׁוּבָה
Infinitiuus	מָקוֹר
	שֶׁבֶת
	בְּשֶׁבֶת
	כְּשֶׁבֶת
	לָשֶׁבֶת

	מִשֶּׁבֶת
Imperatiuus	צִוּוּי
שְׁבִי	שֵׁב
שֵׁבְנָה	שְׁבוּ
Futurum	עָתִיד
תֵּשֵׁב	יֵשֵׁב
תֵּשְׁבִי	תֵּשֵׁב
	אֵשֵׁב
	יֵשְׁבוּ
תֵּשַׁבְנָה	תֵּשְׁבוּ
	נֵשֵׁב

contigerit tertiam thematis gutturalem eſſe, vt clarior & facilior ſit pronunciatio, pro duplici ∵ ſubſtituetur duplex ־. vt, דַּעַת ſcire: non autem דֵּעַת à verbo יָדַע ſciuit. ſic קַחַת accipere, & nō קֶחֶת à defectiuo לָקַח accepit, & alia.

Duo prætereà huius ordinis infinitiui rari admodum reperiuntur, & ob id diligēter obſeruādi, שׁוֹב habitare à יָשַׁב habitauit. vt, אִם־שׁוֹב תֵּשְׁבוּ בָּאָרֶץ הַזֹּאת ſi manendo manſeritis in terra iſta, Ierem. 42. & כֹּל poſſe à יָכֹל potuit. vt, יָדַעְתִּי כִּי־כֹל תּוּכָל noui quòd præualēdo præualebis, Iob. 42. Cùm alioqui perfectè dicendum eſſet יְשׁוֹב, & יְכוֹל iuxta formam פָּקוֹד, ſed deſideratur י, nullo remanente quietis illius ſigno.

Imperatiuus vnus inter legendum occurrit, quem non piguit annotare. A verbo enim יָהַב attulit, vel dedit, dicitur הַב da, ſiue adfer. vt, לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב, ſanguiſugæ duæ (ſunt) filiæ affer, affer, id eſt, ſanguiſuga duas habet filias, quæ nomen habent affer, affer, Prouerb. 30. in plurali, הָבוּ שְׂכָרִי cedite mercedem meā, Zach. 11. & ſimilia. Reperitur etiā cum ה paragogico. vt, הָבָה־לִי בָנִים da mihi liberos, Gen. 30.

In futuro ſatis conſpicuum eſt, י thematis primam quieſcentem latere in ·· motione magna, ſub literis איתן. Nam ſi aliquando exprimatur י, literæ איתן plurimùm efferendæ veniunt per hiric, & eas ſequitur י

prima

prima thematis desinens esse consonans & ociosa: éstque sub secunda ־. vt, וְזַרְעוֹ יִירַשׁ אָרֶץ, & semen eius possidebit terram, Psal.25 sic רֹאשׁ פְּתָנִים יִינָק venenum aspidum suget, Iob.20. In cuiusmodi perditur etiam interdum י radicale, & habent literæ אֵיתָן tantùm hiric. vt, וְכֹל מִזְרַע יְאוֹר יִבַשׁ. & omne semen riuuli arescet, Esa.19. vbi יִבַשׁ pro יִיבַשׁ. &c. Quia ∵ & ־ sunt motiones commutabiles, vt aliàs dicemus, quædã sunt quæ expresso י radicali habent ∵ in vltima. vt, וַיִּיצֶר & finxit, Gen.2. sic וַיִּיקֶץ נֹחַ & euigilauit Noa, Gen.9. Sunt nonnulla etiam, quæ habent literas אֵיתָן affectas ··, & in secunda syllaba habent ־. vt, לְמַעַן תִּיטַם vt desoletur, Ezech.12. sic יֵקַד יְקוֹד, ardebit ardendo, Esa. 10. & alia, potissimùm quæ tertiam habent gutturalem. vt, אֵדַע sciam, Gen.15. & יֵרַע ægreferet, Deuter.10. & similia.

Reperitur porrò futu. huius coniug. terminatũ in holem delitescente י rad. in ·· literæ fut. vt, יֵאֹתוּ לָנוּ, assentientur nobis, Gen.34. vbi ter hoc futu. à verbo יֵאֹת assentitus est, inuenitur.

Tum, in futuro hæc verba cum ו conuertente futurum in præteritum, plurimùm accentum retrahũt ab vltima in penultimam: quare ex ·· secundæ syllabæ fit ∵ motio parua, vt à יֵשֵׁב dicitur in futuro יֵשֵׁב, & cũ ו conuersiuo, וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשָׁבוֹ, & sedit rex super sedem suam. 1. Samuel. 20. quæ porrò accentus retractio & substitutio motionis breuis pro longa propter huiusmodi ו conuertens futur. in præterit. communis ferè semper est omnibus futuris omnium ordinũ verborum.

Postremò vnicum restat futurum huius classis,

יוּכַל תּוּכַל אוּכַל, &c. à verbo יָכוֹל potuit cum וּ, pro יִ, quod in illo latet, indicando: non autem cum וֹ, ne cum quiescentibus פֵּא אָלֶף confundatur. Illic enim à verbo אָכַל in futuro dicitur אוֹכַל comedam. Nec cum ··, vt par erat: à יָשַׁב enim dicimus יֵשֵׁב. Sed ne pariter confundatur, cum his quæ pro tertia thematis habēt ה, quæ cum ו conuersiuo perdunt ה, & sub אֵיתָן habent similiter ·· vt, וַתֵּכֶל & consummatum est, Exod. 39. à כָּלָה consummauit.

In hoc præterito & Benoni vbique ex affiniiate literarum אֶהֱוִי, quæ permutab‡les sunt, pro י thematis prima subrogatur ו quiescens in holem.

In hoc infinitiuo, imperatiuo, & futuro, ו pro י subrogatum, quod in præterito & participio quiescit, fit cōsonās seu mobile, vt videlicet detur locus daghes supplenti defectum נ passiuæ vocis characteristicæ, quod quidē daghes minimè inscribi posset literæ * quiescenti. Quare infinitiuo & imperatiuo, hîc præponatur ה, & supprimatur in futuro, supra dictum est in נִפְעַל perfectorum verborum. Quæ punctis adhuc hæc

Litera quiescēs habere nō potest daghes, quoniā illi est, vt consonantiam literæ cui imprimitur, vel roboret, vel congeminet.

נִפְעַל	Coniugatio	
	Exemplum:	
עָבָר	Præteritum	
נוֹשַׁב		נוֹשְׁבָה
נוֹשַׁבְתָּ		נוֹשַׁבְתְּ
נוֹשַׁבְתִּי		
נוֹשְׁבוּ		
נוֹשַׁבְתֶּם		נוֹשַׁבְתֶּן
נוֹשַׁבְנוּ		
בֵּינוֹנִי	Præsens partic.	
Singul.		Plural.
נוֹשָׁב		נוֹשָׁבִים
נוֹשָׁבָה		נוֹשָׁבוֹת
מָקוֹר	Infinitiuus	
הִוָּשֵׁב		
בְּהִוָּשֵׁב		
כְּהִוָּשֵׁב		
לְהִוָּשֵׁב		
מֵהִוָּשֵׁב		
צִוּוּי	Imperatiuus	
הִוָּשֵׁב		הִוָּשְׁבִי

hæc tria tempora huius ordinis imitantur.

הוּשַׁבְנָה	הוּשְׁבוּ
Futurum	עָתִיד
תּוּשַׁב	יוּשַׁב
תּוּשְׁבִי	תּוּשַׁב
	אוּשַׁב
	יוּשְׁבוּ
תּוּשַׁבְנָה	תּוּשְׁבוּ
	נוּשַׁב

Cōiugatio hæc in isto ordine propter daghes coniugationis characteristicō, vbique cum sua pasſiua est perfecta, quandoquidem fieri non poteſt vt quieſcat י, eo quòd daghes nunquam venire poſsit poſt literam aliquam quieſcentem.

Coniugatio	פִּעֵל
Exemplum:	
Præteritum	עָבָר
יִשְּׁבָה	יִשֵּׁב
יִשַּׁבְתְּ	יִשַּׁבְתָּ
	יִשַּׁבְתִּי
	יִשְּׁבוּ
יִשַּׁבְתֶּן	יִשַּׁבְתֶּם
	יִשַּׁבְנוּ

Similiter cætera omnia, etiam cum ſuo paſsiuo Pual perfectorum more.

Hæc coniugatio à perfectorum verborū norma prima ſyllaba tantùm differt, nimirùm, quòd habeat vbique (præterquàm in פָּעוּל vbi ו pro י prima thematis in eo quieſcente oſtēdendo) ו ſubſtitutum pro י, ex literarum אֱהוִי mutua permutatione.

Coniugatio	הִפְעִיל
Exemplum:	
Præteritum	עָבָר
הוֹשִׁיבָה	הוֹשִׁיב
הוֹשַׁבְתְּ	הוֹשַׁבְתָּ
	הוֹשַׁבְתִּי
	הוֹשִׁיבוּ
הוֹשַׁבְתֶּן	הוֹשַׁבְתֶּם
	הוֹשַׁבְנוּ
Præſens partici.	בֵּינוֹנִי
Plural.	Singul.

Pauca tamē ſunt (pręſertim ea quæ in futuro קַל retinēt י

expreſſum

expressum post literas אֵיתָן quiescés) quæ nō ו, sed ipsum י expressum habent quiescés in ·· motione ה formatiui cō iugationis. vt, וּלְאַבְרָם הֵיטִיב & ipsi Abramo benefecit propter illā, Gen. 22. sic quædam pauca י habent latés in ipso ··. vt, הֵנִיקוּ גּוּרֵיהֶן lactauerunt catulos suos, Thren. 4. pro הֵינִיקוּ. quod itidē מ ipsius Benoni cōmune est, vt videlicet quiescat י in ·· participij. vt, רְאוּ נָא לִי אִישׁ מֵטִיב לְנַגֵּן videte (inuenite) mihi virum benefacientē sonare instrumenta, id est, peritum psallēdi. 1. Samuel. 16. eadem est ratio imperatiui, infinitiui, & literarū אֵיתָן futuri. vt, אִם־הֵיטֵב תֵּיטִיבוּ אֶת־דַּרְכֵיכֶם si benefaciēdo bonas

מוֹשִׁיבִים	מוֹשִׁיב
מוֹשִׁיבוֹת	מוֹשִׁיבָה
Particip. præteri.	פָּעוּל
Plural.	Singul.
מוּשָׁבִים	מוּשָׁב
מוּשָׁבוֹת	מוּשֶׁבֶת
Infinitiuus	מָקוֹר
	הוֹשֵׁב
	בְּהוֹשִׁיב
	כְּהוֹשִׁיב
	לְהוֹשִׁיב
	מֵהוֹשִׁיב
Imperatiuus	צִוּוּי
הוֹשִׁיבִי	הוֹשֵׁב
הוֹשֵׁבְנָה	הוֹשִׁיבוּ
Futurum	עָתִיד
תּוֹשִׁיב	יוֹשִׁיב
תּוֹשִׁיבִי	תּוֹשִׁיב
	אוֹשִׁיב
	יוֹשִׁיבוּ
תּוֹשֵׁבְנָה	תּוֹשִׁיבוּ
	נוֹשִׁיב

feceritis vias vestras, Ierem. 7. vbi in הֵיטֵיב infinitiuo, י quiescit expressum post ·· literæ ה: sic in תֵּיטִיבוּ post ·· ת literæ futuri formatiuæ. Simile est וַתֵּינֶק אֶת־בְּנָהּ & lactauit filium suum. 1. Samuel. 1. & pauca alia.

In imperatiuo similiter. vt, וְהֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם, & bonas facite vias vestras, & adinuentiones vestras, Ierem. 18. & הֵילִילוּ vlulauerunt, vel vlulate, Sopho. 1. sic etiā הֵלִילוּ vlulate, Esa. 13. vbi י, prima radicis potē-

tia est in ··. Quomodo autē huic infinitiuo addatur י per paragogen, vide in fine annotationum imperatiui Cal perfectorum.

Rarissima denique sunt, quæ habent ה characteristicon coniugationis in hoc futuro expressum, quiescente י. vt, מוֹשְׁלָיו יְהֵילִילוּ dominatores eius vlulabunt, Esa. 52. & alia, quæ ה suppressum habent, affecto tamen י thematis prima motione ה characteris cōiugationis syncopati, ad scilicet seruilium literarum multitudinem vitandam. vt, וְגָבֹהַּ מִמֶּרְחָק יְיֵדָע & altum à longè cognoscet, seu cognoscere faciet, Psal. 138. sic יְיֵלִיל vlulabit, Esa. 15. bis.

Hæc cōiugatio in hoc ordine habet ה cum ו. vt, הוּרַד שְׁאוֹל גְּאוֹנֶךָ descendere coacta est (demersa est) in infernum superbia tua, Esaiæ 14. sic in futuro. vt, אַךְ אֶל־שְׁאוֹל תּוּרָד veruntamen in infernum cogeris descēdere (detruderis,) Esaiæ cap. eodem.

Infinitiuum non inueni, sed illum tantùm ex coniectura pono.

הָפְעַל	Coniugatio
Exemplum:	
עָבָר	Præteritum
הוּשַׁב	הוּשְׁבָה
הוּשַׁבְתָּ	הוּשַׁבְתְּ
הוּשַׁבְתִּי	
הוּשְׁבוּ	
הוּשַׁבְתֶּם	הוּשַׁבְתֶּן
הוּשַׁבְנוּ	
מָקוֹר	Infinitiuus
הוּשַׁב	
עָתִיד	Futurum
יוּשַׁב	תּוּשַׁב
תּוּשַׁב	תּוּשְׁבִי
אוּשַׁב	
יוּשְׁבוּ	
תּוּשְׁבוּ	תּוּשַׁבְנָה
נוּשַׁב	

Vbique

Vbique huius claſsis congatio vltima perfecta eſt, niſi quòd interdum cum literæ אֶהֱוִי ſint permutabiles, pro י ſubſtituatur ו motione ipſius י affectū. vt, וְהִתְוַדּוּ אֶת־חַטָּאתָם & confitebūtur peccatum ſuum, Numeri.5. ſic וְלֹא־עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו & nō remāſit quiſquam ſecū, dum cognoſcendum ſe præberet Ioſeph fratribus ſuis, Gen.45. In futuro in בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע in viſione ad illum (illi) me manifeſtabo, Num.12.

Futurum	עָתִיד
תִּתְיַשֵּׁב	יִתְיַשֵּׁב
תִּתְיַשְּׁבִי	תִּתְיַשֵּׁב
	אֶתְיַשֵּׁב
תִּתְיַשֵּׁבְנָה	יִתְיַשְּׁבוּ
	תִּתְיַשְּׁבוּ
	נִתְיַשֵּׁב

Coniugatio הִתְפָּעֵל

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
הִתְיַשְּׁבָה	הִתְיַשֵּׁב
הִתְיַשַּׁבְתְּ	הִתְיַשַּׁבְתָּ
	הִתְיַשַּׁבְתִּי
	הִתְיַשְּׁבוּ
הִתְיַשַּׁבְתֶּן	הִתְיַשַּׁבְתֶּם
	הִתְיַשַּׁבְנוּ

Præſens partici. בֵּינוֹנִי

Plural.	Singul.
מִתְיַשְּׁבִים	מִתְיַשֵּׁב
	מִתְיַשֶּׁבֶת
vel	
מִתְיַשְּׁבוֹת	מִתְיַשְּׁבָה

Infinitiuus	מָקוֹר
	הִתְיַשֵּׁב
	בְּהִתְיַשֵּׁב
	כְּהִתְיַשֵּׁב
	לְהִתְיַשֵּׁב
	מֵהִתְיַשֵּׁב

Imperatiuus	צִוּוּי
הִתְיַשְּׁבִי	הִתְיַשֵּׁב
הִתְיַשֵּׁבְנָה	הִתְיַשְּׁבוּ

Quieſcentia עַיִן וָו.

Coniugatio קַל.

Verba quorum ſecunda thematis eſt ו, plurimùm illud abſconditum habent in motione magna ָ, vel ֵ. In ָ. vt,

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
בָּנָה	בָּן
בַּנְתְּ.	בַּנְתָּ

קֻם .vt, קָם surrexit, ק̣ קוּם: quòd si vsus postularet perfectè declinari, dicendum esset קָוַם.

Porrò quia א & ו sunt ex ꝑmutabilib⁹ quatuor literis, reperitur hoc verbum habere א quiescens pro ו. vt, וְקָאם שָׁאוֹן בְּעַמֶּךָ & surget tumultus in populo tuo, Hoseæ 10. quod א interdū etiam mobile efficitur. vt, וְרָאֲמָה וְיָשְׁבָה & sublimis erit, & habitata (Hierusalem) Zachariæ 14. vbi רָאֲמָה pro רָמָה. Quæ duo Rabbi Dauid Kimhi in cōmentariis suo loco annotauit. In ·· absconditur ו. vt, הֲמֵת הַיֶּלֶד וַיֹּאמְרוּ־מֵת num mortuus est puer? & dixerunt, mortuus est. 2. Samuel. 12. vbi מֵת pro מָוֵת, iuxta formam perfecti חָפֵץ. Cuius sanè simile rarò occurrit etiam inter ꝑfecta, videlicet in quo absorbeatur ת radicis tertia in daghes (ne eadē litera bis continenter scribatur) in prima persona singulari, & secunda vtriusque generis, & numeri præteriti. vt, מַתָּ מַתְּ, מתת

בַּנְתִּי
בָּנוּ
בַּנְתֶּם בַּנְתֶּן
*בַּנּוּ
vel
בַּנְנוּ

**Absorbetur per daghes nōnunquam* נ *tertia radicis, ne concurrant duæ literæ similes. Hoc etiam fit in multis aliis verbis etiā perfectis habentibus* נ *pro tertia radicali, quæ in Miclol defectiua lamed* נ *dicuntur à Kimhio.*

Præsens partic. בֵּינוֹנִי

Plural.	Singul.
בָּנִים	בָּן
בָּנוֹת	בָּנָה

Participiū præte. פָּעוּל

Plural.	Singul.
בוּנִים	בּוּן
בוּנוֹת	בּוּנָה

Infinitiuus מָקוֹר

בֹּן	vel	בּוֹן
בְּבֹן	vel	בְּבוֹן
כְּבֹן	vel	כְּבוֹן
לָבֹן	vel	לָבוֹן
מִבֹּן	vel	מִבּוֹן

Imperatiuus צִוּוּי

vel	בּוֹנִי / בּוּנִי	vel	בּוֹן / בּוּן
vel	בּוֹנֶנָה / בּוּנֶנָה	vel	בּוֹנוּ / בּוּנוּ

מַתִי מַתָּם מַתְן pro מַתְתָּ מַתְתְּ מַתְתִּי מַתְתֶּם מַתְתֶּן. Huius cōiugationis verba formæ בָּן, vel מַת, præterquàm in tertia persona vtriusque generis & numeri, in præterito, sub prima radicis ֲ pro ַ substitutum habent, ne seua sequens mobile fiat. Idcirco cū quiescere soleat seua semper in præterito sub tertia radicali, in aliis quàm tertiis personis, dicimus nō בֵּנְתָּ, sed בַּנְתָּ, &c.

עָתִיד		Futurum	
יָכוּן	vel	תָּכוּן	vel
יָכוֹן		תָּכוֹן	
תָּכוּן	vel	תָּכוּנִי	vel
תָּכוֹן		תָּכוֹנִי	
אָכוּן	vel		
אָכוֹן			
יָכוּנוּ	vel	תְּכִינֶנָה	vel
יָכוֹנוּ		תְּבוֹנֶנָה	
תָּכוּנוּ	vel		
תָּכוֹנוּ			
נָכוּן	vel		
נָכוֹן			

ne seua sequens legatur ad euphoniam, cognoscitúrque thema ex vultu, siue notatione dictionis, quia nō est ordo huic similis in huiusmodi personis.

In holem denique ו quiescens habent alia. vt, הַבֹּקֶר אוֹר manè illuxit, Genes. 44. Adhibetur interdum etiam ה paragogica litera, & dicitur à לוּן remansit. וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ & remanebit in medio domus eius, Zach. 5. vbi prætereà ָ pro ַ, cùm alioqui dicendum esset וְלַנָּה. Simile etiam habetur וְהַזּוּרֶה תִּבָּקַע אֶפְעֶה & cui (à quo) compressum fuerit, exprimetur aspis, Esa. 59. Cuiusmodi sanè substitutio ָ rara admodùm est.

In בֵּינוֹנִי tertia persona singularis masculina nullo modo differt ab eadem præteriti persona: vnde huiusmodi voces ex contextu adhibito iudicio, pro sensus exigentia sunt vertendæ per præteritum, vel participium. Hoc triplicem vt præteritum habet formam, quandoquidē aut in ָ terminatur. vt, הַשָּׁמַיִם עָבִים רְכוּבָן.

qui

qui ponens est(ponit)nubes currum suum, Psal. 104. aut in ··. vt, צַו לְבֵיתֶךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה impera domui tuæ, id est, dispone de domo, vel de domesticis tuis, quia mortuus tu, & non viues, Esa.38. cuiusmodi certè sunt magis adiectiua nomina quàm participia, vt in Benoni קַל perfectorum diximus.

Aut alia postremò in holem, itidem magis adiectiua nomina. vt, טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה, gustate & videte quoniam bonus Dominus, Psal.34.

Fœminina vox singul. huius Benoni à tertia præteriti fœminina solo accentu differt. Nam בָּנָה participium, accentũ habet in vltima, vt hîc videre licet. Præteritum verò in penultima. vt, בָּנָה, intellexit mulier.

פָּעוּל Participiũ præteritum, quòd ferè omnia huius coniugationis verba sint neutra, in hoc ordine rarissimum est: hoc vnum tamen inuenire licuit. vt, וּפָקַדְתִּי עַל־כָּל־מוּל בְּעָרְלָה & visitabo super omnẽ circuncisum in præputio, Ierem.9.

Infinitiuus ו habet vt, פָּעוּל. vt, לֹא־אוּכַל קוּם non potero surgere, Thren. 1. sic imperatiuus. vt, קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה surge, vade ad Niniuem, Ionæ 1. Nonnunquam etiam horum vterque cum holem inuenitur. vt, שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ ponendo pones (certè cõstitues) super te regem, Deut.17. Imperatiuus. vt, מוֹל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית circuncide filios Israel secundò, Iosu.5. & alia.

In futuro literæ איתן habent ָ, & secunda motio in qua est sedes accentus, est ו, vt satis ex coniugationis paradigmate liquet. Aut aliquando holem. vt, וְאַל־תָּקֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ & non fastidies in correptione eius (Domini,) Prouer.3. & præsertim quando huiusmodi

di futura ſunt in accentu diſtinguente. vt, יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת viuat Ruben, & non moriatur, Deut. 33. ſic וַיָּמֹת & mortuus eſt, pro וַיָּמוּת. frequens, Gen.5. Extra accentum diſtinguentem verò redeunt holem & ו in camets hatuph, potiſsimùm cum ו conuertente futurum in præteritum: idq́ue quòd propter ו cõuerſiuum retrahatur accentus ab vltima in penultimam: vnde parua pro magna ſubrogatur motio. vt, וַיָּרָץ הָעֶבֶד לִקְרָאתָהּ & cucurrit ſeruus obuiam ei (Rebecæ,) Gen.24. pro וַיָּרוּץ. ſic pro וַיָּקוּם, dicitur וַיָּקָם קַיִן & ſurrexit Cain, Gen.4. pro וַיָּקוּץ dicitur propter ו. וַיָּקָץ מוֹאָב & anxius fuit Moab, Num. 22. vbi camets vltimum eſt hatuph.

— Sine ו conuerſiuo quoque quando hoc futurum proximè ſequitur monoſyllaba dictio, vt pro יָשׁוּב dicitur ſequente dictione monoſyllaba יָשָׁב־נָא עַבְדְּךָ reuertatur quęſo ſeruus tuus. 2. Sam.19. & alia ꝑmulta.

Poſtremò reperiuntur hæc verba cum ו conuerſiuo (vt modò dixi) propter retractum accentum ab vltima in penultimã habere etiam pro ו motionem paruam ֻ. vt, וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ & detraxit rex, ſeu tulit, anulum ſuum, Heſter 3. & וַיָּשַׂר אֲבִימֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל שָׁלֹשׁ שָׁנִים & dominium exercuit Abimelech in Iſrael tribus annis, Iudic.9. & alia nonnulla.

Accidit ſecũdæ & tertiæ perſonę futuri fœmininæ, vt ָ literæ ת migret in ſeua, niſi in mox ſequenti ſyllaba ponatur accentus. vt, לְהָמִית נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא־תְמוּתֶנָה ad interficiendũ animas quæ non morientur (moriũtur,) Ezech.13. Siquidem cum ָ ſub ת accẽtus in mox ſequenti ſyllaba, ſic תָּבוֹנֶנָּה collocari debet per grãmaticam

ticam rationem & proportionem. Alioqui enim nisi in ſeua mutaretur ָ, vel ſtatim in proxima ſyllaba locaretur accentus, ָ ſub ה methegh, ſeu retinaculo accentu tarditatis, fulciendum eſſet, vt produceretur aliquãtulùm eius prolatio, ne nimis abrupta eſſet pronunciatio: ſic תְּמוּתֶנָה: quod in eiuſmodi vocibus non vſu fit.

Regula.

Obiter tamen annotare non piguit regulam, qua dicitur. Si longè fuerit à motione magna accentus grammaticus, fulciẽda tunc eſt illa motio magna linea perpẽdiculari methegh, ſeu retinaculo, expreſſo vel ſubintelligendo, ne abrumpatur, ſed producatur paululùm eius ſonus. vt, וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְהוָה & benedices Domino, Deut. 8. vbi in בֵּרַכְתָּ primus accentus methegh eſt, qui rhetoricus dicitur: vltimus verò grammaticus, attollens ſyllabam.

Coniugatio נִפְעַל

נ Huius cõiugationis formatiuum afficitur motione ָ, modò mox ſequens ſyllaba habeat ſecum accentum, & tunc ו ſecunda radicis vel otioſè exprimitur in holem, vel virtute continetur in illo in præterito. Nã ſi ille in tertiam, aut aliam reiiciatur ſyllabam, pro miniſtrantium literarum conſuetudine, נ efferetur per ſeua, deliteſcẽte ו radicali in ו nota vocalis lõgæ, vt

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
נָבוֹנָה	נָבוֹן
נְבוּנוֹת	נְבוּנוֹתָ
	נְבוּנוֹתִי
	נָבוֹנוּ
נְבוּנוֹתֶן	נְבוּנוֹתֶם
	נְבוּנוֹנוּ
Pręſens partic.	בֵּינוֹנִי
Plural.	Singul.
	נָבוֹן
נְבוֹנִים	נְבוֹנֶת*
vel נְבוֹנוֹת	נְבוֹנָה

*Reperitur talis huius participij terminatio, vt in Miclol docet. 2. Samuel. 18.

vt in hac ſerie coniugationis perſpicuum eſt, cùm alioqui productionem per methegh ſub נ, ſi ָ remaneret, fieri oporteret. Signatur etiam nõnunquam נ motione ֵ. vt, הַס כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נֵעוֹר מִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ conticeſce omnis caro à conſpectu Domini, quoniam de domicilio ſanctitatis ſuæ excitatus eſt, Zachariæ 2. vbi נֵעוֹר cum ֵ ſub נ. Quod ſuo loco à Kimhio in commentariis & Miclol annotatur: Nam eadẽ eſt vis (ait ille in Miclol) motionibus ָ & ֵ, continendi in ſe eaſdẽ literas אֶהֱוִי. Huius futurũ & aliorũ habentium primá thematis gutturalé vel ר, habet ֵ ſub literis אֵיתַן. Ex daghes enim quod ſupplere deberet נ paſsiuam literam, ſi illius eſſet capax radicis prima & hiric, quod alioqui literis אֵיתַן ſubſcribendum eſſet, fit ֵ. vt, וְגוֹי גָּדוֹל יֵעוֹר מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ & gens magna excitabitur à lateribus terræ, Ierem. 6. & בְּתָפְשָׂם בְּךָ בַכַּפְּךָ תֵּרוֹץ cùm apprehenderint illi te manu tua cõfringeris, Ezech. 29. ſic de aliis perſonis, ה infinitiui & imperatiui.

מָקוֹר		Infinitiuus
הִכּוֹן		
בְּהִכּוֹן		
כְּהִכּוֹן		
לְהִכּוֹן		
מֵהִכּוֹן		
צִוּוּי		Imperatiuus
הִכּוֹן	הִכּוֹנִי	
הִכּוֹנוּ	תִּכּוֹנֶנָה	
עָתִיד		Futurum
יִכּוֹן	הִכּוֹן	
תִּכּוֹן	תִּכּוֹנִי	
אֶכּוֹן		
יִכּוֹנוּ		
תִּכּוֹנוּ	תִּכּוֹנֶנָה	
נִכּוֹן		

In præterito adueniente altero holem, primum in י plurimùm commutatur, ne duo puncta ſimilia mutuò ſe conſequantur, & fiat hiatus.

Coniugatio פִּעֵל.

In isto ordine hæc coniugatio affectam habet primã puncto holem, in quo quiescit ו radicis secunda. Siquidem cùm daghes coniugationis index inscribi nõ possit literæ ו quiescenti, congeminatur, daghes pro indice coniugationis tertia thematis, & dicimus בּוֹנֵן, non autem בֵּיֵן. Vnde nõnulli ex Hebræorum grammaticis hanc (quòd habeat quatuor literas expressas) בִּנְיָן מְרֻבָּע coniugationem quadratam appellarunt. Cùm tamen reuera פִּעֵל sit appellanda, vt satis arguũt מ participiorũ, literæ אֵיתָן & בִּכְלָם. Quæ omnes cũ sint notatæ ex proportione פִּעֵל, efferuntur per seua. Denique coniugatio הִתְפַּעֵל hoc satis commõstrat, in qua itidem loco daghes congeminatur radicis tertia.

Porrò hæc verba considerato sensu, more verborum communium Latinorũ actiuè, vel pasiuè vertenda sunt. Nimirùm quòd פִּעֵל & eius pasiui

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
בּוֹנְנָה	בּוֹנֵן
בּוֹנַנְתְּ	בּוֹנַנְתָּ
	בּוֹנַנְתִּי
	בּוֹנְנוּ
בּוֹנַנְתֶּן	בּוֹנַנְתֶּם
	בּוֹנַנּוּ
Præsens partic.	בֵּינוֹנִי
Plural.	Singul.
מְבוֹנְנִים	מְבוֹנֵן
	מְבוֹנֶנֶת
vel	
מְבוֹנְנוֹת	מְבוֹנְנָה
Particip.præter.	פָּעוּל
Plural.	Singul.
מְבוֹנָנִים	מְבוֹנָן
מְבוֹנָנוֹת	מְבוֹנָנָה
Infinitiuus	מָקוֹר
	בּוֹנֵן
	בְּבוֹנֵן
	כְּבוֹנֵן
	לְבוֹנֵן
	מִבּוֹנֵן
Imperatiuus	צִוּוּי
בּוֹנְנִי	בּוֹנֵן
בּוֹנֵנָּה	בּוֹנְנוּ
Futurum	עָתִיד
תְּבוֹנֵן	יְבוֹנֵן
תְּבוֹנְנִי	תְּבוֹנֵן

	אֲבוֹנַן
	יְבוֹנְנוּ
תְּכוֹנֵנֶּנָה	תְּבוֹנְנוּ
	נְבוֹנַן

pasſiui פֻּעַל, tãtùm vna & eadẽ ſit vox.vt, כּוֹנַנְתָּ אֶרֶץ וַתַּעֲמוֹד, firmaſtı terram, & conſtitit, Pſal.119. vbi כּוֹנַנְתָּ eſt ſignificationis actiuæ, coniugationis Piel. ſic, מֵיְהוָֹה מִצְעֲדֵי־גֶבֶר כּוֹנָנוּ, à Domino greſſus viri directi ſunt (diriguntur,) Pſal. 37.vbı כּוֹנָנוּ (pro כּוֹנְנוּ propter accentum diſtinguentem) eſt coniugationis pasſiuæ פֻּעַל. Alia huiuſmodi in Miclol licet videre.

Benoni à Paul differt, quòd in vltima ſyllaba בֵּינוֹנִי ſit ‥, in פֻּעַל verò ‗, & raró inuenitur.

Quædam etiam verba huius claſsis in hac coniugatione perfecta reperiuntur, ו tamen ex literarum אֶהֱוִי permutatione pro ו ſubſtituto. vt, קִיֵּם confirmauit, pro קוֹמֵם. Quod in forma quadrata ſic, יְקוֹמֵם in futuro tantùm in vſu reperitur. Et קִיְּמוּ iuxta formam פִּקְּדוּ, pro קוֹמְמוּ. ſic infinitiuus לְקַיֵּם. Quæ quidem voces omnes hiſtoriæ Heſter.cap.9. habentur: itidem & Pſal.119. Imperatiuus.vt, קַיְּמֵנִי כִּדְבָרֶךָ, recrea me ſecũdum verbum tuum. Accidit etiam hoc coniugationi Hithpael, ſed raró.vt, וַיִּצְטַיָּרוּ & alterauerunt ſe, ſeu & finxerunt ſe (eſſe legatos,) Ioſuæ.9.

*In huiuſmodi vocibus habentibus ſeua dilatatũ ſub ה coniugationis, quando prima radicis eſt gutturalis, ipſi ה ſubſcribitur tãtum ‗. vt, הַעִירוֹתִי excitaui, Eſa.41. quoniam vt in Miclol docet, non venit ה cum ſeua ſimplici aut cõpoſito ſequẽte aliqua ex gutturalibus.

In hac coniugatione ‥ miniſterialis literæ ה eadem ratione (videlicet propter reiectum accentũ à mox ſequenti ſyllaba) qua ‗, vel ‥ נ in cõiugatione נִפְעַל ſuperiori, mutatur in ſeua: quod tamẽ ſeua hîc ſub litera gutturali ה dilatatur

Coniugatio		הִפְעִיל
Exemplum:		
Præteritum		עָבָר
	הֵבִינָה	הֵבִין
	* הֵבִינֹת	הֲבִינוֹתָ
		הֲבִינוֹתִי
		הֲבִינוּ
	הֲבִינוֹתֶן	הֲבִינוֹתֶם

tatur per ־, vel ׃, & fit ־׃, vel ׃־׃ הֲקִימֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּם, vt, statui fœdus meum cum eis, Exod.6. הֱקִיצֹתִי וְעוֹדִי עִמָּךְ euigilaui, & adhuc ego (sum) tecum, Psal.139. Interdum quę habent tertiam radicis gutturalem, vel ר, non affectã habent secũdam radicalem hiric magno, vt par erat, sed ־. vt, הֵרַע malefecit, Exod.5. אֶת־בְּרִיתִי הֵפַר fœdus meum irritum fecit, Gen.17. & pauca alia, pro הֵפִיר & הֵרִיעַ.

Vt discrimen sit à præterito, infinitiuus & imperatiuus habent ה coniugationis index affectum ־, quod quiquem in quibusdam interdum perditur. vt, לָדִין עַמּוֹ ad iudicãdum populum suum, Psal.50. pro לְהָדִין, & Ecclesiastæ.6. sic, שִׂימוּ לְבַבְכֶם עַל־דַּרְכֵיכֶם ponite cor vestrum super vias vestras (considerate opera vestra,) Aggæi.1. pro הָשִׂימוּ. & alia. Præterito itidem hoc nonnunquã contingit. vt, מַדּוּעַ אֵלָיו רִיבוֹתָ, cur aduersus eũ contendisti, Iob.33. Vbi perdito ה coniugationis in præterito dicitur רִיבוֹתָ, pro הֲרִיבוֹתָ, & בִּינוֹתִי attentè consyderaui, Dan.9. pro הֲבִינוֹתִי.

	הֲבִינוֹנוּ
Præsens partic.	בֵּינֹנִי
Plural.	Singul.
מְבִינִים	*מֵבִין
מְבִינוֹת	מְבִינָה
Particip.præter.	פָּעוּל
Plural.	Singul.
מוּבָנִים	מוּבָן
מוּבָנוֹת	מוּבָנָה
Infinitiuus	מָקוֹר
	הָבֵן
	בְּהָבִין
	כְּהָבִין
	לְהָבִין
	מֵהָבִין
Imperatiuus	צִוּוּי
הָבִינִי	הָבֵן
הָבֵנָּה	הָבִינוּ
Futurum	עָתִיד
תָּבִין	יָבִין
תָּבִינִי	תָּבִין
	אָבִין
	יָבִינוּ
תְּבִינֶנָה	תָּבִינוּ
	נָבִין

* *Habet hoc Benoni · · plerunque, ait in Miclol, sub prima rad. quando tertia est* ר. ז. ת. מֵפֵר *dissipãs. Iob.5.*

In

In hoc futuro literæ אֵיתָן, cùm potiùs per ·· efferri deberent, vt מ participij præsentis, iuxta regulam cuius meminimus in פִּעֵל verborum perfectorum, per ָ efferuntur. Quod ita factum est, ne cum quiescentibus פא יוד hæc verba confundantur: habent enim illa ·· in קַל sub אֵיתָן, & in syllaba secunda. Et cùm sit tanta cognatio inter ··, quod illic est in secunda syllaba, & hiric magnum, quod hîc est in secunda syllaba, vt alterum, alterius vicem frequenter subeat, vt suprà in הִפְעִיל perfectorum diximus, hîc literæ אֵיתָן non ·:, sed ָ sortiuntur.

Cum ו conuertente futurum in præteritum hiric, & י huius futuri in ∵ commutantur. vt, וַיָּבֶן דָּוִד כִּי מֵת הַיֶּלֶד & intellexit Dauid quòd mortuus esset puer. 2. Samuel. 12. pro וַיָּבִין. Quando autem prima thematis est gutturalis, non ∵, sed ַ subrogatur. vt, וַיָּעַד מַלְאַךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ & contestatus est angelus Domini Iehosuâ, Zach. 3. pro וַיָּעִיד, cuiusmodi certè motionis paruæ ∵ vel ַ pro hiric magno substitutio, fit propter retractũ accẽtum ab vltima in penultimã propter ו conuersiuum. Simile quoque fit, quando sequitur monosyllaba dictio. vt, יָרֶב לוֹ litiget sibi (pro se,) Iudic. 6. bis. & aliàs. Solet quoque, quando tertia radic. est ע aut ח, duarum syllabarum in vnã fieri contractio, præposito vau conuertẽte futurum in præteritum, id est, hiric magnum quo notari oportebat primã radicis, tollitur de medio, & ַ גְּנוּבָה, quod esse debebat sub gutturali tertia radicali, migrat sub primam: dicitúrque וַיָּנַח & requieuit, Exod. 20. pro וַיָּנִיחַ. sic de similibus: eadem tibi erit ratio huius patha vsurpati etiã in Benoni,

noni, infinitiuo & imperatiuo, tametsi in illis non retrahatur accentus. vt, מֵרַע malefaciens, Prouerb. 17. pro מֵרִיעַ, הָסַע claude, Psalm. 39. pro הָסִיעַ: futuro quoque hoc accidit etiam non præposito ו conuertēte fut. in præterit. vt אָרַע malefaciā. 1. Samuel. 26. pro אָרִיעַ: tertia etiam non existente gutturali. vt, תָּלֶן morabitur (moratur,) Iob. 17. pro תָּלִין. Pro infinitiuo non dedit exemplū in Miclol: sed est ille sine literis בכלם proportionis imperatiui.

Accentu grammatico remanente in sede sua, nempe in syllaba secūda, aut alioqui ה producto per methegh, seu retinaculum, formari potest hoc præteritum, vt ·· perpetuum sit sub ה, vt ex hoc exēplo satis liquet.

הֶעָבָר הִפְעִיל הַמִּין אַחֵר
Præteriti hiphil forma altera.

הֵבִין	הֵבִינָה
הֲבִנֹתָ	הֲבִנֹת
הֲבִנֹתִי	
הֵבִינוּ	
הֲבִנֹתֶם	הֲבִנֹתֶן
הֲבִנֹנוּ	

In hac coniugatione ה habet ו, & thematis prima ־ omnino vt in quiescētibus pe iod. Quare in huiusmodi verbis occurrentibus consulendum est Lexicon in ordine eorum quorum prima est י, vel secunda ו. & sic inuenta vocis significatione, sensui illa applicanda est.

Coniugatio הָפְעַל

Exemplum:

Præteritum	עָבָר	
	הוּכַן	הוּכְנָה
	הוּכַנְתָּ	הוּכַנְתְּ
	הוּכַנְתִּי	
	הוּכְנוּ	
	הוּכַנְתֶּם	הוּכַנְתֶּן
	הוּכַנּוּ	
Infinitiuus	מָקוֹר	
	הוּכַן	
Futurum	עָתִיד	
	אוּכַן	
	יוּכַן	תּוּכַן
	תּוּכַן	תּוּכְנִי

אוֹבֵן	
יוֹבְנוּ	תּוֹבֵנֶּנָה
תּוֹבְנוּ	
נוֹבֵן	

Coniugatio הִתְפָּעֵל.

Vt diximus in Piel, in hac coniugatione congeminatur thematis tertia propter daghes coniugationis characteristicon, quod literæ secundæ ו quiescenti, inscribi non potest. Legitur tamē וַתִּתְחַלְחַל הַמַּלְכָּה & consternata est animo regina, Hester 4. vbi nullum ו virtute, aut actu positū est, ait D. Kimhius in Miclol: eius enim Cal est חוּל doluit, pauca porrò ei similia sunt.

Quædā denique rarissimè occurrunt, in quibus י mobile pro ו, vt supra in Piel, substituitur. vt, הִצְטַיַּרְנוּ viaticum habuimus, vel pro viatico accepimus, Iosuæ 9. In quo, eo quòd צ sit prima thematis, vt supra in Hithpael perfectorum diximus, ט pro ת syllabę הִתְ formatiuę huius coniugationis immiscetur primæ & secundæ radicalibus.

Exemplum:

Præteritum		עָבָר
	הִתְבּוֹנְנָה	הִתְבּוֹנֵן
	הִתְבּוֹנַנְתְּ	הִתְבּוֹנַנְתָּ
		הִתְבּוֹנַנְתִּי
		הִתְבּוֹנְנוּ
	הִתְבּוֹנַנְתֶּן	הִתְבּוֹנַנְתֶּם
		הִתְבּוֹנַנּוּ
Præsens partic.		בֵּינוֹנִי
	Plural.	Singul.
	מִתְבּוֹנְנִים	מִתְבּוֹנֵן
		מִתְבּוֹנֶנֶת
	vel	
	מִתְבּוֹנְנוֹת	מִתְבּוֹנְנָה
Infinitiuus		מָקוֹר
		הִתְבּוֹנֵן
		בְּהִתְבּוֹנֵן
		כְּהִתְבּוֹנֵן
		לְהִתְבּוֹנֵן
		מֵהִתְבּוֹנֵן
Imperatiuus		צִוּוּי
	הִתְבּוֹנְנִי	הִתְבּוֹנֵן
	הִתְבּוֹנֵנָּה	הִתְבּוֹנְנוּ
Futurum		עָתִיד
	תִּתְבּוֹנֵן	יִתְבּוֹנֵן
	M	תתבונן

תִּתְבּוֹנֵן	תִּתְבּוֹנְנִי
אֶתְבּוֹנֵן	
יִתְבּוֹנְנוּ	תִּתְבּוֹנֵנָּה
תִּתְבּוֹנְנוּ	
נִתְבּוֹנֵן	

Quiescentia לָמֶד אָלֶף.

Coniugatio קַל.

In hac verborum forma א radicis tertia motione vocali priuata, desinens esse consonans semper quiescit vel in ָ, vel in ֵ, vel וֹ, vel ֶ, in omnibus modis & temporibus cō iugationum omnium, exceptis vocibus in quibus post א sequitur ה, vel וּ, vel וֹ, vel י. tunc enim mobile semper efficitur א, vt hîc in singulis coniugationibus videre licet.

Obiter tamen notandum hæc verba more illorū quorum tertia est ה, interdum amittere א. vt, מָלוּ תוֹכֵךְ חָמָס repleuerunt mediū tui (interiora tua) iniquitate, Ezech. 28. vbi מָלוּ, pro מָלְאוּ, sic צָמִת sitisti fœmin. generis, pro צָמָאת, Ruth 2.

Quanuis hæc verba in omnibus omnium cōiugationum

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
מָצְאָה	מָצָא
מָצָאתְ	מָצָאתָ
	מָצָאתִי
	מָצְאוּ
מְצָאתֶן	מְצָאתֶם
	מָצָאנוּ
Præsens partici.	בֵּינוֹנִי
Plural.	Singul.
מוֹצְאִים	מוֹצֵא
	מוֹצֵאת
vel	
מוֹצְאוֹת	מוֹצְאָה
Particip. præt.	פָּעֻל
Plural.	Singul.
מְצוּאִים	מָצוּא
מְצוּאוֹת	מְצוּאָה
Infinitiuus	מָקוֹר
	מְצֹאת
	בִּמְצֹאת
	כִּמְצֹאת
	לִמְצֹאת

num infinitiuis sæpenumero perfectorum normam in pũctis sequantur remanente tamen א ocioso, exprimendam tantũ curauimus vbique formam imperfectã, quippe quæ in ה desinit: cùm in perfectis iam nihil sit negotij: quandoquidem, vt פְּקוֹד, vel פְּקֹד, dicere etiam possumus קְרוֹא, vel קְרֹא vocare.

	מִמְצֹאת
Imperatiuus	צִוּוּי
מִצְאִי	מְצָא
מְצֶאנָה	מִצְאוּ
Futurum	עָתִיד
תִּמְצָא	יִמְצָא
תִּמְצְאִי	תִּמְצָא
	אֶמְצָא
תִּמְצֶאנָה	יִמְצְאוּ
	תִּמְצְאוּ
	נִמְצָא

Secunda persona fœminina pluralis imperatiui verbi קָרָא vocauit, certè à cõsuetudine horum verborum valde recedit. vt, קְרֶאןָ לוֹ וְיֹאכַל לָחֶם, vocate illum, vt comedat panem, Exod. 2. vbi א, cùm potiùs quiescere deberet, mobile est. Deinde præter morem periit ה syllabæ נָה, cùm dicendum esset קְרֶאנָה.

Prætereà accidit etiam quandoque huic personæ, vt in ea quiescat א, sed perdito ה syllabæ נָה. vt, קְרֶאןָ לִי מָרָא vocate me amaram, Ruth. 1.

Coniugatio נִפְעַל.

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
נִמְצְאָה	נִמְצָא
נִמְצֵאת	נִמְצֵאתָ
	נִמְצֵאתִי
	נִמְצְאוּ
נִמְצֵאתֶן	נִמְצֵאתֶם
	נִמְצֵאנוּ
Præsens partic.	בֵּינוֹנִי

Huius participij plurale masculinum nõnunquam etiam

Plural. Singul.
נִמְצָאִים נִמְצָא
נִמְצָאוֹת נִמְצָאָה
Infinitiuus מָקוֹר
הִמָּצֵאת
בְּהִמָּצֵאת
כְּהִמָּצֵאת
לְהִמָּצֵאת
מֵהִמָּצֵאת
Imperatiuus צִוּוּי
הִמָּצְאִי הִמָּצֵא
הִמָּצֶאנָה הִמָּצְאוּ
Futurum עָתִיד
תִּמָּצֵא יִמָּצֵא
תִּמָּצְאִי תִּמָּצֵא
אֶמָּצֵא

tiam reperitur cum ſeua ſub ſecunda pro ֵ. vt, כְּנוֹס אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשָׁן cō grega omnes Iehudæos, qui inuenti (erunt) in Suſan, Heſter. 4. & alia ex aliis radicib⁹.

Imperatiuus & futurum formam imitantur perfectorum in punctis, א aliquando ocioſo remanente, vt videre hîc licet.

יִמָּצְאוּ
תִּמָּצֶאנָה תִּמָּצְאוּ
נִמָּצֵא

Coniugatio פִּעֵל

Exemplum:
Præteritum עָבָר
מִצְּאָה מִצֵּא
מִצֵּאתְ מִצֵּאתָ
מִצֵּאתִי
מִצְּאוּ
מִצֵּאתֶן מִצֵּאתֶם
מִצֵּאנוּ
Præſens partic. בֵּינוֹנִי
Plural. Singul.
מְמַצְּאִים מְמַצֵּא
מְמַצְּאוֹת מְמַצֵּאָה
Participiū præt. פֻּעָל

Plural. Singul.
מְמֻצָּאִים מְמֻצָּא
מְמֻצָּאוֹת מְמֻצָּאָה
Infinitiuus מָקוֹר
Hic infinitiuus מַצְּאת
magis in vſu eſt בְּמַצְּאת
iuxta formam כְּמַצְּאת
perfectā in pū- לְמַצְּאת
ctis. מִמַּצְּאת
Imperatiuus צִוּוּי
מַצְּאִי מַצֵּא
מַצֶּאנָה מַצְּאוּ
Futurum עָתִיד
ימצא

יִמָּצֵא תִּמָּצֵא
תִּמָּצֵא תִּמָּצְאִי
אֶמָּצֵא

יִמָּצְאוּ
תִּמָּצְאוּ תִּמָּצֶאנָה
נִמָּצֵא

Coniugatio פֻּעַל.

Exemplum:
Præteritum עָבָר
מֻצָּא מֻצְּאָה
מֻצֵּאתָ מֻצֵּאת
מֻצֵּאתִי
מֻצְּאוּ
מֻצֵּאתֶם מֻצֵּאתֶן
מֻצֵּאנוּ
Præsens partic. בֵּינוֹנִי
Plural. Singul.
מֻצָּא מֻצָּאִים

מֻצָּאָה מֻצָּאוֹת
Infinitiuus מָקוֹר
מֻצֹּאת
Futurum עָתִיד
יְמֻצָּא תְּמֻצָּא
תְּמֻצָּא תְּמֻצְּאִי
אֲמֻצָּא
יְמֻצְּאוּ
תְּמֻצְּאוּ תְּמֻצֶּאנָה
נְמֻצָּא

Coniugatio הִפְעִיל.

Exemplum:
Præteritum עָבָר
הִמְצִיא הִמְצִיאָה
הִמְצֵאתָ הִמְצֵאת
הִמְצֵאתִי
הִמְצִיאוּ
הִמְצֵאתֶם הִמְצֵאתֶן
הִמְצֵאנוּ
Præsens partic. בֵּינוֹנִי
Plural. Singul.
מַמְצִיא מַמְצִיאִים
מַמְצִיאָה מַמְצִיאוֹת
Particip.præt. פָּעוּל
Plural. Singul.

מֻמְצָא מֻמְצָאִים
מֻמְצָאָה מֻמְצָאוֹת
Infinitiuus מָקוֹר
הַמְצֹאת
בְּהַמְצֹאת
כְּהַמְצֹאת
לְהַמְצֹאת
מֵהַמְצֹאת
Imperatiuus צִוּוּי
הַמְצֵא הַמְצִיאִי
הַמְצִיאוּ הַמְצֶאנָה
Futurum עָתִיד
יַמְצִיא תַּמְצִיא
תַּמְצִיא תַּמְצִיאִי
אמציא

אַמְצִיא
יַמְצִיאוּ
תַּמְצִיאוּ תַּמְצֶאנָה
נַמְצִיא

Coniugatio הָפְעַל

Exemplum:

Præteritum עָבָר
הָמְצָא הָמְצְאָה
הָמְצֵאתָ הָמְצֵאת
הָמְצֵאתִי
הָמְצְאוּ
הָמְצֵאתֶם הָמְצֵאתֶן
הָמְצֵאנוּ
Infinitiuus מָקוֹר
הָמְצֵאת

Futurum עָתִיד
יָמְצָא תָּמְצָא
תָּמְצָא תָּמְצְאִי
אָמְצָא
יָמְצְאוּ
תָּמְצְאוּ תָּמְצֶאנָה
נָמְצָא

Coniugatio הִתְפַּעֵל.

Exemplum:

Præteritum עָבָר
הִתְמַצֵּא הִתְמַצְּאָה
הִתְמַצֵּאתָ הִתְמַצֵּאתְ
הִתְמַצֵּאתִי
הִתְמַצְּאוּ
הִתְמַצֵּאתֶם הִתְמַצֵּאתֶן
הִתְמַצֵּאנוּ
Præſens partic. בֵּינוֹנִי
Singul. Plural.
מִתְמַצֵּא מִתְמַצְּאִים
מִתְמַצְּאָה מִתְמַצְּאוֹת
Infinitiuus מָקוֹר
הִתְמַצֵּאת
בְּהִתְמַצֵּאת
כְּהִתְמַצֵּאת
לְהִתְמַצֵּאת
מֵהִתְמַצֵּאת

Imperatiuus צִוּוּי
הִתְמַצֵּא הִתְמַצְּאִי
הִתְמַצְּאוּ הִתְמַצֶּאנָה

Futurum עָתִיד
יִתְמַצֵּא תִּתְמַצֵּא
תִּתְמַצֵּא תִּתְמַצְּאִי
אֶתְמַצֵּא
יִתְמַצְּאוּ
תִּתְמַצְּאוּ תִּתְמַצֶּאנָה
נִתְמַצֵּא

Quiescentia לְמֶרחֵא
Coniugatio קַל.

Præteriti tertia persona masculina propter ה in hac classe duplex habet ָ, eius quidem quadruplex est forma, nimirùm quòd ה in fine quiscat. vt, הָיָה fuit, aut abscondatur. vt, הָיוּ fuerunt, aut in ת raphatum, seu aspiratū, propter alterum ה notā fœmin. generis ad pronūciationis venustatem, ne subinde duo ponantur ה, & fiat cacophonia, cōmutatur. vt, הָיְתָה fuit mulier, non autem הָיָהָה, (quòd si adueniente ה fœminino ablata fuisset tertia radicis, nulla certè dissimilitudo fuisset inter masculinam tertiam personam singularem & fœmininam eādem) aut postremò in reliquis personis huius tēporis, ex אֶהֱוִי mutua permutatione in י conuertitur. vt, הָיִיתִי: quod quidem י in קַל quiescere solet in hitic, in niphal, pual, & hophal post ֵ.

In piel verò, hiphil, & hithpael, in vtrauis motione citra

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
גָּלְתָה	גָּלָה
גָּלִית	גָּלִיתָ
	גָּלִיתִי
	גָּלוּ
גְּלִיתֶן	גְּלִיתֶם
	גָּלִינוּ
Præsens partic.	בֵּינוֹנִי
Plural.	Singul.
גוֹלִים	גוֹלֶה
גוֹלוֹת	גוֹלָה
Particip. præter.	פָּעֻל
Plural.	Singul.
גְּלוּיִם	גָּלוּי
גְּלוּיוֹת	גְּלוּיָה
Infinitiuus	מָקוֹר
	גְּלוֹת
	בִּגְלוֹת
	כִּגְלוֹת
	לִגְלוֹת
	מִגְּלוֹת
Imperatiuus	צִוּוּי
גְּלִי	גְּלֵה
גְּלֶינָה	גְּלוּ
Futurum	עָתִיד
תִּגְלֶה	יִגְלֶה
תִּגְלִי	תִּגְלֶה

tra

tra diſcrimen reperiri ſolet.

Sunt tamen pauca quædam quæ in præterito י pro ה ſuffectum mobile habent, vt ab חָסָה

		אֶגְלֶה
		יִגְלוּ
	תִּגְלֶינָה	תִּגְלוּ
		נִגְלֶה

ſperauit, dicitur חָסָיוּ בוֹ ſperauerunt in eo, Deut.32. & in fœminino genere. vt, בְּךָ חָסָיָה נַפְשִׁי in te ſperauit anima mea, Pſalm. 57. ſic in imperatiuo, & futuro. vt, אִם־תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ ſi interrogaueritis, interrogate (adhuc,) Eſaiæ 21. & à שָׁלָה fœliciter ſucceſsit, dicitur, יִשְׁלָיוּ אֹהָלִים לְשֹׁדְדִים abundabunt (abundare ſolent) tabernacula prædonibus, Iob. 12. In quibus exiſtunt ָ & accentus ante י, vt eius conſonantia magis audiatur: videlicet cū alioqui חָסוּ & חָסְתָה ſcribendū foret, &c.

Benoni plurimùm in ſecunda ſyllaba habet ֵ & accentum, niſi illud ſequatur monoſyllaba dictio: vt, וַיְהִי בֹּנֶה עִיר & fuit ædificans vrbem, Geneſ. 4. ſic עֹשֵׂה רָע faciens malum, Malac.2. aut dictiò accētum habens in penult. vt, עֹשֵׂה פֶלֶא faciens miraculū, Exod. 15. Tunc enim nonnulla in vltima ſyllaba habent ֵ, non autem ֶ. Et ſiue ֶ, ſiue ֵ habeant, retrahitur ſemper accētus ab vltima in penultimam propter huiuſmodi dictiones monoſyllabas, aut accentum habentes in prima, ne videlicet duo accentus nulla ſyllaba interpoſita ſe conſequātur, ſéque inter ſe contingant.

Singulare fœmininum deſinit in ָ. vt, עֹשָׂה faciēs mulier: quod aliquando tres habet literas radicales conſonātes, ſed י pro ה ſubrogato. vt, בֹּכִיָּה flens, Threnor.1. & עֹטְיָה errans, Cantic.1. & plura alia. In plurali autē vtriuſque generis ac in ſingulari fœminino, per conſtitutā coniugationis formulam ſequēdam duarum

rum ſyllabarum in vnam fit contractio: quandoquidem tollitur de medio ה, & proximè antecedens litera (vt moris eſt apud Hebræos) aſſumit ſibi illius motionẽ propria reiecta, vt pro גֹּלְהִים dicimus גֹּלִים, pro גֹּלְהָה dicimus גֹּלָה, pro גֹּלְהוֹת dicitur גֹּלוֹת. Eadem porrò ratio eſt de tertia plurali præteriti, vbi גָּלוּ & non גָּלְהוּ. Itidem certarum perſonarum imperatiui & futuri, eadem eſt ratio. Simile obſerua etiam in cæteris ſequentibus coniugationibus.

In Paul pro ה vbique ſubſtituitur י, in ſingulari quidem maſculino coaleſcens poſt ו tanquam vocalis in diphthongo (de quo ſuprà.) In aliis verò vocibus omnibus mobile eſt.

Inſinitiui triplex eſt forma: ſine literis בְּכְלַם enim (ſi modò per Paronomaſiam verbum idem verbo plus ſignificanter iungatur) deſinet in holem ה ocioſè remanente, & ֶ ſub prima more perfecti in punctis. vt, וְיִשְׂרָאֵל גָּלֹה יִגְלֶה & Iſrael migrando migrabit, id eſt, certiſsimè captiuus, migrabit, Amos 7. & ſine expreſſione ה aliquãdo. vt, כִּי מָרוֹ מָרִיתִי quòd rebellando rebellauerim, id eſt, certè quòd rebellis fuerim, Thren. 1. etiam ſine paronomaſia. vt, שָׁתוֹ bibere, Aggæi 1. & aliàs. Cuiuſmodi proculdubiò paronomaſiæ, ad magis exaggerandum & affirmandum, percrebræ ſunt apud Hebræos, in omnium verborum formis. Aut aliquando etiã habet ſeua ſub prima, & holem in vltima more perfectorum citra paronomaſiam. vt, רְאֹה פָנֶיךָ לֹא פִלָּלְתִּי videre faciem tuam nunquam cogitaſſem, Gen. 48. ſic cum ֶ ſub prima רְאֹה, Eccleſiaſtæ 9. Demum cum literis בְּכְלַם vertitur ה in וֹ, & aſciſci-

tur ת.vt,בְּגָלוּת &c. Aut,vt in Miclol dicitur, secundū nonnullos ת est pro ה subrogatum, & ו est tātùm comes holem pleni.

Imperatiuus sub prima rad.habet seua,& sub secunda ··,quod sequitur ה radicale,quod in plurali masculino, & singulari fœminino euanescit. Fœmininus tamen pluralis mutat illud in י quiescens post ·:·. Imperatiuum cum י mobili pro ה vidisti in annotationibus præteriti. Quando porrò prima radicis est gutturalis insignitur illa vel -:, vel ·:·, vel quando prima est א,··. vt, עֲלֵה ascende, Deut. 10. הֱיֵה esto, Exod. 24. אֱתָיו venite, Esa. 21. in quo etiā est י mobile pro ה tertia radic. & thema est אָתָה. sic אֵפוּ coquite, Exod. 16. ab אָפָה,vt videlicet maiori cum otio א pronuncietur.

In futuro literæ איתן omnino afficiuntur vt in perfectis, sed in secunda syllaba est ·:·. Pauca tamen reperiuntur cum ··. vt, תַּעֲשֶׂה facias. 2. Samuel. 13. sic תֹּבֵא consenties, Prouerb. 1. à verbo אָבָה, de quo satis suprà in futuro quiescentium פא אלף dictum est. & nonnulla alia. sic vnum cum -:. vt, אֶשְׁעָה dabo operā, Psal. 119.

Præterea hoc necessariò notandum, multa huius ordinis verba in futuro sæpe venire cū defectu ה tertiæ thematis, & retrahi accentum ab vltima in penultimam: sic, יִגֶל, pro יִגְלֶה, Iob. 20. & præsertim cū ו conuersiuo. vt, וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ & extruxit Moses altare, Exod. 17. pro וַיִּבְנֶה. Quando verò prima vel secunda radicalis est gutturalis, pro ·:· substituitur -. vt, וַיִּחַר לוֹ & iratus est illi, vel sibi, Ionæ 4. pro וַיִּחֶר. sic וַיִּשַׁע, & respexit, Gen. 4. à שָׁעָה.

Quædam etiā non cum hiric sub איתן, sed cum ·· veniunt

veniunt perdito ה.vt, אַל־תֵּפֶן nec respicias, Num. 16. pro תִּפְנֶה. sic אַל־תֵּתַע ne oberres, Prouerb. 7. per ·· & – sub gutturali, pro תִּתְעֶה. Est adhuc magis irregulare futurū. vt, וַיֵּשְׁתְּ* מִן־הַיַּיִן, & bibit de vino, Gen. 9. pro וַיִּשְׁתֶּה. & וַיֵּרְדְּ מִיָּם עַד־יָם & dominabitur à mari vsq; ad mare, Psal. 72. pro וַיִּרְדֶּה. Hoc vnū interdū cū – sub lit. fut. sequēte seu a sub prima, perinde ac si esset Hiphil, inuenitur. vt, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר & vidit Deus lucē, Genes. 1. pro וַיִּרְאֶה: sic וְתֵחֶז & videat, Micheæ. 4. pro וְתֶחֱזֶה. & alia. Cuiusmodi certè defectus ה tertiæ radicalis, etiam aliis omnium coniugationum futuris communis est (præterquàm pual & hophal,) vt suo loco in singulis annotabimus. Futurum cum י mobili pro ה in annotationibus præteriti videre licuit.

*In huiusmodi in hiphil lit. fut. notantur per –, vt illic videbitur.

Regula.

In omnibus aliis coniugationibus, & ratione eadē, & locis iisdē, ה thematis tertia vel euanescit, vel in ת, vel in י cōmutatur, quibus in cōiugatione קַל: vt hîc in cōiugationū formula videre licet. Prætereà ם vtriusque participij, literæ בְּכָלָם & אֵיתָן vbique eodem omnino efferuntur modo, quo in perfectis verbis.

Quādoque habet infinitiuus iste ה rad. expressum obmutescēs in holem. vt, לְהֵרָאֹה ad conspici (vt conspiceretur)

Coniugatio נִפְעַל.

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
נִגְלְתָה	נִגְלָה
נִגְלֵית	נִגְלֵיתָ
	נִגְלֵיתִי
	נִגְלוּ
נִגְלֵיתֶן	נִגְלֵיתֶם
	נִגְלֵינוּ
Præsens partic.	בֵּינוֹנִי
Plural.	Singul.
נִגְלִים	נִגְלֶה
נִגְלוֹת	נִגְלָה
Infinitiuus	מָקוֹר
	הִנָּלוֹת
	בְּהִנָּלוֹת

Iudic.13. in quo exemplo daghes supplens defectum נ formatiui Niphal, quod locum habere non potest in ר, relegatur sub ה, vt in Niphal perfect. suprà.

Reperitur etiã nonnunquã hoc futurum cum defectu ה radicis. vt, תִּגָּל עֶרְוָתֵךְ detegetur turpitudo tua, Esa.47. pro תִּגָּלֶה. sic וַיֵּעָשׂ & fiet, Hester 5. pro תֵּעָשֶׂה. cũ ·· tamen sub ת litera futuri propter daghes, quod gutturalis litera habere non potest, vt suprà in נִפְעַל perfectorum diximus.

כְּהִגָּלוֹת
לְהִגָּלוֹת
מֵהִגָּלוֹת

Imperatiuus	צִוּוּי
הִגָּלִי	הִגָּלֵה
הִגָּלֶינָה	הִגָּלוּ

Futurum	עָתִיד
תִּגָּלֶה	יִגָּלֶה
תִּגָּלִי	תִּגָּלֶה
	אֶגָּלֶה
	יִגָּלוּ
תִּגָּלֶינָה	תִּגָּלוּ
	נִגָּלֶה

Coniugatio פִּעֵל.

Exemplum:

Præsens partic. בֵּינוֹנִי

Plural.	Singul.
מְגַלִּים	מְגַלֶּה *
מְגַלּוֹת	מְגַלָּה

Particip. præter. פָּעֻל

Plural.	Singul.
מְגֻלִּים	מְגֻלֶּה
מְגֻלּוֹת	מְגֻלָּה

Infinitiuus מָקוֹר
גַּלּוֹת
בְּגַלּוֹת
כְּגַלּוֹת
לְגַלּוֹת

Præteritum	עָבָר
גִּלְּתָה	גִּלָּה
גִּלִּית	גִּלִּיתָ
	גִּלִּיתִי
	גִּלּוּ
גִּלִּיתֶן	גִּלִּיתֶם
	גִּלִּינוּ

Inuenitur infinitiuus quãdoque in hac forma per - & ·· expresso ה radic. vt, אִם־עַנֵּה תְעַנֶּה אֹתוֹ si affligendo afflixeris eum, Exod.22. & alia. Vbi עַנֵּה est infinitiuus huius coniugationis.

* Reperitur quãdoque hoc Benoni cum ·· in vltima. vt, מְזָרֶה dispergens, Iere. 31. In quo daghes coniug. relegatur sub ז, & ex - & daghes fit ־, quoniam vt in niphal perfect. dictũest, æquipollet motio magna motioni paruæ & daghes. Sic in correctis exemplaribus legitur מְצַוֶּה præcipiens, Isa.55.

iugationis. Et imitatur in pũctis formam perfectam. Aliquando etiam inuenitur infinitiuus iste cum holem expresso ה radic. vt, קַוֹּה expectare, Psal. 40.

Perditur interdum ה radicale in hoc imperatiuo, & tũc propriè habet ־ sub prima. vt, צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל præcipe filiis Israel, Num. 5. pro צַוֵּה. similiter in futuro. vt, וְסוֹד אַחֵר אַל־תְּגַל & arcanum alterius nõ reuelabis, Prouerb. 25. pro תְּגַלֶּה. & alia multa. Dicitur etiam וַיְחִי & fuit, Ionæ. 1. cũ hiric sub ה pro ־, ad vitandam coalescentiam י post ־, ne fieret cacophonia, dicitúrque וַיְחִי non וַיְחִי, vel integrè וַיְחַיֶּה. D. Kimhius tamen in Miclol vult esse Cal, sed seua quod sub ה debebat esse transposito sub י, & hiric, quod sub iod debebat esse sub ה translato. Idem Elias in libello compositionis dicit.

		מְגַלּוֹת
	Imperatiuus	צִוּוּי
	גַּלֵּי	גַּלֵּה
	גַּלֶּינָה	גַּלּוּ
	Futurum	עָתִיד
	תְּגַלֶּה	יְגַלֶּה
	תְּגַלִּי	תְּגַלֶּה
		אֲגַלֶּה
		יְגַלּוּ
	תְּגַלֶּינָה	תְּגַלּוּ
		נְגַלֶּה

Coniugatio פֻּעַל.

Exemplum:

Plural.	Singul.		Præteritum	עֻבַּר
גֻּלִּים	גֻּלָּה*		גֻּלְּתָה	גֻּלָּה
גֻּלּוֹת	גֻּלָּה		גֻּלֵּית	גֻּלֵּיתָ
Infinitiuus	מָקוֹר			גֻּלֵּיתִי
	גֻּלּוֹת			גֻּלּוּ
Futurum	עָתִיד		גֻּלֵּיתֶן	גֻּלֵּיתֶם
תְּגֻלֶּה	יְגֻלֶּה			גֻּלֵּינוּ
תְּגֻלִּי	תְּגֻלֶּה		Præsens partic.	בֵּינוֹנִי
	אגלה			

* Ex proportione Benoni præcedentis cõiugat. dicendũ erat מְגֻלֶּה sed aliter posuit vsus, qui etiam rarus est admodum.

	אֶגָּלֶה
	יִגָּלוּ
תִּגָּלֶינָה	תִּגָּלוּ
	נִגָּלֶה

Coniugatio הִפְעִיל.

Legitur etiam הָגְלָה cum ∵ sub ה, Hester 2. & הֶרְאָה videre fecit, Ecclesiastæ 2. & alias: sic etiam cum ·· sub ipso ה coniugat. vt, הֶעֱלָה ascendere fecit, Abac. 1.

מָגְלִים	מָגְלֶה
מָגְלוֹת	מָגְלָה

Infinitiuus מָקוֹר*

הַגְלוֹת vel הִגְלוֹת
בְּהַגְלוֹת vel בְּהִגְלוֹת
כְּהַגְלוֹת vel כְּהִגְלוֹת
לְהַגְלוֹת vel לְהִגְלוֹת
מֵהַגְלוֹת vel מֵהִגְלוֹת

Patitur nonnunquam defectum ה radicalis iste imperatiuus, & effertur tunc per ∵ ∵. ∵. vt, הֶרֶף מֵאַף desine ab ira, Psal. 37. pro הַרְפֵּה. Itidem futurum. vt, וַיֶּגֶל אֶת־יִשְׂרָאֵל, & migrare fecit Israel אַשּׁוּרָה in Assyriā. 2. Regum. 7. pro וַיַּגְלֶה. Occurrit adhuc magis irregulare fut. quādoque cū – sub lit. fut. notatis prima & secūda per seua & desiderato

Exemplum:

Præteritum		עָבָר
	הִגְלְתָה	הִגְלָה
	הִגְלֵית	הִגְלִיתָ
		הִגְלִיתִי
		הִגְלוּ
	הִגְלִיתֶן	הִגְלִיתֶם
		הִגְלִינוּ
Præsens partic.		בֵּינוֹנִי
Plural.		Singul.
	מַגְלִים	מַגְלֶה
	מַגְלוֹת	מַגְלָה
Particip. præt.		פָּעוּל
Plural.		Singul.
Imperatiuus		צִוּוּי
	הַגְלִי	הַגְלֵה
	הַגְלֶינָה	הַגְלוּ
Futurum		עָתִיד
	תַּגְלֶה	יַגְלֶה
	תַּגְלִי	תַּגְלֶה
		אַגְלֶה
		יַגְלוּ
	תַּגְלֶינָה	תַּגְלוּ
		נַגְלֶה

* Reperitur quādoque, sed rarò admodū, infinit. iste cum ·· in vlt. expressa ה tert. radical. vt, הַרְבֵּה facere augere, Gen. 3. pro, faciendo augere.

derato ה.vt, וַיַּשְׁקְ & potum dedit, Exod. 2. pro וַיַּשְׁקֶה. Sic יַרְדְּ dominari faciet, Esa. 41. pro יַרְדֶּה. & similia.

Quando autẽ prima est gutturalis, præsertim ע aut ח, pro ∵ ∵ substituitur – –. vt, וַתַּעַל & ascendere fecisti, Ionæ 2. pro וַתַּעֲלֶה: quod etiam nonnunquam coniugationi קַל competit, quare attendas orationis sententiæ opus est.

Si verò secũda radic. fuerit gutt. efferetur prima per ־. vt, וַיַּתַע errare fecit, siue in errorẽ induxit. 2. Paral. 33.

Coniugatio הָפְעַל.

Exemplum:

הָגְלוֹת vel	הָגְלֵה	Præteritum	עָבָר
Futurum	עָתִיד	הָגְלְתָה*	הָגְלָה
תָּגְלֶה	יָגְלֶה	הָגְלֵית	הָגְלֵיתָ
תָּגְלִי	תָּגְלֶה		הָגְלֵיתִי
	אָגְלֶה		הָגְלוּ
	יָגְלוּ	הָגְלֵיתֶן	הָגְלֵיתֶם
תָּגְלֶינָה	תָּגְלוּ		הָגְלֵינוּ
	נָגְלֶה	Infinitiuus	מָקוֹר

*Legitur etiã bis הָגְלַת acta est in exilium, Iere. 13. pro הָגְלְתָה.

Coniugatio הִתְפַּעַל.

Exemplum:

מִתְגַּלִּים	מִתְגַּלֶּה	Præteritum	עָבָר
מִתְגַּלּוֹת	מִתְגַּלָּה	הִתְגַּלְּתָה	הִתְגַּלָּה
Infinitiuus	מָקוֹר	הִתְגַּלֵּית	הִתְגַּלֵּיתָ
	הִתְגַּלּוֹת		הִתְגַּלֵּיתִי
	בְּהִתְגַּלּוֹת		הִתְגַּלּוּ
	כְּהִתְגַּלּוֹת	הִתְגַּלֵּיתֶן	הִתְגַּלֵּיתֶם
	לְהִתְגַּלּוֹת		הִתְגַּלֵּינוּ
	מֵהִתְגַּלּוֹת	Præsens partic.	בֵּינוֹנִי
		Plural.	Singul.

Fit etiã aliquando in secũda persona masculina huius imperatiui apocope ה tertiæ rad. vt, שְׁכַב עַל־מִשְׁכָּבְךָ וְהִתְחָל recumbe super lectum tuũ, & asimula te ægrotum. 2. Samuel. 13. pro וְהִתְחַלֶּה, sic in futuro, eodẽ capite, וַיִּתְחָל & asimulauit se ęgrotum, pro וַיִּתְחַלֶּה Est tamẽ ָ in his duobus exemplis in vltima pro ַ, quando perdunt ה, quod fit propter accentum habentẽ vim distinguendi, quo insigniũtur, qui mutauit motionem paruam in magnam. Exemplum autem legitimum cum ַ est אַל־תִּתְרַע אֶת־בַּעַל אַף ne amicitiam contrahas cum homine iracũdo, Prouer. 22. pro תִּתְרָעֶה. Sunt porrò nonnulla, vt docet in Miclol, quæ perdito ה citra accentum distinguentem possunt terminari in ָ, illa vsus te docebit.

צִוּוּי	Imperatiuus	
הִתְגַּלֵּה	הִתְגַּלִּי	
הִתְגַּלּוּ	הִתְגַּלֶּינָה	
עָתִיד	Futurum	
יִתְגַּלֶּה	תִּתְגַּלֶּה	
תִּתְגַּלֶּה	תִּתְגַּלִּי	
אֶתְגַּלֶּה		
יִתְגַּלּוּ		
תִּתְגַּלּוּ	תִּתְגַּלֶּינָה	
נִתְגַּלֶּה		

Quatuor porrò sunt verba, quorum suprà adhuc in daghes meminimus, נָבַהּ superbiit, כָּמַהּ concupiuit, נָגַהּ splenduit, & תָּמַהּ admiratus est. Quæ gremio ה punctulum inscriptum habent, ad ה illud perpetuum esse, & non mutabile indicandum. Vnde notantur hæc quatuor verba perfectorum more, quoniam in illis ה non est ociosum, sed semper H æquiualet. Siquidem dicitur נָבַהּ נָבְהָה נָבַהְתָּ נָבַהְתִּי נָבְהוּ, &c. similiter de aliis tribus.

Duplicantia עַיִן.

Verba hæc duplicantia עַיִן appellata | Coniugatio קַל.

appellata ſunt, quòd tertiam literam ſecundæ habeant ſimilem. Ea ſæpenumero perfectè coniugantur. vt, שָׁלַל שָׁלַלְתָּ, תִּי, ſpoliauit. & ſimilia multa.

Dici ſimiliter defectiua עַיִן poſſunt, quòd in illis crebrò ſyncopē patiatur ſecūda thematis, & ſuppleatur per daghes complexui tertiæ radicis impreſſum. Nimirū quòd daghes non ſequentis, ſed mox præcedentis literæ defectum propriè ſuppleat: quod daghes etiam perditur, quoties tertia litera (cui alioqui inſcribendum eſſet) dictionē claudit ſic, סַב. Sed proculdubiò exprimēdum eſt, quacunque ſequatur litera, vel ſyllaba. vt, סַבּוֹת סַבּוּ, &c. Etenim ne moleſta & difficilis ſit pronunciatio, vltimæ literæ dictionum non niſi raro daghes inſcribi ſolet.

Prima litera tum vt differant hæc à quieſcentibus עַיִן, quæ in certis perſonis præteriti habent ָ, vbique in hoc præterito

Exemplum:

Præteritum	עָבָר
סַבָּה	סַב
סַבּוֹת	סַבּוֹתָ
	סַבּוֹתִי
	סַבּוּ
סַבּוֹתֶן	סַבּוֹתֶם
	סַבּוֹנוּ
Præſens partic.	בֵּינוֹנִי
Plural.	Singul.
סַבִּים	סַב
סַבּוֹת	סַבָּה
Particip. præt.	פָּעוּל
Plural.	Singul.
סְבוּבִים	סָבוּב
סְבוּבוֹת	סְבוּבָה
Infinitiuus	מָקוֹר
	סוֹב
	בְּסוֹב
	כְּסוֹב
	לָסוֹב
	מִסּוֹב
Imperatiuus	צִוּוּי
סֹבִּי	סֹב
סֻבֶּינָה	סֹבּוּ
Futurum	עָתִיד
תָּסוֹב	יָסוֹב
תָּסוֹבִּי	תָּסוֹב
	אָסוֹב

prçterito effertur per ַ. Tum		יָסֹבּוּ
propter daghes sequẽs quod	תְּסֻבֶּינָה	תָּסֹבּוּ
venire minimè potest post ָ		נָסֹב

motionem magnam, cùm illa secum accentum non habeat. Vel etiam (vt in Miclol ait) quòd secunda radicali suppressa, ַ illius motio retrogressa fuerit sub primam radicalem, expulso illius ָ, & dicitur סַב per ַ sub ס. pro סָבַב.

Si quando tamen thematis tertia fuerit ex literis quæ respuunt daghes, prima litera habebit ָ, id est, ex daghes, quod ad illam remittetur, & ַ, fiet ָ. vt וְאָרוֹתִי & maledicã, Malach. 2. pro אַרּוֹתִי cum daghes in ר, quod non fieri solet. & similia.

Legitur etiam תַּמְנוּ defecerunt, Thren. 3. pro תַּמְּמוּ, נ pro מ subrogato. Nõnulla etiam alia sunt, quæ א habent pro ו, vel pro ס. vt, בָּזְאוּ, pro בָּזְזוּ, diripuerunt, Esa. 18. & יִמָּאֲסוּ liquefiant, Psal. 58. pro יִמַּסְסוּ. Deduci etiam commodiùs possunt, vel à בָּזָה, א pro ה substituto, vel à מָאַס.

Benoni similiter ַ vbique habet: quiescentia עַיִן verò ָ. Sunt tamen pauca quædam potiùs adiectiua nomina, quæ in singulari mascul. habent ָ. vt, תָּם perfectus. In plurali autem & fœm. genere, habent omnia huiusmodi ַ sequente daghes. vt, תַּמּוֹת, תַּמָּה, תַּמִּים.

Fœmineum singulare Benoni à tertia persona fœminina præteriti solo accentu differt. Quandoquidẽ illic in penultima est, hîc verò in vltima. פָּעוּל vbique semper perfectè venit.

Infinitiuus & imperatiuus habent וֹ, post quod (quanuis sit motio magna) in imperatiuo si addatur

litera

litera formatiua vel numeri, vel perſonæ, daghes defectum alterius ſimilis literæ ſupplens ſequitur: ſed accentu vnà cum motione magna in penultima, vt videlicet ſeruetur regula, quam ſupra poſt literas אֱהֱוִי docuimus. Quòd ſi accentus fuerit in vltima, propter daghes non holem, ſed cametz hatuph vel ∴ ſubſtituetur. vt, רָנִּי בַּת־צִיּוֹן exulta filia Sion, Sophon. 3.

Cum ו etiam reperitur infinitiuus, vt à בָּרַר elucidadauit, לָבוּר, Eccleſiaſt. 8. Vnde cum quieſcentibus עַיִן confunduntur, quare lexico opus eſt. Dicitur etiam à רָדַד extendit, ſiue ſtrauit, in infinitiuo לָרֵד ad ſternendum, Eſa. 45.

In futuro literæ אֵיתַן per ⸗ efferuntur, & ſecundæ ſyllabæ motio eſt וֹ, vt in coniugationis exemplo videre eſt. Quod tamen cum ו conuerſiuo, (vt ו in quieſcentibus עַיִן) propter retractum accentum ab vltima in penultimã in camets hatuph mutatur. vt, וַנָּסָב אֶת־הַר־שֵׂעִיר & tranſiuimus montem Seir, Deut. 20. pro וַנָּסוֹב. & alia multa.

Reperiuntur quoque literæ אֵיתַן cum motione parua hiric, vel ∵ ſequente daghes, quod daghes in huiuſmodi (quanuis dictum ſit daghes mox præcedentis & non ſequentis literæ propriæ ſupplere defectũ) ſequentis, & non præcedentis defectum demonſtrat.

Cæterũ quanuis magna inter grammaticos ſit cõtrouerſia, an coniugationis קַל, vel נִפְעַל ſint huiuſmodi verba: duabus tamen rationibus perſuaſi, illa eſſe קַל aſſerimus: cùm propter terminationem: (quoniam in נִפְעַל ſecunda. ſyllaba futuri plurimùm eſt in ¯, vt teſtatur Elias) tum propter ſignificationem: nam à

O ij doctiſ-

doctisſimis quibuſcunque interpretibus cõmodiùs in ſenſum actiuum, vel neutrum verti ſolent, quàm paſsiuum. Itaque mihi non ſatis ſufficiens videtur ſola talis aliorum ratio. Nempe daghes illud defectum נ paſsiuæ literæ ſupplere. Cùm certè ex illis quædam cum accuſatiuo poſt ſe inueniantur, vt exemplo probabimus, illorum bonam partem ſubiicientes. A verbo enim כָּתַת contudit, וָאֶכּוֹת אוֹתוֹ & contudi illum, Deut.9. vbi אוֹתוֹ pronomen eſt accuſatiui caſus. A verbo קָדַד verticem inclinauit, dicitur וַיִּקֹּד & verticem inclinauit, Gen.24. à דָּמַם tacuit, הַמַּשְׂכִּיל בָּעֵת הַהִיא יִדֹּם prudens hoc tempore tacebit, Amos.5. à קָבַב mala imprecatus eſt מָה אֶקֹּב לֹא קַבֹּה* אֵל quomodo mala imprecabor, cui non mala imprecatur Deus, Num.23. à שָׁמַם deſolauit, אַשֹּׁם deſolabo. & alia. Quin hæc tamen & paſsiuè verti poſsint aliquando, inficiari nolumus.

*ה pro ו pronomine nõ ſolũ hic ſed etiã ſæpe cũ nominibus aliàs. vt Gen.13. Ezech. 12. Ierem.48. & aliàs.

תְּסֻבֶּינָה.

In hac perſona, & ſecunda plurali fœminina imperatiui, cùm ſemper ſoleat eſſe in penultima ſedes accentus, holem motio magna accentu deſtituta propter daghes ſequens, mutatur in ◌ֻ. Similiter ת pro ◌ָ ſortitur ſeua eadem ratione.

In tertiis pſonis huius prę teriti eadem omnino ratione qua in נִפְעַל quieſcentiũ עַיִן וָו, נ paſsiua litera habet ◌ָ, quod itidem in ſeua mutatur. Secunda motio eſt ◌ַ. vt, נָסַב, vel ◌ֵ. vt, נָמֵס diſſolutus eſt, Pſal. 22.

Coniugatio נִפְעָל.

Exemplum:

עָבַר	Præteritum
נָסַב	נָסַבָּה
נְסַבּוֹתָ	נְסַבּוֹת
נְסַבּוֹתִי	
נָסַבּוּ	

נְסַבּוֹתֶם	נְסַבּוֹתֶן
נְסַבּוֹנוּ	
בֵּינוֹנִי	Particip. præſ.
Singul.	Plural.
נָסָב	נְסַבִּים
נְסַבָּה	נְסַבּוֹת
מָקוֹר	Infinitiuus
הִסֵּב	
בְּהִסֹּב	
כְּהִסֵּב	
לְהִסֵּב	
מֵהִסֵּב	
צִוּוּי	Imperatiuus
הִסֵּב	הִסַּבִּי
הִסַּבּוּ	הִסַּבֶּנָה
עָתִיד	Futurum
יִסַּב	תִּסַּב
תִּסַּב	תִּסַּבִּי
אֶסַּב	
יִסַּבּוּ	תִּסַּבֶּנָה
תִּסַּבּוּ	
נִסַּב	

22. Vel holem, (ſed duntaxat in tertia perſona pluralis numeri.) vt, וְנָגֹלּוּ כַסֵּפֶר & conuoluentur vt liber, Eſa. 34. & pauca alia. Cæterùm iſtæ formæ in perſonis cæteris prorſus conueniunt cum נָסַב: habẽtes videlicet daghes inſcriptũ tertiæ radicis literæ, quo alterius ſimilis indicatur defectus. vt, נְקַלּוֹתָ contemptus fuiſti, נָמַסּוּ diſſoluti ſunt, &c.

Legitur etiam נִחַת contritus fuit, Malac. 2. vbi נ habet hiric: thema enim eſt חָתַת.

Porrò inueniuntur pauca quædam daghes nullum habentia indicans defectũ. Cuiuſmodi (quia pauca ſunt) obſeruanda, & memoriæ cõmendanda, ne negotiũ poſteà faceſſant, vt à בָּקַק euacuauit וְנָבְקָה רוּחַ־מִצְרַיִם & euacuabitur animus Aegypti, id eſt, animi Aegyptiorum ſapiẽtia, Eſa. 19. à סָבַב, וְנָסַבָּה & circundabitur, Ezechiel. 14. à קָטַט, tæduit, נָקְטָה נַפְשִׁי בְּחַיָּי attædiata eſt anima mea in vita mea, Iob. 10. Quæ quia non habent daghes, habent ſeua mobile poſt ſyllabam longam, cùm alioqui ponendum eſſet ſic (nam poſt ſeua mobile, vt iam dictum eſt, minimè poni poteſt daghes) נָסַבָּה נָקַטָּה נָבַקָּה. & ſi

O iij qua

qua alia etiam in aliis coniugationibus.

Benoni masculinum singulare in vtraque syllaba habet ָ. vt, עִם־נָבָר תִּתְבָּרָר cum puro purum te exhibebis (purus eris,) Psal. 18. interdum in secunda ֵ. vt, לֵב נָמֵס cor liquefactū, Nahum. 2. Reliqua iuxta formulam coniugationis.

Infinitiuus cum ֵ venit. vt, הָמֵס יִמָּס dissoluendo dissoluetur. 2. Samuel. 17. Siquidem quòd cum holem veniat non mihi satis probatur, nimirùm cùm exemplum הָבוֹק euacuari, quod adducere solent ex Esaiæ 24. commodiùs esse posſit ordinis quiescentium עַיִן וָו, à verbo בּוּק euacuauit. Et hoc dico cum patrocinio lexicorum, ne duo verborum ordines confundantur.

Imperatiuus vel ֵ iuxta formam infinitiui habere poterit, (quem tamen minimè licuit inuenire) vel ָ iuxta formam futuri. Cuiusmodi vnum duntaxat in plurali reperi. vt, הִבָּרוּ נֹשְׂאֵי כְּלֵי יְהוָה mundamini ferētes (qui fertis) vasa Domini, Esa. 52. Vbi tamen, quia ר non est capax daghes, pro- ponitur ָ sub בּ.

Vt differant hæc à quiescentibus לָמֶד הֵא, quæ cùm illud perdunt, in futuro niphal secundæ syllabæ motio est ָ, hîc in prima futuri syllaba est hiric, & in secunda ַ. vt, יִדַּל כְּבוֹד יַעֲקֹב attenuabitur gloria Iacobi, Esa. 17. Illa porrò de quibus hic est controuersia, quæ habent holem, commodiùs esse קַל modò dictum est.

Si quando verò prima radicis puncti daghes supplere debentis נ pasſiuam literam, non fuerit capax, literæ ֵ אֵיתָן afficientur. vt, וּמֵאֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל־תֵּחָתּוּ & à signis cœli ne metuatis, nam כִּי יֵחַתּוּ הַגּוֹיִם מֵהֵמָּה gentes

gentes ab illis timent, Ierem. 10. Valeant igitur vani prodigiatores, diuini, harioli & genethliaci cum suis constellationibus, horoscopis, & furibundis prædictionibus. sic, אַל־יֵרַךְ לְבַבְכֶם non remissum erit cor vestrum, Deuter. 20.

Quandoque etiã seruatur hæc forma in aliis quàm gutturalibus literis. vt, וּבֹזַי יֵקַלּוּ & contemnentes me, abiecti erunt. 1. Samuel. 2. pro יֵקְלוּ. sic יֵמַר שֵׁכָר לְשֹׁתָיו amara fiet potio (vel sicera) bibentibus illam, Esa. 24. pro יֵמַּר. & pauca alia. Quædam denique pauca sunt sine daghes alterius similis literæ defectum supplente. vt, וַיִּתְּמוּ יְמֵי בְכִי, & completi sunt dies fletus, Deuter. 34. pro וַיִּתַּמּוּ. & alia nonnulla. Vsu venit aliquando, vt hoc futurum in holem terminetur. vt, וַיִּסֹּב, & auersus est, Gen. 42. & id genus alia.

Coniugatio hæc in isto ordine nullam abiicit literam, sed more פָּקַד, vel פִּקֵּד perfectè coniugatur. Quãdoquidem hanc coniugationem dicere conformem esse coniugationi פָּעַל quiescentium עַיִן וָו, videtur vtcunque superuacaneum: & magis ingenia rudiorum cõfundere, quàm instruere: nimirum cùm vix vllum reperiatur ex his, quę tãquam indifferentia adferri solent, verbum, quod non significatione commodiùs, & ordinum

Coniugatio	פָּעַל
Exemplum:	
Præteritum	עָבָר
סָבְבָה	סָבַב
סָבַבְתְּ	סָבַבְתָּ
	סָבַבְתִּי
	סָבְבוּ
סְבַבְתֶּן	סְבַבְתֶּם
	סָבַבְנוּ
Præsens partic.	בֵּינוֹנִי
Plural.	Singul.
מְסַבְּבִים	מְסַבֵּב
מְסַבְּבוֹת	מְסַבְּבָה
Particip. præt.	פָּעַל
Plural.	Singul.

ordinum cõfuſione minori, poſsit eſſe claſsis quieſcentiũ עִין וו. vt, רוֹמֵם minùs confuſè deriuatur à רוּם, quàm à רָמַם exaltauit,eiuſdẽ ſignificationis.Et ſic coniugatio illa quę à veteribus grãmaticis quadrata appellata eſt (de qua ſuprà) ad quieſcentia עִין וו pertinebit.Non tamen hoc dicimus quinetiam inueniri poſſit aliquod huius ordinis in hac coniugatione conforme illis quæ quieſcunt in עִין. Et tunc opus erit propter ambiguitatem cognitione radicũ, & lexico. Accidit etiam ſimilitudo hæc frequentiùs cõ iugationi hithpael, vt ſuo videbimus loco.

מְסַבֶּב	מְסַבְּבִים
מְסַבְּבָה	מְסַבְּבוֹת
מָקוֹר	Infinitiuus
סַבֵּב	
בְּסַבֵּב	
כְּסַבֵּב	
לְסַבֵּב	
מִסַּבֵּב	
צִוּוּי	Imperatiuus
סַבֵּב	סַבְּבִי
סַבְּבוּ	סַבֵּבְנָה
עָתִיד	Futurum
יְסַבֵּב	תְּסַבֵּב
תְּסַבֵּב	תְּסַבְּבִי
אֲסַבֵּב	
יְסַבְּבוּ	תְּסַבֵּבְנָה
תְּסַבְּבוּ	
נְסַבֵּב	

Inuenitur etiam quandoque benoni cum quieſcẽtibus עִין וו omnino conueniens. vt, מְחוֹנֵן benignè agens,Prouerb.14. ſic futurũ. vt,וְאֶת־עֲפָרָהּ יְחֹנֵנוּ & terræ eius miſerebũtur,Pſal. 102. & וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי & flumẽ circundabit me(iam circundat me,)Ionæ.2. quorum ſanè קַל eſt חָנַן miſertus eſt,& סָבַב.propter cuiuſmodi verba, quia pauca ſunt, quæ claſsis quieſcentium עִין non poſſunt eſſe, ſed huius, non hîc diutiùs immorabor: ſed ſufficiant, quæ modò ſuprà dicta ſunt pro illis cognoſcendis.

Coniugatio

Coniugatio פֻּעַל.

Exemplum:

Præteritum		עָבָר
	סֻבְּבָה	סֻבַּב
	סֻבַּבְתְּ	סֻבַּבְתָּ
		סֻבַּבְתִּי
		סֻבְּבוּ
	סֻבַּבְתֶּן	סֻבַּבְתֶּם
		סֻבַּבְנוּ
Præſens partic.		בֵּנוֹנִי
	Plural.	Singul.
	סֻבָּבִים	סֻבָּב

סֻבָּבוֹת	סֻבָּבָה	
Infinitiuus	מָקוֹר	
	סֻבּוֹת	
Futurum	עָתִיד	
תְּסֻבַּב	יְסֻבַּב	
תְּסֻבְּבִי	תְּסֻבַּב	
	אֲסֻבַּב	
	יְסֻבְּבוּ	
תְּסֻבַּבְנָה	תְּסֻבְּבוּ	
	נְסֻבַּב	

Coniugatio הִפְעִיל.

Præteriti cõiugationis huius in tribus tertiis perſonis vtriuſq; generis & numeri, duplex eſt ratio. Altera quæ in vtraque ſyllaba habet ··, vt in hac formula conſpicuum eſt. Altera quæ in prima ſyllaba habet ··, & in ſecunda –. vt, הֵמַר שַׁדַּי לִי מְאֹד amaritudine affecit me omnipotẽs valde, Ruth. 1. & alia. Et in plurali, הֵמַסּוּ אֶת־לְבָבֵנוּ fregerũt animum noſtrum, Deut. 1. Cæterùm in reliquis perſonis eadem omnino eſt ratio accentuum & ſyllabarũ, quæ in quieſcẽtibus עַיִן: niſi quod illic

*Huiuſmodi vocibus, quæ habent –: ſub ה, vt in Miclol docet, annotatio quæ eſt in margine Hiphil quieſc. Ain Vau competit.

Exemplum:

Præteritum		עָבָר
	הֵסַבָּה	הֵסֵב
	הֲסִבּוֹת	הֲסִבּוֹתָ*
		הֲסִבּוֹתִי
		הֵסַבּוּ
	הֲסִבּוֹתֶן	הֲסִבּוֹתֶם
		הֲסִבּוֹנוּ
Præſens partic.		בֵּינוֹנִי
	Plural.	Singul.
	מְסִבִּים	מֵסֵב
	מְסִבּוֹת	מְסִבָּה
Particip. præt.		פָּעוּל
	Plural.	Singul.
	מוּסַבִּים	מוּסָב
	מוּסַבּוֹת	מוּסַבָּה
Infinitiuus		מָקוֹר

illic raphe & hiric magnum: hîc verò (vt suppleatur defectus alterius literæ) daghes, propter quod hiric paruum.

Benoni vt differre videatur à quiescentibus עַיִן, in vtraque syllaba habet ··, illa autem in secunda hiric magnũ. vt, מֵבִין. In fœminino verò & plurali propter daghes quod hæc habent, satis est discriminis.

Infinitiuus sub ה habet ־ָ, & sub prima ·· etiam cum literis בְּכְלָם, vt hîc in coniugatione expressum habes, & confunditur cum infinit. hiphil quiescentium ain vaf, qui aliquãdo habere potest ·: etiam cum literis בכלם. Legitur tamen לְהָרֵק cõminuere faciendo. 2. Paralip. 34. quod à nonnullis dicitur esse נִפְעַל. Quibus doctiores non assentiunt: nam cùm ר sit litera capax puncti daghes, deberet habere illud inscriptum gremio suo pro נ passiua litera, non autem reiicere illud sub ה.

		הָסֵב
		בְּהָסֵב
		כְּהָסֵב
		לְהָסֵב
		מְחָסֵב
Imperatiuus		צִוּוּי
	הָסֵבִּי	הָסֵב
	הָסֵבְּנָה	הָסֵבּוּ
Futurum		עָתִיד
	תָּסֵב	יָסֵב
	תָּסֵבִּי	תָּסֵב
		אָסֵב
		יָסֵבּוּ
	תָּסֵבְּנָה	תָּסֵבּוּ
		נָסֵב

In secunda masculina singulari imperatiui ratio est eadem cum infinitiuo. At in aliis personis tertia radicis daghes habet, éstque accentus in penultima cum motione magna ·· vbique, vt daghes sequenti inscribi possit literæ post motionem magnam.

Cùm hiric magnum & ·· frequenter confundantur, in hoc futuro magna est affinitas cum quiescentibus

tibus עַיִן. In vtrisque enim literæ אֵיתָן per ֶ efferuntur. Illic etiam in secunda syllaba est hiric magnum, & hic ֵ. vt, אָסֵב, &c.

Inueniuntur quædam etiam, in quibus, vt in קַל, daghes non præcedentis, sed sequentis literæ defectum demonstrat. Vnde habent literæ אֵיתָן –, pro ֶ. vt, וַיַּסֵּב הַמֶּלֶךְ אֶת־פָּנָיו & conuertit rex faciem suam. 1. Reg. 8. Et adhuc magis irregulare, וַיַּסֵּבּוּ אֶת־אֲרוֹן & reuerti fecerunt arcam. 1. Samuel. 5. Vbi in וַיַּסֵּבּוּ tam ס quàm ב habet daghes. Veruntamen, vt nobis videtur, non duo daghes vnius defectũ literæ supplẽt, sed primum, prȩter consuetudinẽ daghes, defectũ sequentis literæ ostendit: vltimũ verò (per regulã cuius suo loco meminimus) magis ad euphoniã, & pronunciationis venustatẽ positũ est, propter accentũ distinguentem.

Fœmininum plurale plurimùm sub ת habet seua. vt, וַתְּחִלֶּינָה & incœperunt, Gen. 41. Quod factum est propter accentum in penultima. Nam regulariter dicendum erat וַתְּחַלֶּינָה.

Cum ו conuersiuo plurimùm mutant ֵ in ֶ, & retrahitur accentus ab vltima in penultimam. vt, וַיָּגֶל אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל־פִּי הַבְּאֵר & reuoluit lapidem ab ore putei, Genes. 29. Neque est in hoc differentia cum quiescentibus עַיִן וָו.

Huius præteriti tertia persona masculina singularis cũ quiescentibus עַיִן וָו omnino conuenit. In aliis autem personis satis est discriminis propter daghes, quod hęc habẽt.

Coniugatio הָפְעַל

Exemplum:

Præteritum עָבָר

הוּסַב	הוּסַבָּה
הוּסַבּוֹתָ	הוּסַבּוֹת
הוּסַבּוֹתִי	

Futurum

39

הוּסַבּוּ
הוּסַבּוֹתֶם הוּסַבּוֹתֶן
הוּסַבּוֹנוּ

Infinitiuus מָקוֹר
הוּסַב

Futurum עָתִיד

יוּסַב תּוּסַב
תּוּסַב תּוּסַבִּי
אוּסַב
יוּסַבּוּ
תּוּסַבּוּ תּוּסַבֶּינָה
נוּסַב

Futurum post אֵיתָן habet ו & sub prima ־. vt, לֶחֶם יוּרָק panis comminuetur, Esa.28. Frequentiùs est ·. sequēte daghes. vt, וּשְׁאִיָּה יֻכַּת־שָׁעַר & deuastatione perfringetur porta, Esa.24.

Duplex est in hoc ordine huius coniugationis forma. Altera perfecta, vt hîc ex coniugatione liquet. Altera quæ quiescentia עַיִן imitatur. vt, וַיִּתְמוֹדֵד עַל־הַיֶּלֶד & adme̅sus est se ad puerum. 1. Reg. 17. & מִתְגּוֹלֵל volutans sese. 2. Samuel. 20. Quorum קַל est גָּלַל, & מָדַד. & alia.

Coniugatio הִתְפָּעֵל

Exemplum:

הִתְסַבֵּב הִתְסַבְּבָה
הִתְסַבַּבְתָּ הִתְסַבַּבְתְּ
הִתְסַבַּבְתִּי
הִתְסַבְּבוּ
הִתְסַבַּבְתֶּם הִתְסַבַּבְתֶּן
הִתְסַבַּבְנוּ

Præsens partic. בֵּינוֹנִי

Plural.	Singul.
מִתְסַבְּבִים	מִתְסַבֵּב
מִתְסַבְּבוֹת	מִתְסַבְּבָה

Infinitiuus מָקוֹר
הִתְסַבֵּב
בְּהִתְסַבֵּב
כְּהִתְסַבֵּב
לְהִתְסַבֵּב
מֵהִתְסַבֵּב

Imperatiuus צִוּוּי
הִתְסַבֵּב הִתְסַבְּבִי
הִתְסַבְּבוּ הִתְסַבֵּבְנָה

Futurum עָתִיד
יִתְסַבֵּב תִּתְסַבֵּב
תִּתְסַבֵּב תִּתְסַבְּבִי
אֶתְסַבֵּב
יתסבבו

יִתְסַבְּבוּ
תִּתְסַבְּבוּ תִּתְסַבֵּבְנָה
נִתְסַבֵּב

Iam perfectorum & imperfectorum verborum quanta diligentia, fide & facilitate à nobis fieri potuit absolutis ordinibus, nos accingamus ad verba quæ (quòd ex duobus imperfectorum participent) composita dicuntur. In quibus, si quis imperfecta rectè norit, nihil prorsus difficultatis est. Itaque quòd pauca sint huiusmodi numero, paucis quæ de illis dicenda, perstringam. Siquidem nihil aliud in his notandum, quàm ea formam duplicis ordinis vnde componuntur, seruare: verbi causa, נָשָׂא tulit, & נָטָה inclinauit, prima radicis litera spectant ad נָגַשׁ, vltima verò ad מָצָא, & גָּלָה.

Eadem est etiam ratio de quiescentibus in extremitatibus. Quandoquidem imitantur illa prima litera, vel אָכַל, vel יָשַׁב: vltima verò מָצָא, vel גָּלָה. Exemplo sunt אָבָה voluit, יָרֵא timuit, יָרָה iecit.

Obiter tamen commendanda est regula memoriæ, nempe hæc verba nunquam in infinitiuo & imperatiuo pati defectum primæ radicis literę in coniugatione Cal potissimùm. vt, à נָטָה, in infinitiuo נְטוֹת, in imperatiuo נְטֵה. Reliquæ voces, vt in גָּלָה formantur: sic à יָפָה decorauit, in infinitiuo יְפוֹת, in imperatiuo יְפֵה. Duæ tamen degenerant radices, quæ in infinitiuo & imperatiuo perdunt primam. Hæ sunt נָשָׂא tulit, & יָצָא egressus est: à נָשָׂא enim dicitur in infinitiuo amissa prima,

שְׂאֵת
בִּשְׂאֵת
כשאת

בְּשֵׂאת
לָשֵׂאת
מִשֵּׂאת

Vbi aduenientibus literis בְּכָלָם euanescit seua literæ שׂ, & א more suo, ad præcedentem literam שׂ relegat suum ‥, & in illo quiescit. Inuenitur quoque interdum mobile א. vt, בִּשְׂאֵת, Exod. 17. & aliàs.

Nonnunquam prætereà, propter frequētem vsum huius dictionis, daghes quod in futuro alioqui in supplementum נ inscribendum esset gremio שׂ, periit. vt, וַיִּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים & acceperunt sibi vxores, Ruth. 1. Quod adhuc & aliis nonnullis vsu venire solet, vt in defectiuis פא נון annotauimus.

In imperatiuo dicitur שָׂא שְׂאִי
שְׂאוּ שֶׂאנָה

Eadem porrò est omnino de יָצָא ratio.

Vtriusque etiam infinitiuus frequenter in forma perfecta secundùm puncta reperitur, præsertim vbi Paronomasia. vt, נָשׂוֹא יִנָּשׂוּא portando portabūtur, Ierem. 10. sic, יָצֹא אֵצֵא egrediendo egrediar. 2. Samu. 18.

Quorundam verborum huius ordinis futura sic formantur. A verbo enim יָרֵא timuit, dicitur in futuro יִירָא תִּירָא אִירָא, &c. à יָרָה iecit, יִירֶה, תִירֶה, אִירֶה, &c. à יָצָא egressus est, dicitur in futuro יֵצֵא, תֵּצֵא, אֵצֵא, &c. non autem יֵצָא, תֵּצָא, אֵצָא, vt par erat, extrema syllaba, spectando ad proportionem futuri verbi מָצָא.

Eorum porrò quæ simul habēt defectiuam literam in principio & fine, vnicum dūtaxat inuenitur, nempe נָתַן dedit. Cuius hæc est coniugatio.

Coniugatio קַל.

In

In locis quibus in hoc prę-terito deficit נ thematis vltima, eius defectũ supplet daghes in ת, vel נ, aduentitiis literis personarũ formatiuis.

Si quando verò (quod raró) pereat vtraque extremitas huius præteriti. vt, וְאֹיְבַי תַּתָּה לִּי & inimicos meos dedisti mihi. 2. Samuel. 22. tunc daghes in altero ת defectum נ vltimi demonstrat, nullo tamẽ signo defectus נ primi remanente. Quandoquidem daghes in primo ת est nõ ratione defectus (cùm daghes forte in primæ sedis litera minimè esse posit,) sed literarũ בְּגַר כְּפַּת.

In infinitiuo itidem periit & prima & vltima litera, sed nullis defectus relictis vestigiis. Quod tamen nulli propter frequentem vsum huius verbi, & quod vnicum sit, facere negocium debet. Perfectus etiam nonnunquam reperitur. vt, נְתוֹן dare, Hester 2. & aliàs. Iuxta formã פְּקוֹר. & נָתוֹן, Num. 20. iuxta פָּקוֹר.

Exemplum:

Præteritum		עָבָר
	נָתְנָה	נָתַן
	נָתַתְּ	נָתַתָּ
		נָתַתִּי
		נָתְנוּ
	נְתַתֶּן	נְתַתֶּם
		נָתַנְּנוּ

vel

		נָתַנּוּ

Vtrunque participium semper in vtroque genere & numero perfectum est. vt, פּוֹקֵר & פָּקוּר.

Infinitiuus		מָקוֹר
		תֵּת
		בְּתֵת
		כְּתֵת
		לָתֵת
		מִתֵּת
Imperatiuus		צִוּוּי
	תְּנִי	תֵּן
	תֵּנָּה	תְּנוּ
Futurum		עָתִיד
	תִּתֵּן	יִתֵּן
	תִּתְּנִי	תִּתֵּן
		אֶתֵּן
		יִתְּנוּ
	תִּתֵּנָּה	תִּתְּנוּ

&

& alibi . ſic reperitur לִתְּתֶן נָתַן
ad ponendum. 1.Reg.6.cum ן paragogico, pro לָתֵת.

In imperatiuo נ primum eodem omnino modo perditur, quo in ſuperioribus vocibus præteriti & infinitiui.

In futuro propter literas אֵיתָן præcedentes, quæ cõſtituunt primam ſyllabam, daghes literæ ת fit forte, & ſupplet defectum.

In hac coniugatione daghes in primo ת, primæ radicis indicat defectum, in ſecundo verò, vltimæ.

Præſens partic. בֵּינוֹנִי

Plural.	Singul.
נִתָּנִים	נִתָּן
נִתָּנוֹת	נִתָּנָה

In infinitiuo, imperatiuo, & futuro, non prima thematis per daghes ſuppletur, ſed paſsiua litera, vt in נִפְעַל defectiuorum Pe nun.

Infinitiuus tamen ſine literis בִּכְלַם in hac forma, magis frequẽs eſt ita, הִנָּתוֹן יִנָּתֵן' בְּיַד מֶלֶךְ tradendo tradetur in manum regis, Ierem.32.& 38.

Coniugatio		נִפְעַל
Exemplum:		
Præteritum		עָבָר
	נִתְּנָה	נִתַּן
	נִתַּתְּ	נִתַּתָּ
		נִתַּתִּי
		נִתְּנוּ
	נִתַּתֶּן	נִתַּתֶּם
		נִתַּנְנוּ
	vel	נִתַּנוּ
Infinitiuus		מָקוֹר
		הִנָּתֵן
		בְּהִנָּתֵן
		כְּהִנָּתֵן
		לְהִנָּתֵן
		מֵהִנָּתֵן
Imperatiuus		צִוּוּי
		הִנָּתֵן
&c. vt in perfectis.		
Futurum		עָתִיד
	תִּנָּתֵן	יִנָּתֵן
	תִּנָּתְנִי	תִּנָּתֵן
		אנתן

אֶנַּתֵּן
יִנַּתְּנוּ
תִּנַּתֵּנָּה תִּנַּתְּנוּ
נִנַּתֵּן

הֻפְעַל Coniugationis
עָתִיד Futurum
יֻתַּן תֻּתַּן

Hoc futurum tantùm ex hac coniugatione aliquot in locis reperitur. vt, Leuitic.11. Num.26. & aliàs.

Eſt tamen regula apud grãmaticos (quos מְדַקְדְּקִים à verbo דִּקְדֵּק, quod ſolùm apud magiſtros accuratè perquirere & examinare ſignificat, appellant: nimirum cùm munus præcipuum grammatici ſit dictionum proprietates ſedulò inueſtigare: ab illo itidem verbo דִּקְדּוּק grãmatica dicitur) qua habita vna voce, in communi & quotidiano ſermone formare liceat integram coniugationem, vel inuenta actiua paſsiuam, & contrà.

De quatuor literarum verbis.

Ex verbis quæ quatuor conſtant diſsimilibus radicalibus literis, pauca quædam inueniuntur, nempe כִּרְבֵּל induit. Cuius tãtùm participium inuenitur, 1. Paral.15. כִּרְסֵם ventrem impleuit, Pſal.80. in futuro. פַּרְשֵׁז expandit, Iob 26. in quo ז pro hiric: & רֻטֲפַשׁ בְּשָׂרוֹ ſucculenta eſt caro eius, Iob.33. quod eſt præteritum Pual.

Multa inſuper reperiũtur, quæ ſuppreſſo ה thematis tertia, & repetita prima & ſecũda, componuntur ex quieſcentibus לָמֶד הֵא, vt à שָׁעָה delectatus eſt, dicitur תּוֹרָתְךָ שִׁעֲשָׁעְתִּי lege tua valde delectatus ſum, Pſal. 119. Cuius etiam Hithpael eodẽ pſalmo reperitur.

Q

tur. similiter Pual, Esa. 66. & alibi. Vel ex duplicantibus עַיִן, repetita prima post secundam literam, vt à קָלַל alleuiauit, dicitur קִלְקֵל diligenter tersit, id est, acuit, Ecclesiast. 10. & quamplurima id genus alia. Quæ quidem omnia sunt coniugationis פִּעֵל. Inuenitur etiam vnicum in benoni ex quiescētibus עַיִן deriuatum. Nam à מִיל migrauit, fit benoni Piel מְטַלְטֵל demigrare faciens, Esaiæ 22. & vnum in quo tertia repetitur, in Pual. vt, אֻמְלַל excisus est, Ioel. 1. à אָמַל elanguit.

De verbis quinque literarum.

Quinque substantialium literarum verba duo solùm in Hebraismo à grāmaticis numerantur. Quorum alterum חֲמַרְמַר coniugationis פְּעַל deriuatur à verbo perfecto חָמַר turbauit, requisita secunda & tertia thematis litera. vt, חֲמַרְמְרוּ מֵעַי perturbatione contracta erant viscera mea, Thren. 2. & Iob. 16. Alterum ex quiescente לָמֶד הֵא: nam à יָפָה decorauit, augendæ significationis gratia, duplicatis prima & secunda dicitur יָפְיָפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם pereleganti forma fuisti præ filiis hóminum, Psal. 45. Illius enim tertia persona esse debet יָפְיָפָה. Licet etiam, si velis, per grammaticos formare integram coniugationem. Vnum porrò reperitur סְחַרְחַר circuiuit, Psal. 38. quod est Cal, vt in Miclol ait, & in quo, propter geminatas duas vltimas literas seua positum est sub prima, vel quòd accentus nimis distaret à ָ motione longa: Deducitur autem à סָחַר negociatus est.

Augmentum porrò illud significationis dictionum propter repetitionem siue geminationem literarum,

rarum, etiam commune est quatuor literarum verbis, vt ex interpretatione illorum suprà satis liquet.

Iam verborum omnium ordinibus absolutis, quæ dicenda nunc restant de nominibus, breuitatis vinculo comprehendam. Est enim imprimis animaduertendum ex ministerialibus literis esse sex, quarum auxilio verbalia formantur nomina. Has habes iuuandę memoriæ gratia, hac dictione artis הֶאֱמַנְתִּי comprehensas. Quarum functiones eo ordine quo in prædicta dictione scribuntur, exemplis subiectis planæ fiét. Quibus etiam (vt faciliùs norint rudiores detrahendo ancillantes literas, tres radicales inuenire) respondebit è regione verbum, à quo vnaquęque dictionum illarum deriuatur. Ne putes tamen nos ita hîc astrictè loqui, vt qui velimus duntaxat literis istis deriuari nomina à verbis: nam sunt alia, quæ non à verbo deriuata, formãtur adminiculo harum literarum. vt, רִאשׁוֹן primus, & רֵאשִׁית principiũ, à רֹאשׁ caput. & alia.

Ex his sæpenumerò ad radicem asciscitur vna, interdum duæ, & nunc præfiguntur, nunc ad finem appendent, vt exemplis illustrabitur.

Ex perfectis nominibus	ת		ה
hoc vnicũ duntaxat ה à fronte radicis suscipit, cui etiam	שָׁמַע	à	הַשְׁמָעוּת
			ה
ת fini additum est.	נִחַם	à	נְחָמָת
Quæ in ה desinũt, quàmplurima sunt fœmini. cũ accentu in vltima.	חָרַף	à	חֶרְפָּה
	טָמֵא	à	טֻמְאָה
	מָלַךְ	à	מְלוּכָה
א præponi solet, nũquam			א
postponi, & afficitur ¯, vel ∵,	כָּזַב	à	אַכְזָב

hoc vnum etiã te obiter admoneo lector, ne tam spectes primitiui in deriuatiuo significationem quàm literas: nam sufficere potest deriuatiuum radicalibus literis primitiuum imitari.

אַרְבַּע à רָבַע
אוֹרַח à וָרַח
אֶשְׁכּוֹל à שָׁכַל

Quædam duas asciscunt ancillantes literas, alterã præfixam, alteram verò additam fini.

א ה
אַזְכָּרָה à זָכַר
אַשְׁמוּרָה à שָׁמַר
אֶצְעָדָה à צָעַד

* Hoc in vsu non est, sed ab eiusmodi verbis obsoletis, frequenter nomina deducũtur à grãmaticis, seruata grammatica analogia, siue proportione.

* מ præfixum capiti dictionũ frequens, in calce verò rarum admodùm.

מ
מַלְאָךְ à לָאַךְ*
מַכְאוֹב à כָּאַב
מֶרְחָב à רָחַב
מִשְׁפָּט à שָׁפַט
מִשְׁכָּן à שָׁכַן
*שִׁלְשׁוֹם à שָׁלַשׁ

מ ה
מַכְפֵּלָה à כָּפַל
מַמְלָכָה à מָלַךְ
מֶמְשָׁלָה à מָשַׁל
מִלְחָמָה à לָחַם

מ ת
מַסְגֶּרֶת à סָגַר
מִסְכֵּנוּת à סָכַן

נ initio non nisi propriis nominibus conuenit. Fini autem frequenter adiungitur.

נ
נַפְתָּלִי à פָּתַל Gen.30.
נִמְרוֹד à מָרַד

ן
יִתְרוֹן à יָתַר
קָרְבָּן à קָרַב

ת modò

חָשַׁב	à	חֶשְׁבּוֹן
שָׁלַח	à	שֻׁלְחָן
שָׁבַת	à	שַׁבָּתוֹן
		ת
לָמַד	à	תַּלְמִיד
עָנַג	à	תַּעֲנוּג

ת Modò præponitur, modò in fine ponitur, & etiã aliquando in vtraque dictionis extremitate locum habet, vt in his exemplis videre est.

		ת
כִּפֵּר	a	כַּפּוֹרֶת
שָׁאַר	à	שְׁאֵרִית
שָׁפֵל	à	שִׁפְלוּת
ת		ת
רָדַם	à	תַּרְדֵּמָה
פָּאַר	à	תִּפְאָרָה
ת		ת
לָבַשׁ	à	תִּלְבּוֹשֶׁת
פָּאַר	à	תִּפְאֶרֶת

י radici præpositum propriorum nominũ est formatiuũ, rarò appellatiuorũ. vt, יַהֲלוֹם, à הָלַם, יַלְקוּט à, לָקַט,

			י
Gen.21.	צָחַק	à	יִצְחָק
Gen.25.	עָקַב	à	יַעֲקוֹב
& 27.			י

י in fine nominum gentilium masculinorum, numeralium, quæ ordinalia dicuntur, & adiectiuorũ quorundam, formatiua est litera. Pro quibus omnibus exempla ista sufficiant.

יְהוּדָה	à	יְהוּדִי
אֲרָם	à	אֲרַמִּי
נֵכָר	à	נָכְרִי
יָמִן	à	יְמָנִי
שָׁלַשׁ	à	שְׁלִישִׁי
רָבַע	à	רְבִיעִי

Sunt porrò gẽtilia nomina fœminina in sing. terminata in ת præcedẽte hiric magno, vel in יָה, vt יְהוּדִית Iehudæa mulier, אֲרַמִּית Syra mulier, מוֹאֲבִיָּה moabitis fœmina:

mina: in plurali fœm. יְהוּדִיּוֹת Iehudææ per י mobile. & ſic de aliis.

Regula.

Literæ הָאֱמַנְתִּי præpoſitæ nominibus primam radicis literam expreſſam & conſonantem habentibus, plurimũ affectæ ſunt, vel ־, vel ∵, vel hiric paruo, ſequente ſeua quieſcente ſub prima, vt ex ſuperioribus exemplis liquidò conſtat. Veruntamen quędam ſunt pauca numero, quæ non ab hac regula pendent. vt, מְלָאכָה & מְלֶאכֶת opus: quæ habẽt מ ante radicalẽ primam affectum ſeua: ſic de aliis literis iſtis אחמנתי ſentias quandoque.

Nunc de imperfectorum nominum formis, quæ quidem tot ſunt, quot & verborum, & ratione eadem cognoſcuntur, eodem ordine dicamus.

Nomina augmentum מ cum ־ ſequente daghes à frõte admittẽtia, claſsis ſunt defectiuorum פא. Reperiuntur tantùm duo habere ה cum ־ ſequente daghes, vt in hac ſerie cõſpicuum eſt. Duo præterea alia quæ quanuis נ primæ thematis defectum patiantur, nullũ pro indice defectus ſignum habent. Verũtamen quia illa duo hîc cum ſuis radicibus ſunt expreſſa, parum negocij poſthac tyronibus facere poterunt.

Defectiua פא נון, או פא יוד·

מַטָּע	à	נָטַע
מַסָּע	à	נָסַע
מַבּוּל	à	נָבַל
מַקֶּבֶת	à	נָקַב
מַגֵּפָה	à	נָגַף
הַצָּלָה	à	נָצַל
הַכָּרָה	à	נָכַר
טִּיג	à	נָשַׂג
טִּיא	à	נָשָׂא
מַצָּב, מַצָּבָה, מַצֶּבֶת	à	יָצַב
מַצָּע	à	יָצַע

Quieſcentia

Quiescentia פֵּא אָלֶף nomina nulla sunt, quia perfectorum normam sequuntur.

Ex quiescētibus pe iod nominibus quædam sunt, quæ præposita litera ministeriali ם, vel ת (vt hîc vides) habent י expressum: sed motione vocali destitutum quiescens & ociosum. Maior tamen pars formatur præfixo ם vel ת (ex אֶהֱוִי mutua ꝑmutatione) mutato י in ו, vt cernere est. Quorum quæ in secunda syllaba habent ָ, in plurali numero illud seruāt. Quæ verò ֵ, mutant illud in seua. vt, תּוֹשָׁב. In plurali תּוֹשָׁבִים, מוֹקֵשׁ. In plurali מוֹקְשִׁים. & similia.

Quædam obiter obseruāda sunt, quę quāuis ם habeāt sequente ו, non huius sunt classis, sed duplicantium עַיִן. vt, מוֹרֶךְ à רָכַךְ. & מוֹעֵל à עָלַל (vt quibusdam placet à עָלָה) de quibus adhuc suo loco videbis. Quædam etiam vtrinque habent ת. Quædam pro ו habent י. Denique nonnulla sunt, quæ omnino nullius literæ augmento à fronte suscepto, abiiciunt י, & habent plurimùm ה fœmininam literam. Quorum omnium exempla in hac

Quiescentia פֵּא יוֹד		
מִישׁוֹר, מֵישָׁר	à	יָשַׁר
תֵּימָן	à	יָמַן
תִּירוֹשׁ	à	יָרַשׁ
מוֹעֵר	à	יָעַר
מוֹקֵשׁ	à	יָקַשׁ
מוֹלֶדֶת, תּוֹלֵדָה	à	יָלַד
תּוֹכֵחָה	à	יָכַח
תּוֹעֶלֶת	à	יָעַל
תּוֹשָׁב, מוֹשָׁב, שֶׁבֶת	à	יָשַׁב
מוּסָר	à	יָסַר
מוּצָק	à	יָצַק
תּוֹרָה	à	יָרָה
דֵּעָה, רֵעַ	à	יָדַע
שֵׁנָה	à	יָשַׁן
עֵצָה	à	יָעַץ
צֵאָה, צֵא	à	יָצָא
בּוּל	à	יָבַל

hac formula habes.

Nominum quiescentium ain vau, alia præfixo primæ thematis מ cum ָ formātur. Alia מ, vel ת cum seua, vel ח cum ֲ, & litera fœminina ה.

Alia habent א cum ָ præpositum. Alia nullam literā à fronte, sed dūtaxat ת fœm. admittūt. Alia præterea sunt (vt hinc constat) quæ nec in fronte, nec in fine ministrantem assumunt literā. Habent tamen pro quietis secundę literæ indice, cum prima radicis semper aliquā motionum magnarū. Nonnulla insuper sunt, quæ tantùm vel ן, vel ת sibi in fine radicis vendicant. Et postremò vnicū est, quod ם literę adminiculo adhibito fini dictionis deriuatur, י tamen quiescente primæ & secundæ literæ interposito, (vt etiam hîc in nonnullis aliis) pro ו, ex literarum אֶהֱוִי affinitate.

עַיִן וָו		Quiescentia
מָקוֹם	à	קוּם
מָלוֹן	à	לוּן
מָגוֹר / מָגוֹר	à	גּוּר
מְנוּחָה	à	נוּחַ
מְכוּנָה	à	כּוּן
מְבוּכָה	à	בּוּךְ
מְבוּסָה	à	בּוּס
תְּבוּנָה	à	כּוּן seu בִּין
תְּקוּמָה	à	קוּם
חֲנָחָה	à	נוּחַ
חֲפוּגָה	à	פּוּג
אָסוּךְ	à	סוּךְ
צָרָה / צִירָה	à	צוּר
קִינָה	à	קוּן
טוֹבָה	à	טוּב
צָר	à	צוּר
גֵּר	à	גּוּר
*סִיג	à	סוּג
*עִיר	à	עוּר
יוֹם		
עוֹר		

* Huiusmodi potiùs sunt thëmata per se.

זָדוֹן	à	זוּר
שָׂשׂוֹן	à	שׂוּשׂ
עֵרוּת	à	עוּר

בֹּשֶׁת
בּוֹשָׁה } à בּוֹשׁ

רֵיקָם à רוֹק vel רִיק

Ex ordine quiescẽtium lamed aleph multa sunt nomina, quæ duplici afficiũtur ֶ. Nonnulla in vtraque syllaba habent ָ. quædam וֹ, vel ָ in prima, & ֶ, vel ֵ in secunda. Alia præterea sunt (clasßis illorum quæ sibi peculiariter vendicãt daghes) cum hiric, vel ַ sub prima, & ֵ, vel ָ, vel holem cum daghes in secunda. Duo demum in hac serie postrema, ab eadem deducta radice sunt, quorũ alterum sub prima habet ֵ, & sub secunda (breuitatis gratia) pro ֶ, seua raptum. Alterum sub prima ַ, & sub secunda ָ, & daghes eidem inscriptum, quiescẽte א, quod etiam sequitur ת seruile.

Quiescẽtia לָמֶר אָלֶף

כֶּלֶא à כָּלָא

פֶּלֶא à פָּלָא

Illa quæ hìc & in alijs classibus nõ opposità habẽt vocẽ, primitiuæ sunt speciei.

טֶנֶא

גֶּבֶא

Huiusmodi habẽtia duplex ָ in singulari numero, verbo similia sunt.

צָבָא

צָמָא

גֹּמֶא à גָּמָא

טָמֵא à טָמָא

כִּסֵּא

קִנְאָ
קַנּוֹא } à קָנָא

חֵמְאָ
חַמָּאת } à חָמָא

In nominibus quiescentibus lamed he quę in ה fœmininũ desinunt, ne fiat cõcursus duarũ similium literarũ (gutturalium præsertim) & hiatus seu cacophonia, euanescit ה thematis tertia, pro pter

Quiescentia לָמֶר הֵא

Duo prima similia sunt verbo à quo deriuantur: alia duo primitiua.

שָׁנָה

מָנָה

פֵּאָה

מֵאָה

רֵעָה à רָעָה

pter fœmininum ה superadditum . Siquidem quæ habent ה radicale expressum, illud præcedit ∵ vel ·· sub secunda.

*Hæc adminiculo literarum הָאֶמַנְתִּי præpositarũ formãtur. Alia etiam multa modò præpositis, modò postpositis, aut vtrobique signatis huiusmodi aduentitiis literis formãtur: vt in hac serie videre licet. Ex quibus tamẽ quæ habẽt, vel ן, vel ת in fine: ante ipsum ן, vel ת, habẽt vel ו, vel י quiescens, aut mobile, pro ה substitutum: Duobus tamen quæ hîc enumero exceptis quæ ante ת nihil habent pro ה substitutum.

מִצְוָה*	à	צָוָה
מִנְחָה	à	נָחָה
מַרְאָה, מַרְאֶה	à	רָאָה
תִּכְלָה	à	כָּלָה
תִּכְוָה	à	כָּוָה
מִקְנֶה	à	קָנָה
מַשְׁקֶה	à	שָׁקָה
הַרְבֵּה, מַרְבִּית, תַּרְבִּית, תַּרְבּוּת	à	רָבָה
תַּבְנִית	à	בָּנָה
גָּלוּת	à	גָּלָה
גֵּאוּת, גָּאוֹן	à	גָּאָה
שׁוֹקֶת	à	שָׁקָה
צֶפֶת	à	צָפָה
רָצוֹן	à	רָצָה
הֵרוֹן, הֵרָיוֹן	à	הָרָה
קָלוֹן	à	קָלָה
עֶלְיוֹן	à	עָלָה
בִּנְיָן	à	בָּנָה
עִנְיָן	à	עָנָה
עָוֹן	à	עָוָה
אֶתְנָה, אֶתְנָן	à	תָּנָה
מַעֲלָה*, מַעַל	à	עָלָה

*ה paragogicũ, & nõ fœmin.

Quædam sunt, quæ duas primas dũtaxat expressas habent

bent literas, nullis ה tertiæ literæ ſuppreſſæ relictis veſtigiis. Quædam pro ה habent י mobile, cuius gremio ad ſcripturę ornatum, ne duplex י concurrat, daghes inſcribitur, in quo abſorbetur י index hiric magni literæ ſecundæ radicalis, & אֲנִיָּה pro אֲנִיְיָה dicitur. ſic de ſimilibus. Alia prætereà ſunt, quæ nulla adhibita aduentitia litera ex אֶהֱוִי permutatione, י ocioſum, vel ו conſonum in fine pro ה obtinent, vt exemplis huius formulæ liquet.

אָב	à	אָבָֽה
צַו	à	צָוָה
תַּאֲנִיָּה, אֳנִיָּה	à	אָנָה
קָוִיָּה, כִּי	à	כָּוָה
חֳלִי	à	חָלָה
חָרוֹן, חֳרִי	à	חָרָה
נֹהַּ, נְהִי, נִי	à	נָהָה
רִי	à	רָוָה
קְרִי	à	קָרָה
שַׁלְוֶן	à	שָׁלָה

Poſſunt etiam alia nonnulla huius ordinis primitiuæ eſſe ſpeciei, ſed pro omnibus hęc in pręſentia ſufficiant.

Cùm in fine dictionis nũquam inſcribi poſsit daghes niſi raró literæ ex בְּגַד כְּפַת habenti motioné aliquã, vel ſaltem ſeua, multa duplicãtium עַיִן nomina ſunt, quæ cùm duntaxat duas radicales expreſſas habeant literas, nõ videntur à quieſcẽtibus עַיִן differre: niſi (vt fit in verbis) illis addatur litera vel ſyllaba: tũc enim

Duplicantia עַיִן.

טַל	à	טָלַל
דַּל	à	דָּלַל
תֹּם, תּוֹם, תֻּמָּה	à	תָּמַם
קֵן	à	קָנַן
תְּחִנָּה, חֵן	à	חָנַן

enim daghes alterius similis literæ defectum supplens, in tertia thematis elucescit. vt, קֵן. in plurali קִנִּים. Cũ pronomine inseparabili קִנּוֹ nidus eius. Cum ה fœmin. סֻכָּה. Præterea quæ מ præfixũ habẽt, similiter in singulari statu absoluto à quiescẽtibus עין non differre videntur. At cum inseparato pronomine, vel si è singulari numero in pluralẽ varientur, mutant illa ־ָ sub מ in seua: Hæc verò illud semper inuariatum seruant. vt, מָקוֹם locus, quod est ex quiescentibus ain, cum pronomine inseparato facit מְקוֹמוֹ locus eius, in plurali מְקוֹמִים. מָגֵן verò quod est huius ordinis cum inseparato pronomine מָגִנִּי, clypeus meus, in plurali מָגִנִּים. Quod cum sui similibus semper ־ָ sub מ statũ habet, vt latiùs, cùm de subiunctione inseparatorum pronominum loquemur.

עַי מָעוֹן עָוֹן עַוָּה	à עָוַן
מָגֵן מְגִנָּה	à גָּנַן
סֻכָּה מָסָךְ מוּסָךְ	à סָכַךְ
מוֹרָד	à רָדַד vel יָרַד
מוֹרֶךְ רַךְ רַכָּה	à רָכַךְ
מַשָּׁק	à שָׁקַק
מֶכֶס מִכְסָה*	à כָּסַס

* Hęc dictio ne erres, non à כָּסָה deriuatur. Nam tunc habet non ה fœmin. sed ה radicale expressum, quod præcedit ־ְ sic, מִכְסָה.

Aliud etiam adhuc potest esse discrimen, quòd illa in secunda syllaba habeant holem, hæc verò plurimùm ־ָ. Pauca prætereà sunt, quorum etiam suprà in quiescentibus Pe י memini, quæ מ sequente ו accipiunt, vt illa solent: quare animaduerte dilıgẽter, ea

fideliter

fideliter memoriæ commendans. Vnum etiam huc adduxi ſub מ habens ־ ſequente daghes in prima radicis, quod defectiua Pe nun imitatur, vel in quo daghes defectum literæ ſequentis indicat, ſicut in quibuſdam verbis contra munus ſuum, vt in Cal duplicantium עַיִן iam diximus. Et alterum, quod quanuis ה fœmininum habeat, non in tertia, pro ſecunda ſupplenda recipit daghes. Aliud poſtremò cum מ ſeruili in fine. vt, חִנָּם gratis, ab חָנַן.

Nominum compoſitorum ex ſupradictis imperfectorum formis claſſes, quòd in illis parum ſit negotij, conſultò omittimus. Prætereà quòd ex illis immixta quædã quandoque videas ordinibus ſimplicium nominum.

Quatuor aut quinque radicalium literarum nomina multa ſunt numero, in quibus cùm à verbo deriuantur, repetitur, (vt in huius generis verbis,) prima & ſecũda litera, vel (præſertim in his quæ quinque ſunt literarum) ad euphoniam, vel per epitaſin, id eſt, augendæ ſignificationis gratia, ſecunda & tertia.

Quatuor literarum nomina.

בַּקְבֻּק à בָּקַק
צְלָצַל à צָלַל
קַרְקוֹר à קָרַר

Quinque literarum nomina.

יְרַקְרַק à יָרַק
אֲדַמְדָּם à אָדַם
שְׁחַרְחֹרֶת à שָׁחַר

Porrò quæ quatuor aut quinque conſtant literis diſsimilibus multò plura ſunt, potiùs exotica & peregrina, quæ in Hebraïſmum propter rerum mutationes irrepſerunt. Illa lexicon ſuppeditat.

De מִלָּה, id eſt, conſignificatiuo, tertia orationis parte.

Iam duabus abſolutis partibus orationis, paucis tertiam, in qua quidē diligenter attendenti non multum eſt negotij, perſtringam. Hac grammatici Hebræorum (vt iam ſuprà dictum eſt,) complecti ſolent articulum, pronomen, aduerbium, coniunctionem, præpoſitionem, & interiectionem. Sed cùm tot omnino ſint aduerbiorum & interiectionum ſignificationes, præpoſitionum genera quot apud Latinos, præterea cùm nulla habenti lexicon in his ſit difficultas, quæ de articulis duntaxat & pronominibus dicenda videbuntur, perſequemur.

De articulis.

Articuli apud illos omnis generis & numeri, ſunt tantùm tres.

ה, quod effertur per - ſequente daghes (ſi ſequens litera fuerit illius capax, nam alioqui plurimùm habet ſub ſe ָ, vt cùm de officio ſeruilium literarum ſeptem præſertim loquemur, videre latiùs licebit,) nominatiuo, genitiuo, vocatiuo etiam nonnūquam inſeruit.

ל, datiuum indicat, & habet propriè ſeua, quod tamen, quando ſequens litera affecta eſt altero ſeua, mutatur in hiric, ne ſeua ſequens legatur, & concurſus fiat duorum שְׁוָאִים in principio dictionis contra canones grammatices.

אֵת, accuſatiui caſus eſt articulus, qui aliquando ſeorſum ſcribitur, aliquando verò in compoſitione inuenitur. vt, אֶתְכֶם vos. (alij duo verò nempe ה & ל, nuſquam

quam nisi compositi reperiũtur.) Huius propria motio est ··, quod quando sequenti dictioni iungitur per virgulam maccaph, quam Græci ὑφὲν vocant, vel quando cum pronomine, vt hîc vides, componitur, in ∴ commutatur. Crebrò etiam cum pronominibus compositus mutat ·· in וֹ, ita vt dicere liceat non אֶתִּי, sed אוֹתִי me. non אֶתְךָ, sed אוֹתְךָ te. &c.

De pronomine.

Accidentia pronominis quæ sunt genus, numerus, persona, figura, casus, & declinatio. Exempla sequentia te satis docebunt.

Primùm tamen notandum ex Hebræorum pronominibus, alia separata dici, quòd in oratione separatim reperiantur, alia inseparata, quòd semper cum aliqua orationis parte componantur. Vnde primùm à doctißimo viro Iohanne Reuclino, cuius memoriã libenter vsurpo cum charitate, affixa appellata sunt pronomina, quòd ita fini dictionũ semper affigantur, vt cũ illis vna videatur esse dictio. *Regula.*

Pronomina separata siue integra nũquam nisi nominatiui, vel vocatiui casus reperiuntur. Illa hîc subscripta vide.

	Numerus pluralis.			Numerus singularis.		
	Prima	*Secunda*	*Tertia persona.*	*Prima*	*Secunda*	*Tert. persona.*
Masculina.		vos אַתֶּם	illi הֵם		tu אַתָּה	ille הוּא
Communia.	nos אֲנַחְנוּ			ego אֲנִי		
Fœminina.		vos אַתֶּן	illæ הֵן		tu אַתְּ	illa הִיא

Obliqui

Obliqui casus, vt videbis, ex inseparatis fiunt pronominibus: qui cognoscuntur ex articulis, vel præpositionibus quibuscum componuntur.

Pronomina inseparata, quæ & affixa, à situ suo dicuntur.

Numerus pluralis.			Numerus singularis.			
Prima	*Secunda*	*Tertia persona.*	*Prima*	*Secunda*	*Tertia persona.*	
	כֶם	הֶם, ם		ךָ	נוּ, הוּ, וֹ, ו	*Masculina.*
נו			נִי, י			*Communia.*
	כֶן	הֶן, ן		ךְ	נָה, הָ, ה	*Fœminina.*

Hæc inseparata pronomina nihil aliud certè sunt quàm breuitatis linguæ causa, postpositiuæ siue subiunctæ dictionibus literæ, vel syllabæ, ex integris separatis deductę. Quare non indecenter corrupta pronomina vocari possunt. Siquidem ex אֲנִי ego, factum est נִי, & prætereà magis concisè י. Ex eius plurali regulari quod est אָנוּ, vel immixtis ח & נ per epenthesin אֲנַחְנוּ siue נַחְנוּ nos, fit corruptè נו. Ex pronomine tertiæ personæ separato הוּא ille, oritur הו, & contractiùs ו. vt, דְּבָרוֹ verbum eius, דְּבָרָיו verba eius. Huiusmodi tertiæ personæ pronomini interdum accedit נ, vnde pro הו, נְהוּ, cuius ה ad euphoniā plurimùm tollitur de medio, & ob id daghes in complexu ipsius נ sic, נו. vt, אֶפְקְדֶנּוּ visitabo illum, pro אֶפְקְדֶנְהוּ expresso ה. Ierem. 5. tamen eodem versu bis sic legitur. יַעַבְרֶנְהוּ præteribit illum, & יַעַבְרֻנְהוּ præteribunt illum, pro יַעַבְרֶנּוּ, vt satis liquet ex ∵. Nam si non additum esset נ, dicendum esset יַעַבְרֵהוּ, cùm הו soleat præcedere ‥, vt in affixis cum verbis conspicuū est. Quam in huiusmodi expresionem ה ita factam esse ait Kimhius in

Miclol,

Miclol, vt aſperitas pronunciationis propter daghes, ſi eſſet expreſſum in נ, tolleretur. Plura vide exempla apud illum, etiam pronominis fœminini נְחָה pro נָּה, in affixione pronominis inſeparati cum voce אֶפְקוֹר.

Plurale eſt הֵם illi, & magis contractè ם. Cui quandoque per paragogen additur ו. vt מוֹ, quod plurimùm in vſu non eſt, niſi in datiuo caſu cum ל iunctum. vt, לָמוֹ illi, vel illis: nam cùm videatur compoſitum ex ם pronomine plurali, & ו ſingulari etiam pronomine, vel ſingularis, vel pluralis numeri, conſiderato ſenſu eſſe poteſt. Re vera tamen, ſæpius in plurali quàm ſingulari reperitur, & ſemper accentum habet in penultima, dictio (ſiue nomen, ſiue verbum fuerit) cum qua componitur. Similiter ex fœminino הִיא illa, fit הָ, conciſiùs הּ: & aſcito נ, eodem modo quo in maſculino, pro נָה נְהָ. In plurali הֵן illæ, vel ſuccinctè ן.

Obſeruandum tamen obiter הֵם illi, & הֵן illæ, & ſeorſum, & in compoſitione, (ſed mutato in cõpoſitione ·· in ∵)tanquam inſeparata interdum inueniri.

אַתָּה tu maſculini generis, & אַתְּ tu fœmin. generis pronomen ſecundæ perſonæ, ab אֲנִי deriuatur adhibito ת formatiua litera ſecundæ perſonæ (ſicut eſt in verbis) & inſcripto daghes eius meditullio in ſupplementum defectus נ ſui primitiui אֲנִי, ne dicamus אַנְתָּה, ſed אַתָּה.

Ex hoc manat inſeparatum ſecundæ perſonæ maſculini ךָ, & fœmin. ךְ. Ex eius plurali maſcul. אַתֶּם vos, deriuatur כֶם eiuſdem generis, numeri & perſonæ: ſic ex fœminæo אַתֶּן vos, כֶן. Sed mutatur ת in ך, ne confu-

ſio & ambiguitas oriatur inter pronomina ſecundæ perſonæ & ſyllabas תָּה, & תֶּם, ſecundæ perſonæ præteriti formatiuas: verbi cauſa, cùm legeremus פָּקַדְתָּ (in qua perſona nonnunquã exprimitur ה ſic, פָּקַדְתָּה, quod poſt ָ in huiuſmodi ſæpius latet,) ambiguum eſſet an תָּ inſeparatum eſſet pronomen ab אַתָּה tu, vel formatiua ſyllaba ſecundæ perſonæ ſingularis præteriti, vel an תְּ ab אַתְּ tu, fœminæo. Similiter in plurali פְּקַדְתֶּם,פְּקַדְתֶּן,eſſet ambiguum, an תֶּם & תֶּן pronomina eſſent corrupta ab אַתֶּם, vel אַתֶּן, an ſyllabæ formatiuæ ſecundæ perſonæ pluralis præteriti. Pro אַתָּה igitur ponetur ךָ, & cum ה, כָה: dicemúſque פְּקָדְךָ, vel פְּקָדְכָה, viſitauit te virum. Pro אַתְּ,ךְ, vel כִי cum iod bis. 2. Reg. 4. vt פְּקָדֵךְ, vel פְּקָדְכִי viſitauit te, fœminã. Pro אַתֶּם, כֶם. vt, פְּקַדְכֶם viſitauit vos viros. pro אַתֶּן, כֶן. vt, פְּקַדְכֶן viſitauit vos mulieres.

Annotatio.

Quia dictum eſt ſeparata ſiue integra pronomina tãtùm eſſe nominatiui vel vócatiui caſus, & obliquos ex inſeparatis compoſitis cum articulis, vel præpoſitiobus fieri: notabis ob id, ne ſequentia exẽpla, quòd genitiuum caſum non habeant, te conturbent, inſeparata pronomina nunquam niſi cum nominibus compoſita eſſe genitiui caſus. Quandoquidem caſus illi qui à fronte habent relatiuum שֶׁ, quanuis paſſim à grammaticis genitiui caſus eſſe tradantur, ſunt potiùs periphraſes ad poſſeſsionem ſignificandam: vt, בֶּגֶד שֶׁלִּי, veſtis quæ (eſt) mihi: pro veſtis mea. בְּגָדִים שֶׁלָּכֶם veſtes quæ vobis (ſunt.) pro veſtes veſtræ. &c.

Pronominis tertiæ perſonæ generis maſculini numerus ſingularis.

Ablatiuus.	Accuſatiuus	Datiuus	Nominatiuus
ab illo.	illum	illi	ille
מִמֶּנּוּ *	אוֹתוֹ	לוֹ	הוּא

*Epenthesis ם ad ornatum.

Numerus pluralis.

Ablatiuus.	Accuſatiuus	Datiuus	Nominatiuus
ab illis.	illos	illis	illi
מֵהֶם	אוֹתָם & אֶתְהֶם	לָהֶם & לָמוֹ	הֵם & הֵמָּה

Pronominis tertiæ perſonæ fœminini generis numerus ſingularis.

Ablatiuus.	Accuſatiuus	Datiuus	Nominatiuus
ab illa.	illam	illi	illa
מִמֶּנָּה	אוֹתָהּ	לָהּ	הִיא

Numerus pluralis.

Ablatiuus.	Accuſatiuus	Datiuus	Nominatiuus
ab illis.	illas	illis	illæ
מֵהֶן	אוֹתָן & אֶתְהֶן	לָהֶן	הֵן & הֵנָּה

Pronominis ſecundæ perſonæ maſculini generis numerus ſingularis.

Ablat.	Vocat.	Accuſat.	Dat.	Nominat.
à te.	ô tu	te	tibi	tu
מִמְּךָ	אַתָּה	אוֹתְךָ & אוֹתְכָה	לְךָ & לְכָה	אַתָּה

Numerus pluralis.

Ablat.	Vocat.	Accuſat.	Dat.	Nominat.
à vobis.	ô vos	vos	vobis	vos
מִמְּכֶם & מִכֶּם	אַתֶּם	אֶתְכֶם	לָכֶם	אַתֶּם

Pronominis ſecundæ perſonæ fœminini generis numerus ſingularis.

Ablat.	Vocat.	Accuſat.	Dat.	Nominat.
à te.	ô tu	te	tibi	tu
מִמֵּךְ & מִמֵּךְ	אַתְּ	אוֹתָךְ	לָךְ	אַתְּ

Numerus pluralis.

Ablat.	Vocat.	Accuſat.	Dat.	Nominat.
à vobis.	ô vos	vos	vobis	vos
מִכֶּן	אַתֵּן	אֶתְכֶן	לָכֵנָה & לָכֵן	אַתֵּנָה & אַתֵּן

Pronominis primæ perſonæ vtriuſque generis

Numerus ſingularis.

Ablatiuus	Accuſatiuus	Datiuus	Nominatiuus
à me.	me	mihi	Ego
מֶנִּי & מִמֶּנִּי	אוֹתִי	לִי	אָנֹכִי & אֲנִי

Numerus pluralis.

Ablatiuus	Accuſatiuus	Datiuus	Nominatiuus
nobis.	nos	nobis	nos
מִמֶּנּוּ	אוֹתָנוּ	לָנוּ	נַחְנוּ vel אֲנַחְנוּ vel אָנוּ

Sunt prætereà aliæ quædam voces, quibus in numero ſingulari duntaxat, pro pronominibus demõſtratiuis vtuntur. vt, זֶה hic, iſte, maſculini generis. זֹאת, זוֹ, זֹה, hæc, iſta, gen. fœm. & זוּ, vtriuſque generis.

In plurali autem pro vtriuſque generis pronomine demonſtratiuo habent אֵל hi, iſti, vel hæ, iſtæ. Cui in fine aliquando, (vt ſuprà in obliquis quorundam pronominum) ad euphoniam, & ſcripturæ decorum additur ה, & daghes in ל, ſic אֵלֶּה.

Eſt illis etiam אֲשֶׁר relatiuum vtriuſque generis & numeri, & שֶׁ, corruptè ab illo deriuatum eiuſdem ſignificationis, quod daghes ſequitur in prima litera dictionis, cum qua componitur, ſi illius fuerit capax.

Poteſt adhuc etiam vtrunque nonnũquam eſſe ra-

tionalis

tionalis cōiunctio, aut temporis aduerbium pro ſenſus commoditate.

Interrogatiua ſunt מִי, de homine duntaxat. vt, מִי אַתָּה בְּנִי quis tu fili mi? Gen.17. מָה & מַה de quacunque alia re, homine excepto. vt, מָה אַתֶּם quid vos? (cēſetis faciendum,) Iudic. 18. מֶה מִשְׁפַּט הָאִישׁ. quis (eſt) habitus viri? 2.Reg.1.&c.

Quādo poſt hęc interrogatiua ſequitur alterū relatiuorū expreſſum vel ſubintellīgēdū, nō interrogatiuè, ſed indefinitè ꝑ is, ea, id, vertēda ſunt. Quod crebrò & in bibliis, & pręſertim Hebręorū cōmētariis occurrit.

Quæ motiones mutationi obnoxiæ, & vnde oriatur illarum permutatio.

Motiones vocales mutabiles ſunt tantùm quatuor, ָ, ֵ, ֶ, & holem, quæ quatuor de cauſis mutantur.

Prima eſt סְמִיכוּת (à סָמַךְ coniunxit,) id eſt: ſyntaxis ſiue regimen, quādo nomen regit genitiuum caſum. vt, מְשַׁל קַדְמוֹנִי prouerbium antiquitatis, ſiue antiqui (viri.) Porrò, in מוּכֶּרֶת (à מָכַר dedit,) id eſt: ſtatu dictionis abſoluto, dicendum cum ָ ָ, מָשָׁל prouerbium.

Prætereà hîc notandum apud Hebræos nomen regens genitiuum pati mutationem, non autem, vt fit apud Latinos, genitiuū, qui regitur. Nam cùm apud hos dicis, liber Petri, liber dictio regens non mutatur, ſed dictio recta Petri, à nominatiuo in genitiuum.

Secunda eſt כִּנּוּי (à כָּנָה occultauit, quòd lateant in pronomine nomina propria,) id eſt, pronomen inſeparatum, ſiue pronominis inſeparabilis ſubiunctio. vt, מְשָׁלוֹ prouerbium illius, מְשָׁלְךָ prouerbium tis, (Latinè tuum) מְשָׁלִי prouerbium mis, (meum) vbi

 vides

vides, vt ָ literæ מ in ſeua commutetur propter affixi ſubiunctionem.

Tertia eſt רִבּוּי (à רָבַב multiplicauit) pluralis numerus, id eſt, quando formatur numerus pluralis à ſingulari. vt à מָשָׁל in plurali dicitur מְשָׁלִים prouerbia.

Eadé eſt de numero duali ratio, vt à שָׂפָה labium, שְׂפָתַיִם duo labia.

Quarta eſt נְקֵבוּת (à נְקֵבָה fœmina,) id eſt, fœmineũ genus, ſiue formatio generis fœminini à maſculino, vt à יָקָר inclitus, יְקָרָה inclita.

Regula.

Subinde notandum affixa pronomina nominibus ſubiũcta poſſeſsionem ſignificare: hoc eſt, rem ipſam per nomen expreſſam eſſe in eius poſſeſsione, vel authoritate, quem affixum indicat. vt, בִּגְדוֹ veſtis illius, מְשָׁלוֹ prouerbium illius, &c.

De ָ primæ ſyllabæ.

Camets ſub prima litera nominis, quęcunque exurgat mutationis cauſa, & quęcunque fuerit in ſecũda ſyllaba motio, mutatur in ſeua.

De ָ alterius ſyllabæ.

Camets ſecundæ nominis literæ ſubſcriptum, quãdo nomen ſingulare regit genitiuum caſum, vel quãdo componitur cum altero affixorum כֶם, כֶן, mutatur in ַ. Quando verò nomen plurale regit genitiuũ caſum, vel cum pronominibus הֶם, הֶן, כֶם, כֶן cõponitur, permutatur in ſeua. Aliàs autem ſtata motio eſt.

Exemplum:

Numerus ſingularis

מָשָׁל

Quia

*Quia hoc nomen singularis numeri regit genitiuum casum, secũdùm præscriptos canones mutatur ַ vtriusque syllabæ.

*מְשַׁל קַדְמוֹנִי Regimẽ

מְשָׁלוֹ מְשָׁלָהּ
מְשָׁלְךָ מְשָׁלֵךְ
מְשָׁלִי
מְשָׁלָם מְשָׁלָן
מְשַׁלְכֶם מְשַׁלְכֶן
מְשָׁלֵנוּ

Regula.

Omne nomen & participium masculinũ numeri pluralis, positum in statu regiminis, vel cum affixis compositum, per apocopen abiicit ם status absoluti: remanẽte tamen pro indice numeri pluralis י quiescente: prætèrquàm cùm affigitur י primæ personæ pronomen: tunc enim, ne duo יודים concurrant, י pluralis numeri index euanescit, & י pronomẽ habet ante se literam affectam ַ. Eadem etiã est de dualibus nominibus ratio. vt, שְׂפָתַיִם duo labia: In regimine שִׂפְתֵי מִרְמָה labia mendacij (dolosa,) Psal. 17. cũ affixis שְׂפָתָיו labia illius, שְׂפָתֶיךָ labia tua: & sic cum affixis aliis frequenter.

Numerus pluralis.

מְשָׁלִים
מְשְׁלֵי שְׁלֹמֹה Regimẽ
מְשָׁלָיו מְשָׁלֶיהָ
מְשָׁלֶיךָ מְשָׁלַיִךְ
מְשָׁלַי
מִשְׁלֵיהֶם מִשְׁלֵיהֶן
מִשְׁלֵיכֶם מִשְׁלֵיכֶן
מְשָׁלֵינוּ

Sæpenumerò etiam accidit, vt talis ם fiat apocope, si sequatur litera aliqua seruilis. vt, חוֹסֵי בוֹ sperantes in illo, Nahum. 1. Vide Dauidis Kimhij commẽtaria in illum locum.

In hoc plurali nomine מְשָׁלַי, & illius similibus positis in statu regiminis, vel compositis cum pronominibus הֶם, הֶן, כֶם, כֶן, vtrunque ָ numeri singularis ab-

soluti

ſoluti, in ſeua per regulas præſcriptas conuertitur.

Quòd autem hîc non ſeua ſub prima, ſed hiric con ſpicias, non te conturbet. Siquidem quoties duo ſeuaim in principio dictionis ſunt ſubſcribenda, ſemper conſonantię ſiue vocalitatis gratia, ſeua quod primæ literæ alioqui ſubſcriberetur, migrat in hiric, vel ־ֲ, quando prima eſt gutturalis: ne contra grammatices præcepta duo שְׁוָאִים concurrant initio dictionis, & vtrunque legatur. Vnde non מְשְׁלֵי, ſed מִשְׁלֵי, non רְבְרֵי, ſed רִבְרֵי, non ab עֲנָוִים manſueti, עֲנְוֵי, ſed עַנְוֵי (cuius ſingulare eſt עָנָו manſuetus, ab עָנָה humiliauit) dicitur.

Annotatio.

Obſerua quoque diligenter in hoc nomine מָשָׁל tãquam in archetypo, quibuſnam motionibus affecta fuerit tertia thematis litera accedentibus inſeparatis pronominibus. Iiſdem enim motionibus in omnibus aliis nominibus afficietur.

De ∵ primæ ſyllabæ.

Segol primæ ſyllabæ, quæcunque acceſſerit mutationis cauſa, conuertetur in ſeua.

De ∵ ſecundæ ſyllabæ.

Segol ſecundæ ſyllabæ, ſemper mutatur in ſeua, præterquàm in nomine plurali abſoluto, vel compoſito cum quibuſlibet affixis aliis quàm הֶם, הֶן, כֶם, כֶן, vbi commutatur in ־ַ.

Regula.	Exemplum:
*In nomine ſingulari genitiuum regente non mutãtur motiones niſi ־ַ, & ·· quod quidem	Numerus ſingularis בֶּגֶר Regimen †* בֶּגֶר כֵּיפָא

†veſtis Petri.

quidem ·· habeat ־, vel ante se, vel post se.

Hîc vbique hiric pro seua, propter alterum seua sequens, in quod mutatum est ∵ secundæ syllabæ per suam regulam.

בִּגְדוֹ בִּגְדָהּ
בִּגְדְךָ בִּגְדֵךְ
בִּגְדִי
בִּגְדָם בִּגְדָן
בִּגְדְכֶם בִּגְדְכֶן
בִּגְדֵנוּ

Numerus pluralis.

בְּגָדִים
*בִּגְדֵי אַרְגָּמָן Regimen
בְּגָדָיו בְּגָדֶיהָ
בְּגָדֶיךָ בְּגָדַיִךְ
בְּגָדַי

* Vestes purpuræ.

בִּגְדֵיהֶם בִּגְדֵיהֶן
בִּגְדֵיכֶם בִּגְדֵיכֶן
בְּגָדֵינוּ

Exemplum, quomodo mutetur ∵ in ־.

Numerus singularis.

מֶלֶךְ
*מֶלֶךְ צָרְפַת Regimen

* Rex Galliæ.

מַלְכּוֹ מַלְכָּהּ
מַלְכְּךָ מַלְכֵּךְ
מַלְכִּי
מַלְכָּם מַלְכָּן
מַלְכְּכֶם מַלְכְּכֶן
מַלְכֵּנוּ

Quia ∵ & ־ motiones sunt inter se commutabiles, in his duobus exemplis & similibus, vocalitatis gratia (ne seua sequẽs in quod mutatum est ∵ secundę syllabæ, fiat mobile) vsu fit, vt ∵ primę syllabę hîc, nõ in seua, vel ־:, sub gutturali exempli sequentis, sed in ־ commutetur.

Numerus pluralis.

מְלָכִים
*מַלְכֵי אֶרֶץ Regimen
מְלָכָיו מְלָכֶיהָ
מְלָכֶיךָ מְלָכַיִךְ
מְלָכַי

*Reges terræ.

מַלְכֵיהֶם מַלְכֵיהֶן
מַלְכֵיכֶם מַלְכֵיכֶן
מְלָכֵינוּ

Exemplum, quomodo ∵ in –, & non in ∵̶, ſub litera gutturali, propter ſeua ſequens mutetur.

Numerus ſingularis.

עֶבֶד

*עֶבֶד עֲבָדִים Regimen — *Seruus ſeruorum.

עַבְדּוֹ עַבְדָּהּ עַבְדָּם עַבְדָּן

עַבְדְּךָ עַבְדֵּךְ עַבְדְּכֶם עַבְדְּכֶן

עַבְדִּי עַבְדֵּנוּ

Numerus pluralis.

עֲבָדִים עַבְדֵי

עַבְדֵי יְהוָה Regimen עַבְדֵיהֶם עַבְדֵיהֶן

עֲבָדָיו עֲבָדֶיהָ עַבְדֵיכֶם עַבְדֵיכֶן

עֲבָדֶיךָ עֲבָדַיִךְ עֲבָדֵינוּ

Exemplum mutationis – ſubſtituti pro ∵ ſecundæ ſyllabæ.

Numerus ſingularis.

זֶרַע

*זֶרַע שָׂדֶה Regimen — * Semen agri.* ⁝

זַרְעוֹ זַרְעָהּ

זַרְעֲךָ זַרְעֵךְ

זַרְעִי

זַרְעָם זַרְעָן

זַרְעֲכֶם זַרְעֲכֶן

זַרְעֵנוּ

Numerus pluralis.

זְרָעִים

זַרְעֵי אֶרֶץ Regimen

זְרָעָיו זְרָעֶיהָ

זְרָעֶיךָ זְרָעַיִךְ

זְרָעַי

Regula.

Nomina quorum thematis tertia eſt ח, aut ע, pro ∵ habent ſub ſecūda –. Quorum autem ח, aut ע, eſt ſecunda, in vtraque ſyllaba (paucis exceptis) pro ∵ ∵ habēt – –, quod perinde ac ſi eſſet ∵ mutatur. Vnde in huiuſmodi ſemper accētus, vt in illis quę duplici efferūtur ∵, in penultima. Siquidem talis – pro ∵ ſubſti tutio,

tutio, nulla fit alia de causa, quàm vt facilior & clarior fit in istis duabus densis aspirationibus pronũciatio. Quãdoquidem faciliùs & clariùs ֶ quàm ֵ proferimus. Non igitur scribendum וֶרַע, sed וֶרַע. non בֶּעֶל, sed בַּעַל. non פֶּסֶח, sed פֶּסַח pascha. non נֶחֶל, sed נַחַל. &c.

יִרְעֵיהֶם	יִרְעֵיהֶן	
יִרְעֵיכֶם	יִרְעֵיכֶן	
יִרְעֵינוּ		

Exemplum quomodo propter mediam gutturalem ע, duplex ֶ in duplex ַ commutetur. Eadem sit tibi ratio, de his, quorum secunda est ח. vt, נַחַל fluuius.

Numerus singularis.

בַּעַל

*בַּעַל חֲלֹמוֹת Regimen — *Magister somniorũ.

בַּעְלוֹ	בַּעְלָהּ	בַּעְלָם	בַּעְלָן
בַּעַלְךָ	בַּעְלֵךְ	בַּעַלְכֶם	בַּעַלְכֶן
בַּעְלִי		בַּעְלֵנוּ	

Numerus pluralis.

בְּעָלִים

*בַּעֲלֵי גוֹיִם Regimen — *Domini gentium.

בְּעָלָיו	בְּעָלֶיהָ	בַּעֲלֵיהֶם	בַּעֲלֵיהֶן
בְּעָלֶיךָ	בְּעָלַיִךְ	בַּעֲלֵיכֶם	בַּעֲלֵיכֶן
בְּעָלַי		בְּעָלֵינוּ	

De ֵ primæ syllabæ.

Tseri prioris syllabæ semper mutatur in seua, modò in secunda syllaba sit ָ, vel ֶ. aliàs nunquam mutatur.

Exemplum quando in secunda syllaba est ָ.

Numerus singularis.

שֵׁכָר Vinum, vel sicera.

* שְׁכַר נִאוּף Regimen
• Vinum adulterij.

שְׁכָרוֹ שְׁכָרָהּ שְׁכָרָם שְׁכָרָן
שְׁכָרְךָ שְׁכָרֵךְ שְׁכַרְכֶם שְׁכַרְכֶן
שְׁכָרִי שְׁכָרֵנוּ

Numerus pluralis.

שְׁכָרִים שְׁכָרַי
שִׁכְרֵי נְאָפִים Regimen שִׁכְרֵיהֶם שִׁכְרֵיהֶן
שְׁכָרָיו שְׁכָרֶיהָ שִׁכְרֵיכֶם שִׁכְרֵיכֶן
שְׁכָרֶיךָ שְׁכָרַיִךְ שְׁכָרֵינוּ

Exemplum, quando in secunda syllaba est ∴.

Numerus singularis.

שֵׁבֶט
* שֵׁבֶט מַלְכוּתְךָ Regimẽ
שִׁבְטוֹ שִׁבְטָהּ
שִׁבְטְךָ שִׁבְטֵךְ
שִׁבְטִי
שִׁבְטָם שִׁבְטָן
שִׁבְטְכֶם שִׁבְטְכֶן
שִׁבְטֵנוּ

• Sceptrum regni tui.

Annotatio.

Seua in quod mutatum est ·· primæ syllabæ, in hiric cõuertitur, eò quòd ∴ secunda motio commutanda veniat in alterum seua per suũ canonem.

Numerus pluralis.

שְׁבָטִים שְׁבָטַי
שִׁבְטֵי מְלָכִים Regimen שִׁבְטֵיהֶם שִׁבְטֵיהֶן
שְׁבָטָיו שְׁבָטֶיהָ שִׁבְטֵיכֶם שִׁבְטֵיכֶן
שְׁבָטֶיךָ שְׁבָטַיִךְ שְׁבָטֵינוּ

Exemplum, quando prima litera est ע, vel ח.

Numerus singularis.

עֵגֶל
• עֵגֶל מַסֵּכָה Regimen
עֶגְלוֹ עֶגְלָהּ
עֶגְלְךָ עֶגְלֵךְ

* Vitul⁹ cõflatiõis. (cõflatilis)

Quando prima thematis est vel ע, vel ח, & afficitur ·· sequente

quente ∵ ſub ſecunda litera, illud ·: in ſingulari quidem numero cū̃ affixis, in plurali regimine, quatuórque affixis הֶם, הֶן, כֶם, כֶן, in ∵: cōmutatur, ex quo propter alterū̃ ſeua ſequens detrahitur ſeua, & remanet tãtùm ∵. De hac re latiùs ſuprà, cùm de ſemipunctis memini.

Cæterùm in hoc archetypo vbiq; in aliis vocibus pro ·· vides -:, cùm gutturalis litera purum ſeua (in quod alioqui commutandum eſſet ··) in principio dictionis minimè habere poſsit.

	עֶגְלִי
עֶגְלָן	עֶגְלָם
עֶגְלְכֶן	עֶגְלְכֶם
	עֶגְלֵנוּ
Numerus pluralis.	
	עֲגָלִים
Regimen	עֶגְלֵי זָהָב
עֲגָלֶיהָ	עֲגָלָיו
עֲגָלַיִךְ	עֲגָלֶיךָ
	עֲגָלַי
עֶגְלֵיהֶן	עֶגְלֵיהֶם
עֶגְלֵיכֶן	עֶגְלֵיכֶם
	עֲגָלֵינוּ

Eadem eſt ratio dictionis חֵלֶק, & ſimilium.

De ·· alterius ſyllabæ.

Tſeri ſecundæ ſyllabæ vel in -, vel in ſeua eadem omnino ratione commutatur, qua ⊤ eiuſdem ſyllabæ, modò in prima ſyllaba ſit ⊤. Quandoquidem ſi priorem ſyllabam conſtituat alia motio quàm ⊤, hoc ·· in ſeua commutandum ſemper venit.

Exemplum quando ⊤ præcedit ipſum ··.

Numerus ſingularis.

			שָׁכֵן
• Vicinus Samariæ.		Regimen	• שְׁכַן שֹׁמְרוֹן
שְׁכֵנָן	שְׁכֵנָם	שְׁכֵנָהּ	שְׁכֵנוֹ
שְׁכֵנְכֶן	שְׁכֵנְכֶם	שְׁכֵנֵךְ	שְׁכֵנְךָ
	שְׁכֵנֵנוּ		שְׁכֵנִי

Numerus pluralis.

שְׁכֵנִים

* Vicini Hiſpaniæ. Regimen. שִׁכְנֵי סְפָרַד*

שְׁכֵנָיו שְׁכֵנֶיהָ שִׁכְנֵיהֶם שִׁכְנֵיהֶן

שְׁכֵנֶיךָ שְׁכֵנַיִךְ שִׁכְנֵיכֶם שִׁכְנֵיכֶן

שְׁכֵנַי שְׁכֵנֵינוּ

Exemplum mutationis ·· ſecundæ ſyllabæ in ſeua, quando primam ſyllabam conſtituit alia motio quàm ־ָ.

Numerus ſingularis.

כֶּרֶם

* Vinitor vinearum. Regimen כֹּרֵם כְּרָמִים*

* Seua ſecundæ literæ in ·.· cõmutatur altero ſeua ſequẽte ſub tertia. Nã alioqui duplex ſeua legeretur, ſic כַּרְמְךָ, quod fieri non poteſt.

כַּרְמוֹ כַּרְמָהּ

*כַּרְמְךָ כַּרְמֵךְ

כַּרְמִי

כַּרְמָם כַּרְמָן

כַּרְמְכֶם כַּרְמְכֶן

כַּרְמֵנוּ

Numerus pluralis.

כְּרָמִים

Regimen. כַּרְמֵי כֶרֶם

כְּרָמָיו כְּרָמֶיהָ

כְּרָמֶיךָ כְּרָמַיִךְ

כְּרָמַי

כַּרְמֵיהֶם כַּרְמֵיהֶן

כַּרְמֵיכֶם כַּרְמֵיכֶן

כְּרָמֵינוּ

De holem.

Holem in nominibus perfectis non mutatur, niſi priorem ſyllabam conſtituat, & habeat poſt ſe ·.·. Tunc autem in omnibus cauſis mutandi puncta, cõuertitur in ־ָ:.

Exemplum.

Numerus ſingularis.

חֹדֶשׁ

Menſis

* חֹדֶשׁ יָמִים Regimen

חָדְשׁוֹ חָדְשָׁהּ

חָדְשְׁךָ חָדְשֵׁךְ

חָדְשִׁי

חָדְשָׁם חָדְשָׁן

חָדְשְׁכֶם חָדְשְׁכֶן

חָדְשֵׁנוּ

* Mensis dierum, id est, mẽsis integer, constans omnibus suis diebus.

Numerus pluralis.

חֳדָשִׁים

* חָדְשֵׁי שָׁנָה Regimen

חֳדָשָׁיו חֳדָשֶׁיהָ

חֳדָשֶׁיךָ חֳדָשַׁיִךְ

חֳדָשַׁי

חָדְשֵׁיהֶם חָדְשֵׁיהֶן

חָדְשֵׁיכֶם חָדְשֵׁיכֶן

חֳדָשֵׁינוּ

* Menses anni.

Quód holem ante alias motiones quàm ∵ persistat inuariatum, vidisti suprà in כֹּרֶם.

Si quãdo verò secunda radicis litera fuerit vel א, vel ה, specie quadã metathesis, transferetur sub illã ־ׁ:, in quod mutatur holẽ primæ syllabæ, ־ׁ sub prima litera collocato. Exemplum:

Numerus singularis.

אֹהֶל

אֹהֶל רֹעֶה Regimen.

אָהֳלוֹ אָהֳלָהּ

אָהָלְךָ אָהֳלֵךְ

אָהֳלִי

אָהֳלָם אָהֳלָן

אָהָלְכֶם אָהָלְכֶן

אָהֳלֵנוּ

Tabernaculũ pastoris.

Numerus pluralis.

אֹהָלִים

אָהֳלֵי רֹעִים Regimen

אֹהָלָיו אֹהָלֶיהָ

אֹהָלֶיךָ אֹהָלַיִךְ

אֹהָלַי

אָהֳלֵיהֶם אָהֳלֵיהֶן

אָהֳלֵיכֶם אָהֳלֵיכֶן

אֹהָלֵינוּ

Eadem

Eadē est omnino ratio dictionis תְּאַר forma, & similium. vt, תָּאֳרוֹ תָּאֳרְךָ תָּאֳרִי. &c. Neque tamen turberis videns non ·.· sub א, sed ‾ quod mutetur perinde ac si esset ·.·. Nam potest intelligi illa regula paginæ 146. vt ex hoc exemplo videtur, de aliis gutturalibus literis quàm ח & ע. Nempe quód ‾ pro ·.· sub gutturali substituatur, vt clarior sit pronunciatio.

De motionum mutatione in nominibus fœmininis.

Genus fœmininū & numerus quomodo cognoscatur, satis suprà explicui. Superest igitur nunc dūtaxat dicere, vt fœmininorū nominum motiones mutētur ferè secundùm masculinorū canones: seclusa tamē (quantū ad motionum mutationem attinet) semper prima syllaba, vt in צְדָקָה iustitia, non cōnumerata syllaba prima צְ, ‾ primæ syllabæ erit sub ד, & secundæ sub ק, sic דָקָה, & mutabitur vtrunque iuxta regulas præscriptas. Quæ regula intelligēda est de fœminin. pluribus quàm duabus constātibus, aut *visis constare, syllabis. Nam in dissyllabis, vel habentibus primā motionem per canones superiores mutabilem, connumeranda est prima syllaba, vt in dictione שָׁנָה annus, in regimine שְׁנַת, cum affixis שְׁנָתוֹ, &c.

* visis dico propter seua lectū, quod non facit legitimā syllabam.

Exemplum mutationis ‾ vtriusque syllabæ in nominibus fœmininis.

Regula.	Numerus singularis.	
Quando nomen singulare fœmininum regit genitiuum casum, aut illi affigūtur inseparata pronomina, ה litera fœmin. generis formatiua, semper		צְדָקָה
	Regimen	צִדְקַת יְהוָה
	צִדְקָתָהּ	צִדְקָתוֹ
	צִדְקָתֵךְ	צִדְקָתְךָ
		צִדְקָתִי

ſemper in ת immune à daghes conuertitur.

Hîc vbique ſeua ſub צ in hiric, propter alterum ſeua ſequens.

צִדְקָתָם צִדְקָתָן
צִדְקַתְכֶם צִדְקַתְכֶן
צִדְקָתֵנוּ

Regula.

In numero plurali abſoluto ferè nunquã mutatur motio prioris ſyllabæ.

Dum pluralibus fœmininis ſubiunguntur affixa, poſt ות generis fœmin. in plurali ſignũ, adhuc admittitur plurimùm litera י, quæ maſculinorum cum affixis pluralis numeri index eſſe ſolet.

Numerus pluralis.

צְדָקוֹת
Regimen צִדְקוֹת יְהוָה
צִדְקוֹתָיו צִדְקוֹתֶיהָ
vel
צִדְקוֹתָו
צִדְקוֹתֶיךָ צִדְקוֹתַיִךְ
צִדְקוֹתַי
צִדְקוֹתֵיהֶם צִדְקוֹתֵיהֶן
vel vel
צִדְקוֹתָם צִדְקוֹתָן
צִדְקוֹתֵיכֶם צִדְקוֹתֵיכֶן
צִדְקוֹתֵינוּ

Exemplum mutationis ·· primæ ſyllabæ.

Numerus ſingularis.

תּוֹעֵבָה
Regimen * תּוֹעֲבַת שְׂפָתַיִם רֶשַׁע

* Abominatio labiorum impietas.

תּוֹעֲבָתוֹ תּוֹעֲבָתָהּ תּוֹעֲבָתָם תּוֹעֲבָתָן
תּוֹעֲבָתְךָ תּוֹעֲבָתֵךְ תּוֹעֲבַתְכֶם תּוֹעֲבַתְכֶן
תּוֹעֲבָתִי תּוֹעֲבָתֵנוּ

Numerus pluralis.

תּוֹעֵבוֹת
Regimen • תּוֹעֲבוֹת גּוֹיִם

* Abominationes gentiũ.

תּוֹעֲבוֹתָיו תּוֹעֲבוֹתֶיהָ תּוֹעֲבוֹתַי
תּוֹעֲבוֹתֶיךָ תּוֹעֲבוֹתַיִךְ תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם תּוֹעֲבוֹתֵיהֶן
vel

תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם תּוֹעֲבוֹתֵיכֶן   vel   vel

תּוֹעֲבוֹתֵינוּ   תּוֹעֲבוֹתָן   תּוֹעֲבוֹתָם

Mutationis holem exemplum.

Numerus ſingularis.

קְטֹרֶת

• קְטֹרֶת סַמִּים Regimē

קְטָרְתּוֹ   קְטָרְתָּהּ

קְטָרְתְּךָ   קְטָרְתֵּךְ

קְטָרְתִּי

קְטָרְתָּם   קְטָרְתָּן

קְטָרְתְּכֶם   קְטָרְתְּכֶן

קְטָרְתֵּנוּ

* Suffitus aromatum.

Dixi in צְדָקָה nomina fœmin. habentia ה, illud mutare in regimine & cum affixis in ת raphatum. E contrariò verò, vt diſcrimen ſit inter hæc & illa, quando corrupta admittunt pronomina, habēt hæc terminata in ת præcedente ∵ ſemper cum omnibus affixis in ת daghes. Carent prætereà (vt ſuprà cum de genere fœminino dixi) numero plurali.

Mutationis ∵ vtriuſque ſyllabæ exemplum.

Numerus ſingularis.

אִוֶּלֶת

• אִוֶּלֶת אִשָּׁה Regimen

אִוַּלְתּוֹ   אִוַּלְתָּהּ

אִוַּלְתְּךָ   אִוַּלְתֵּךְ

אִוַּלְתִּי

*Stultitia mulieris.

אִוַּלְתָּם   אִוַּלְתָּן

אִוַּלְתְּכֶם   אִוַּלְתְּכֶן

אִוַּלְתֵּנוּ

Exemplum mutationis ∵ ∵ in nominibus fœmin. habentibus ת radicale, & non aduentitium.

Numerus ſingularis.

קֶשֶׁת

• קֶשֶׁת גִּבֹּרִים Regimē

קַשְׁתּוֹ   קַשְׁתָּהּ

קַשְׁתְּךָ   קַשְׁתֵּךְ

* Arcus fortium.

Nomina terminata in ת radicale præcedente ∵, pluralē poſſunt

possunt habere numerum.

קַשְׁתִּי

קַשְׁתָּם קַשְׁתָּן

קַשְׁתְּכֶם קַשְׁתְּכֶן

קַשְׁתֵּנוּ

Numerus pluralis.

קְשָׁתוֹת

• Arcus belli (bellici)

* קַשְׁתוֹת מִלְחָמָה. Regi.

קַשְׁתוֹתָיו קַשְׁתוֹתֶיהָ • קַשְׁתוֹתֵיכֶם קַשְׁתוֹתֵיכֶן

קַשְׁתוֹתֶיךָ קַשְׁתוֹתַיִךְ קַשְׁתוֹתֵינוּ

Fallit in hoc plural. nomine fœm. regula :.· secundæ syllabæ, eo quòd cũ omnibus affixis in ſeua ſemper cõuertatur.

קַשְׁתוֹתַי

קַשְׁתוֹתָם קַשְׁתוֹתָן

vel vel

קַשְׁתוֹתֵיהֶם קַשְׁתוֹתֵיהֶן

Reſtat nunc dicendum, quomodo affixa ſubiungantur nominibus imperfectis, quæ tantùm degenerant à canonibus perfectorum. Nam repetere ea cum affixis quorum mutatio patet ex ſuperioribus, párere nauſeam eſſet. Idcirco defectiuorum pe nun & quieſcentium pe iod, aliorúmque imperfectorum claſſes, quæ vel ſtatas ſemper habent motiones, vel ſecũdùm ſuperiores mutantur regulas, conſultò omittimus.

Quorundam quieſcentium עַיִן וָו à præſcriptis legibus degeneratio.

Ex quieſcentibus עַיִן pauca quædam ſunt, quæ ſuas mutant motiones in æquiualentes. vt, טוֹב in regimine duntaxat ſingulari mutat holem in ו, & dicitur טוּב לֵבָב bonum, ſiue lætitia cordis. יוֹם dies, רֹאשׁ caput, holem in plurali numero in ָ commutant. vt, יָמִים dies, רָאשִׁים capita. Quandoquidem ęquiualet ſemper motio magna motioni magnæ, & parua par-

 uæ.

uæ. Cum affixis יָמָיו dies eius, creberrimum est, רָאשָׁיו capita eius, Esa. 15. similiter עִיר vrbs, quod quiescit in ain, in plurali mutat hiric magnum in ָ, dicimúsque עָרִים vrbes, cum affixis עָרָיו vrbes eius: sic cum affixis aliis frequenter, sed breuitati studẽtes perstringimus.

Præterea quædam in hoc inueniuntur ordine, quæ habent in statu singulari absoluto ו mobile, quod in regimine & cum affixis fit quiescens. vt, מָוֶת mors. תָּוֶךְ medium, Iudic. 16. in regimine מוֹת יְשָׁרִים mors iustorum, Num. 23. תּוֹךְ מַיִם medium aquarum, Gen. 1. Et cum affixis מוֹתוֹ mors illius, מוֹתְךָ, mors tua, תּוֹכוֹ medium illius, תּוֹכֵךְ medium tui. & sic de aliis.

Huius classis alia denique plura sunt, quæ י mobile in statu absoluto, in regimine & affixis faciunt quiescere in ֵ. vt, זַיִת, בַּיִת, & similia. In regimine בֵּית אֱלֹהִים domus Dei, זֵית שֶׁמֶן oliua olei, id est, oliua fructifera. Cũ affixis זֵיתוֹ, זֵיתְךָ, בֵּיתוֹ, בֵּיתְךָ: in plurali זֵיתִים, in regimine זֵיתֵי, cum inseparatis pronominibus זֵיתָיו, זֵיתֶיךָ. &c. Non tamen dicimus בֵּיתִים pro plurali à בַּיִת, sed בָּתִּים, posito daghes pro י in ת. Vbi præterea summa est irregularitas, nimirùm quòd in eo post motionem magnam nullo interposito accentu, sequatur daghes. In regimine בָּתֵּי עֲבָדִים, domus seruorum. Et cum affixis בָּתָּיו, בָּתֶּיךָ. & sic cum affixis aliis.

De quiescentibus לָמֶד אָלֶף.

Quiescentia lamed aleph quæ per duplex ָ scribuntur, in regimine singulari indicandæ quietis א tertiæ literæ gratia, non mutare solent ָ secundæ syllabæ. vt, צָבָא, in regimine צְבָא יִשְׂרָאֵל exercitus Israel: & recipit affixa cum sui similibus, vt מָשָׁל. In plurali

li itaque cùm terminationem ſortitur maſcul. צְבָאִים, mutatur omnino vt מְשָׁלִים: cùm verò fœmininam צְבָאוֹת, itidem vt צְדָקוֹת.

Alia huius ordinis.

Quieſcentia lamed aleph adhuc quædam ſunt, quæ ſunt claſsis nominum dagheſatorum: quorum omnium natura eſt, vt quandiu daghes ſeruant, nulla de cauſſa ſuas mutent motiones, ſed illas ſtatas ſemper habeant. vt, כִּסֵּא, in regimine כִּסֵּא שֵׁן thronus eboris. In reliquis autem à regimine ſingulari poſito ſeua ſub ſecunda, excidit daghes. Peculiare enim eſt hoc Hebraïſmo, vt frequenter daghes in ſeuatis literis perdatur, (vt in tractatu de literarum miniſterialium functione, in litera ה videre licebit:) dicimus enim כִּסְאוֹ, כִּסְאֲךָ: ſic cum aliis affixis. Hoc in plurali formã fœmininam habet כִּסְאוֹת, & recipit inſeparata pronomina, vt צִדְקוֹת.

Quæ ſeruãt daghes, non mutationi obnoxia ſunt. vt, חַטָּאִים peccatores, Pſal. 1. in regimine חַטָּאֵי עַמִּי peccatores populi mei, Amos vltim. Recipit etiam affixa. vt, חַטָּאֶיהָ, חַטָּאָיו. &c. In ſingulari fœminin. חַטָּאָה, in regimine dicitur חַטַּאת, facta contractione duarum ſyllabarum in vnam, non tamen mutatis motionibus; cum affixis חַטָּאתִי, חַטַּאתְךָ, חַטָּאתוֹ. & ſic de aliis.

De quieſcentibus לָמֶד הֵא.

Ex quieſcentibus lamed he, quæ habent י pro ה ſubſtitutum, cum affixis & in plurali habent illud mobile: vt עָנִי, in regimine עֲנִי נוֹצְרִים, pauper Chriſtianorum, cum pronominibus inſeparatis עֲנִיֶּךָ, עֲנִיִּי. In plurali עֲנִיִּים. in regimine עֲנִיֵּי אֶרֶץ pauperes terræ.

Cum affixis עֲנָיָו, עֲנָיֶיךָ, &c.

Alia quæ habent ה præcedente ∵ (quod ה ſemper eſt radicale) in regimine ſingulari mutant illud in ··. vt שָׂדֶה, in regimine שְׂדֵה מוֹאָב ager (regio) Moab. In plurali autẽ numero, & cum affixis in numero vtroque euaneſcit ſemper ה thematis tertia. vt, שָׂדְךָ, שָׂדִי, שָׂדֵהוּ. Siquidem ה quod hîc vides, non eſt ה nominis, ſed pronominis הו, quod potiſsimùm affigi ſolet huiuſmodi nominibus, & omnibus verborum formis. Pluralis שָׂדִים, in regimine שְׂדֵי חֶמֶד arua deſiderij (deſiderabilia,) cum affixis שָׂדֶיךָ, שָׂדֵינוּ. Et iuxta formam fœmin. שָׂדוֹת, quod in regimine & cum affixis omnino mutatur. vt, רָקוֹת in צִדְקוֹת.

Alia huius ordinis ſunt, quæ in ſtatu abſoluto vtriuſque numeri perdunt ה thematis tertiã, prò qua in regimine & affixis in ſingulari numero (primæ perſonæ affixo tamen excepto) aſciſcitur י.

Exemplum:

Numerus ſingularis.

אָב

Regimẽ אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל — Pater habitantis tabernaculum, id eſt, author habitandi in tabernaculis.

אָבִיו

vel

אָבִיהוּ אָבִיהָ

אָבִיךָ אָבִיךְ

* אָבִי — * Per ⁻ hîc ſub א diſtinguitur à regimine.

אֲבִיהֶם אֲבִיהֶן

אֲבִיכֶם אֲבִיכֶן

אָבִינוּ

Numerus pluralis.

אָבוֹת

*אֲבוֹת הַלְוִיִּם Regimẽ

אֲבוֹתָיו אֲבוֹתֶיהָ

אֲבוֹתֶיךָ אֲבוֹתַיִךְ

אֲבוֹתַי

אֲבוֹתֵיהֶם אֲבוֹתֵיהֶן

vel vel

אֲבוֹתָם אֲבוֹתָן

אֲבוֹתֵיכֶם אֲבוֹתֵיכֶן

אֲבוֹתֵינוּ

*Patres Leuitarum.

Pluralis iste numerus fœmininorum terminationem habet, vnde irregularis hæc dictio est: nam seruata vera analogia dicendum erat אָבִים, quod in vsu non est.

Alterius in singulari similis

Exemplum:

Numerus singularis.

אָח

*אֲחִי אַבְרָהָם Regimen

אָחִיו אָחִיהָ

vel

אֲחִיהוּ

Cætera recipit affixa omnino. vt, אָב.

•Frater Abraham.

אֲחֵי יוֹסֵף Regimen

אֶחָיו אַחֶיהָ

אַחֶיךָ אַחַיִךְ

אַחַי

אֲחֵיהֶם אֲחֵיהֶן

אֲחֵיכֶם אֲחֵיכֶן

אַחֵינוּ

Numerus pluralis.

אַחִים

Alia postremò sunt, quæ quanuis in secunda sylla-ba non sit ∵, mutant holem in ָ:, perinde atque in חוֹרֶשׁ. vt,

חֳלִי

חֳלָיו חֳלְיָהּ

חָלְיְךָ חָלְיֵךְ

חָלְיִי

Reliqua tu adiunge pronomina secũdùm canones grammatices. Dupli-

Duplicantia עַיִן.

Multa ſunt ex duplicantibus עַיִן nomina,quę duas duntaxat habent literas expreſſas,quemadmodū verba. Ex quibus, quæ motione magna affecta ſunt, aduenientibus affixis,vel literis formatiuis numeri pluralis,vel generis, illam mutant in motionem paruam propter daghes ſequēs, quod apparere facit litera vel ſyllaba aduentitia. Et eſt talis magnæ in paruam motionem commutatio pro diſcrimine inter quieſcentia & duplicata. Quādoquidem habent illa ſua puncta ſtata: hæc verò obnoxia permutationi propter daghes.vt תָּם perfectus,תַּמִּי,תַּמְּךָ,תַּמּוֹ. &c.In numero plurali תַּמִּים. Fœmininum genus תַּמָּה. ſic קֵן nidus, קִנּוֹ, קִנִּי,קִנְּךָ,&c. In plurali קִנִּים: itidē עֹז fortitudo, עֻזּוֹ, עֻזְּךָ vel עֻזְּךָ, עֻזִּי, vel עֻזִּי.

Quæ porrò ex literis הֶאֱמַנְתִּי habēt מ præfixum radici,nuſquam ָ ſub tali aduentitio מ mutant.vt,מָסָךְ, in regimine מָסַךְ רוֹעֶה tabernaculū paſtoris. Cum inſeparatis pronominibus מְסַכִּי, מְסַכְּךָ, מְסַכּוֹ.Pluralis numerus מְסַכִּים: ſic מָגֵן clypeus, מָגִנִּי, מָגִנְּךָ, מָגִנּוֹ, in plurali מָגִנִּים. Eadem eſt dictionis מָעוֹז ratio. vt, מָעֻזּוֹ, munitio eius, &c.In plurali מָעֻזִּים: & in hoc hæc à quieſcētibus עַיִן וָו differunt, quia habent illa ָ mutabile ſub מ ſeruili. vt, מָקוֹם locus, cum affixis מְקוֹמִי. &c. In plurali מְקוֹמִים. Quorum omnium viſe ſuprà claſſes ſuo collocatas ordine.

Affixa cum verbis.

Quia ferè legibus eiſdem quibus cum nominibus, componūtur inſeparata pronomina cum verbis: paucis igitur expediam,quæ dicenda de illis cum prono-

minibus

minibus compositis videbuntur. Quandoquidem ei qui se diligẽter exercuit in affixione nominum, facillima futura est, & affixio verborum.

Annotatio.

Obseruandum ante omnia, inseparata pronomina composita cum verbis illum indicare, in quem actio verbi cum quo componitur, veluti in patientẽ transit. vt, פְּקָדוֹ visitauit illum: vnde fit quòd passiua verba ab affixis abhorreant, nisi in infinitiuis interdum, qui Latinè per nomina vertendi sunt, vt suo annotabimus loco. Significant etiam quandoque actionẽ, siue personam agentem referunt. Et id tantùm cum infinitiuis. vt, בִּרְאוֹתוֹ אוֹתָם cùm vidisset ipse illos. 2. Regum 6. & alia suo loco notanda.

In præterito, aduenientibus affixis, ָ primæ syllabę vt suprà in nominibus in מָשָׁל, in seua conuertitur. ַ verò secũdæ syllabæ (quod hîc obseruandum) vbique in ָ. prętterquàm cum duobus, כֶם כֶן. Quæ quidem etiã in nomine, potestatem habent mutãdi ָ secundæ syllabæ in ַ.

Annotatio.

Hoc loco etiam obseruandum, quinque esse inseparata pronom. quæ magis familiaria sunt verbis quàm nominibus, nempe נִי &, הָ, נָּה, הוּ, נוּ

Exemplum:

Præteritum טָבַר

פָּקַד

פְּקָדוֹ פְּקָדָהּ

vel

פְּקָדָהוּ

פְּקָדְךָ פְּקָדֵךְ

פְּקָדַנִי

פְּקָדָם פְּקָדָן

פְּקַדְכֶם פְּקַדְכֶן

פְּקָדָנוּ

פְּקָדָה

פְּקָדַתְהוּ פְּקָדַתְהָ

vel vel

פְּקָדַתּוּ פְּקָדַתָּה

פְּקָדַתְךָ פְּקָדַתֵךְ

Quandoquidem nuſquam cum nominibus compoſita reperire licet, duobus הו & הָ exceptis, quæ à nominibus quieſcétibus לָמֶר הֵא potiſsimùm admittuntur. Illa ſuprà vide.

Tertia perſona fœminina ſingul. cum affixis mutat ה in ת raphatum, vt fit ſuprà in צְדָקָה.

Aliquando tamen venuſtatis pronunciationis cauſa, duę in vnam adminiculo daghes cõtrahuntur literæ: hoc eſt, ת illud aſpiratum, in quod ה fœm. conuertitur, mutato ה pronominis הו vel הָ, in alterum ת, abſorbetur per daghes in illo, ad euphoniam: ita vt dicere liceat פְּקָדַתָּה, & פְּקָדַתּוּ, vt habes in formula, pro פְּקָדַתְהוּ & פְּקָדַתְהָ, quod in vſu non eſt, ſed tantùm pro illo פְּקָדַתָה, in quo ה, quòd ſit ex literis אֶהֱוִי expreſſumquieſcit in ־ָ.

•Cũ perſonæ פְּקַדְתִּי & פָּקַדְתְּ eadem puncta admittẽdo affixa obtineant & ſortiantur, hîc

פְּקַדְתַּנִי
פְּקַדְתָּם * vel פְּקַדְתָּן vel
פְּקָדַתַם פְּקָדַתַן
פְּקַדְתְּכֶם פְּקַדְתְּכֶן
פְּקַדְתָּנוּ

פָּקְדַת
פְּקָדַתּוּ פְּקָדַתָּה
vel
פְּקָדַתְהוּ
פְּקָדַתְנִי
פְּקָדַתָּם פְּקָדַתָּן
vel aliquãdo פְּקָדַתְמוֹ
פְּקָדַתְנוּ

* פָּקַדְתְּ & פָּקַדְתִּי
פְּקַדְתִּיו פְּקַדְתִּיהָ
vel
פְּקַדְתִּיהוּ
פְּקַדְתִּיךָ פְּקַדְתִּיךְ
פְּקַדְתִּינִי
פְּקַדְתִּים פְּקַדְתִּין
vel
פְּקַדְתִּימוֹ
פְּקַדְתִּיכֶם פְּקַדְתִּיכֶן
פְּקַדְתִּינוּ

Tertia perſona pluralis.

פָּקְדוּ
פְּקָדוּהוּ פְּקָדוּהָ
פְּקָדוּךָ פְּקָדוּךְ

* Hæc perſona ſi habeat accẽtum in vlt. deſinit ĩ ־ָ, ſi verò in penult. in ־.

פְּקָדוּנִי	
פְּקָדוּם	פְּקָדוּן
פְּקָדוּכֶם	פְּקָדוּכֶן
פְּקָדוּנוּ	
פְּקַדְתֶּם & פְּקַדְתֶּן	
פְּקַדְתּוּהוּ	פְּקַדְתּוּהָ
פְּקַדְתּוּנִי	
פְּסַדְתּוּם	פְּקַדְתּוּן
פְּקַדְתּוּנוּ	

hîc expreſsimus non ratione ſecundæ perſonæ פָּקַדְתָּ (quæ ſecundę perſonę pronomina non admittit) pronomina ſecundę perſonę כֶן, כֶם, ךָ, ךְ, ſed ratione primę perſonę פָּקַדְתִּי, quæ illa ſuſcipit.

Sic quoque propter ſecundam perſonam פָּקַדְתְּ expreſſimus pronomina primæ perſonæ נִי & נוּ quorũ prima perſona פָּקַדְתִּי incapax eſt, præterquã paucisſimis in locis, vt apud Ezechiel. 29. vbi eſt עֲשִׂיתִנִי feci mihi, aut feci me: quaſi diceret, mea ſapientia, prudentia, ac viribus propriis, ſiue à meipſo, ſine Dei auxilio clarus, & magnificus euaſi rex. Sunt autem verba Paraonis impij nihil laudis Deo tribuentis, ſed omnia ſibi. Idcirco non illic actionem quæ in patientem tranſit, ſignificabit pronomen: ſed actionem quæ non extra agentem tranſit. Legitur etiam שְׁאִלְתִּיהוּ interrogaui eum, Iudic. 13. & שְׁאִלְתִּיו poſtulaui eum. 1. Samuel. 1. mutato ־ in hiric, pro שְׁאַלְתִּיהוּ, & שְׁאַלְתִּיו. & alia etiam in aliis perſonis. Quia interdũ ־ׄ, ־, & hiric paruum inuicem commutantur.

Secunda perſona pluralis vtriuſque generis cùm adhibentur inſeparata pronomina amittit ם & ן, ſubrogatúrque pro pluralis numeri indice ו. Quandoquidem in præterito verborum pluralis numeri ſemper indicia ſunt vel ו, vel ם, vel ן. Igitur cùm eadem ſit ratio affixorum cum voce maſculina & fœminina, attẽde diligẽter, quãdo voces huiuſmodi occurrent, an

viri, vel mulieris sit actio verbi.

Prima pſona plural.

פְּקַדְנוּ

פְּקַדְנוּהוּ פְּקַדְנוּהָ
פְּקַדְנוּךָ פְּקַדְנוּךְ
פְּקַדְנוּם פְּקַדְנוּן
פְּקַדְנוּכֶם פְּקַדְנוּכֶן

Hîc vbique, & in aliis nonnullis perſonis, ſecunda radicis habet ‑, vt ſeua ſequens quieſcat.

Præſens particip. בֵּינוֹנִי
Numerus ſingularis.

פּוֹקֵד

Regimen • פּוֹקֵד עֲנִיִּים

פּוֹקְדוֹ פּוֹקְדָהּ
vel vel
פּוֹקְדֵהוּ פּוֹקְדֶהָ
פּוֹקֶדְךָ פּוֹקְדֵךְ
פּוֹקְדִי
vel
פּוֹקְדֵנִי

* Viſitator pauperũ.

פּוֹקְדָם פּוֹקְדָן
פּוֹקֶדְכֶם פּוֹקֶדְכֶן
vel vel
פּוֹקַדְכֶם פּוֹקַדְכֶן
פּוֹקְדֵנוּ

Numerus pluralis.

פּוֹקְדִים

Regimen פּוֹקְדֵי

Affixa omnia recipit omnino. vt כֶּרֶם, de quo ſuprà in ·· ſecundæ ſyllabæ.

פּוֹקְדָה

Cum hac voce non componũtur inſeparata pronomina.

פּוֹקֶדֶת

Quia ſuperuacaneum eſſet, in iſtis affixa ſingula perſequi, ad ſuos remittimus te archetypos, vt etiam ingenij tui periculum per te facias. Hoc vnum tamẽ monemus, cùm inſeparata pronomina verbis magis peculiaria componũtur cum benoni, tunc illud participij ſignificationẽ referre. Ita vt פּוֹקְדִי viſitator mei (meus) פּוֹקְדֵנִי viſitãs me, meliùs

liùs ſignificet: ſic פּוֹקְרוֹ viſitator illius, פּוֹקְרֵהוּ viſitans illũ. פּוֹקְרָהּ viſitator illius fœminę. פּוֹקְרָהּ, viſitans illam, &c.

פּוֹקְרוֹתֵיהֶם vel	פּוֹקְרוֹתֵיהֶן vel
פּוֹקְרוֹתָם	פּוֹקְרוֹתָן
פּוֹקְרוֹתֵיכֶם	פּוֹקְרוֹתֵיכֶן
פּוֹקְרוֹתֵינוּ	

פּוֹקַרְתּוֹ	פּוֹקַרְתָּהּ

Reliqua adde affixa vt ſuprà in אִוֶּלֶת.

פּוֹקְרוֹת

פּוֹקְרוֹת	Regimen
פּוֹקְרוֹתָיו	פּוֹקְרוֹתֶיהָ
פּוֹקְרוֹתֶיךָ	פּוֹקְרוֹתַיִךְ
פּוֹקְרוֹתַי	

פָּעוּל Particip. præterit.

פָּקוּד

פְּקוּד יְהוָֹה	Regimen
פְּקוּדוֹ	פְּקוּדָהּ

Reliqua facillimè affiges, nimirum ſemper mutãdo ָ literæ פ in ſeua, & afficiendo ד eadem motione qua ל in מָשָׁל. In fœminino פְּקוּדָה, & in plurali פְּקוּדוֹת ה fœm. conuertitur in ת, vt in צְדָקָה & צְדָקוֹת. ָ què vt illic ſub ד in ſeua, itidem hîc cõmutatur vbique ſub פ.

Suprà initio verborũ cum affixis, inſeparata hæc pronomina indicare actionem, quę veluti in patiẽtem tranſit, diximus. Exceptis tamẽ infinitiuis, quibuſcum affixa compoſita modò ad perſonã patientem referuntur. vt, לְהָרְגֵנִי, ad occidendum me, id eſt, vt me occidas. Sic enim ex contextu Exodi. 2. elicitur: & לְמָשְׁחֲךָ לְמֶלֶךְ, ad vngẽdum te in

פָּקוֹד	Infinitiuus
פְּקוֹד	
פָּקְדוֹ vel	פָּקְדָהּ vel
פָּקְדֵהוּ vel	פָּקְדָהּ vel
פָּקְדֵנוּ	פָּקְדֵנָה
פָּקְדְךָ	פָּקְדֵךְ
פָּקְדִי vel	
פָּקְדֵנִי	
פָּקְדָם	פָּקְדָן

in regem, id eſt, vt vngerem te in regem. 1. Samuel. 15. Modò ad perſonam agentem. vt, כִּרְאוֹתוֹ אוֹתָם cùm vidiſſet ipſe eos. 2. Samuelis. 6. & בְּבָרְחֲךָ מִפְּנֵי עֵשָׂו אָחִיךָ cùm fugeres tu à facie Eſau fratris tui, Gen. 35. & alia multa: etiam cum paragoge ה, quod ſemper, vt in nomine ה fœm. cōuertitur in ת adueniēte quolibet ꝓnomine corrupto ipſi infinitiuo, vt בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ eò quòd amaret ipſe eam, Gen. 29. & alia.

פָּקְדְכֶם · פָּקְדְכֶן
פָּקְדֵנוּ

Exemplum infinitiui cum affixis quādo ſecunda litera radicis eſt gutturalis.

Spernere מְאוֹס.

מָאֳסוֹ מָאֳסָהּ
vel vel
מָאֳסֵהוּ מָאֳסְךָ
vel vel
מָאֳסֵנוּ מָאֳסֵנָה

Et cætera omnia ſeruata tali forma, pro מָאֳסָהּ, מָאֳסוֹ.

Præterea notandum, in infinitiuo cum affixis fieri quandam metatheſin, ſiue motionum tranſpoſitionem. Nimirùm quòd ו ſecundæ ſyllabæ in ָ: propter affixum mutatum, ſub primam trāſponatur literam, & ְ primæ ſyllabæ in ſeua etiam mutatū ſub ſecundam. Quod ſatis hic conſpicuum eſt.

Exemplum formæ alterius infinitiui.

Hæc infinitiui forma cum his tribus duntaxat pronominib⁹, eo quo hîc vides modo, componitur: mutato videlicet ו in ָ:, & ſeua ſub prima remanente.

פְּקוֹד
פְּקָדְךָ
פְּקָדְכֶם פְּקָדְכֶן

Exemplum formæ infinitiui cum ־ in vltima ſyllaba, quod admodùm rarum eſt.

Quæ in infinitiuo iuxta hanc

פְּתַח

hanc formam veniunt, seruare solent ־, cum pronominibus כֶם, כֶן: cum ךָ autẽ mutãt illud in ־ֲ, & cum aliis omnibus, in sceua.

פִּתְּחָם פִּתְּחָן
פִּתַּחֲכֶם פִּתַּחֲכֶן
פִּתְּחֵנוּ

פִּתְּחוֹ פִּתְּחָהּ
vel vel
פִּתְּחֵהוּ פִּתְּחֶהָ
vel vel
פִּתְּחֶנּוּ פִּתְּחֶנָּה
פִּתַּחֲךָ פִּתְּחֵךְ
פִּתְּחִי
vel
פִּתְּחֵנִי

Imperatiuus צַוִּי
פְּקוֹד

Metathesin motionum, vt infinitiuo, hîc obserua.

פָּקְדוֹ פָּקְדָהּ
vel vel
פָּקְדֵהוּ פָּקְדֶהָ
vel vel
פָּקְדֶנּוּ פָּקְדֶנָּה
פָּקְדֵנִי

פָּקְדֵם פָּקְדֵן
vel
פָּקְדֵמוֹ
פָּקְדֵנוּ

Exemplum imperatiui cum ־ ob secundam vel tertiam gutturalem.

Quæ propter secundã aut tertiam gutturalem habẽt in secunda imperatiui syllaba ־, aduenientibus affixis mutãt illud in ־ֲ. Est etiam eadem futuri ratio, eò quòd ab imperatiuo præpositis אֵיתַן, formetur.

פִּקְדִים פִּקְדִין
פִּקְדִינוּ
פִּקְדוֹ
פקדוהו

Firma סְעַר
סַעֲרֵהוּ סַעֲרֶהָ
Adiunge si velis cætera, vt suprà.

Vnge מְשַׁח
מָשְׁחֵהוּ מָשְׁחֶהָ
Cætera itidem vt suprà adhibe affixa.

פִּקְדִי
פִּקְדִיהוּ פִּקְדִיהָ
פִּקְדִינִי

פְּקָדוּהוּ פְּקָדוּהָ
פְּקָדוּנִי
פְּקָדוּם פְּקָדוּן
פְּקָדוּנוּ

Quando media vel tertia est gutturalis.

Firmate סַעֲרוּ
סַעֲרוּהוּ סַעֲרוּהָ
Cætera vt suprà.
Vngite מִשְׁחוּ
מְשָׁחוּהוּ מְשָׁחוּהָ
מְשָׁחוּנִי

Potest etiam notari per camets hatuph, vt per hiric, prima radicis cum affixis in vocibus פְּקָדְוּ & פְּקָדִי, vt dicere possimus פָּקְדֵיהוּ, פָּקְדֶיהָ, פָּקְדָיהָ, & cætera. sic פָּקְדוּהוּ, פָּקְדוּהָ, & cætera si velis affixa adiunges, vt suprà quādo hiric expressum est, vt in Miclol annotat Dauid Kimhius. * פְּקוֹדְנָה

* Hæc persona cùm suscipit affixa, mutat syllabam נָה in ו, vnde vt פְּקֹדְוּ admittet affixa, quæ tamen affixio raró admodùm contingit.

*Daghes ad ornatum aliquādo in pronomine נִי

עָתִיד Futurum
יִפְקוֹד
יִפְקְדוּ יִפְקְדֵהוּ
vel vel
יִפְקְדֵהוּ יִפְקְדֶהָ
vel vel
יִפְקְדֶנּוּ יִפְקְדֶנָּה
יִפְקָדְךָ יִפְקְדֵךְ
יִפְקְדֵנִי
vel
יִפְקְדֵנִי
vel

* יִפְקְדֶנִּי
יִפְקְדֵם יִפְקְדֵן
vel
יִפְקְדֵמוֹ
יִפְקָדְכֶם יִפְקָדְכֶן
יִפְקְדֵנוּ

יִסְעַר
יִסְעָרֵהוּ * יִסְעָרֶהָ

יִמְשַׁח
יִמְשָׁחֵהוּ יִמְשָׁחֶהָ

* Et cætera cum ֶ vbique pro ֵ, etiam in aliis omnibus futuri personis in quibus ֵ in vltima.

Quando

* Quando hæc vox est tertiæ personæ fœminini generis, recipere adhuc potest inseparata pronomina secundę personę vtriusque generis & numeri, sic. תִּפְקְרֵךְ, תִּפְקְדֵךְ. תִּפְקְרְכֶם, תִּפְקְרְכֶן. Quando autem secundæ est personæ, secundæ personæ pronomina minimè.

* תִּפְקוֹר	
תִּפְקְרוֹ	תִּפְקְרֵהוּ
vel	vel
תִּפְקְרֵהוּ	תִּפְקְרֶהָ
vel	vel
תִּפְקְרֵנוּ	תִּפְקְרֶנָּה
תִּפְקְרֵנִי	
תִּפְקְרֵם	תִּפְקְרֵן
vel	
תִּפְקְרֵמוֹ	
תִּפְקְרֵנוּ	
† תִּפְקְדִי	

† Vox hæc fœminea eadem omnino recipit inseparata pronomina, quæ & imperatiuus פִּקְדִי.

* Huiusmodi affixi suprà satis in pronomine memini. Sed quia fortaſsis adhuc nouum hoc tibi videtur, quòd in eo כ habeat hiric, exemplū tale habes, Psal. 137. versu 6.

† Reperitur daghes in ךָ, vt in Miclol Kimhius annotauit, Num. 6. Gen. 12. Esa. 43. & aliàs. Estque ∵ sub tertia radicis pro seua propter accētū distinguentē sophpasuc, propter etiam alios accentus distinguētes, vt post athnah, Iob. 12. & post tarha, Zach. 1. & aliàs, etiam citra accētum distin-

אֶפְקוֹר	
אֶפְקְרֵהוּ	אֶפְקְרֶהָ
vel	vel
אֶפְקְרֶנּוּ	אֶפְקְרֶנָּה
אֶפְקָרְךָ	אֶפְקְרֵךְ
vel	vel
† אֶפְקָרְךָּ	* אֶפְקְרֵכִי
אֶפְקְרֵם	אֶפְקְרֵן
אֶפְקָרְכֶם	אֶפְקָרְכֶן
יִפְקְרוּ	
יִפְקְרוּהוּ	יִפְקְרוּהָ
יִפְקְרוּךָ	יִפְקְרוּךְ
יִפְקְרוּנִי	
יִפְקְרוּם	יִפְקְרוּן
יִפְקְדוּכֶם	יִפְקְרוּכֶן
יִפְקְרוּנוּ	

diſtinguentem. vt, וַיֵּבְךְּ & fleuit, Geneſ. 46.

נִפְקְדֵהוּ נִפְקְדֶהָ
vel vel
נִפְקְדֶנּוּ נִפְקְדֶנָּה
נִפְקָדְךָ נִפְקָדֵךְ
נִפְקְדֵם נִפְקְדֵן
vel
נִפְקְדֵמוֹ
נִפְקָדְכֶם נִפְקָדְכֶן
† * תִּפְקֹדְנָה

† Cum hac perſona componũtur affixa, vt in imperatiuo cũ פְּקֹדְנָה.

תִּפְקְדוּ
תִּפְקְדוּהוּ תִּפְקְדוּהָ
vel vel
תִּפְקְדוּנוּ תִּפְקְדוּנָהּ
תִּפְקְדוּנִי
תִּפְקְדוּם תִּפְקְדוּן
תִּפְקְדוּנוּ
נִפְקֹד
נִפְקְדוֹ נִפְקְדָהּ
vel vel

Annotatio.

* Huic perſonæ inſeparata iunguntur pronomina, vt in פְּקֹדְנָה, quando tãtùm eſt ſecundæ perſonæ. Nam quando eſt tertiæ perſonæ, adhuc admittit affixa ſecundæ perſonæ, ךָ, ךְ, כֶם, כֶן: quorum minimè capax eſt imperatiuus.

Annotatio.

Iam ſuprà dictum eſt in nomine, obſeruandum diligenter quánam motione efferatur tertia thematis nominis פָּקַל, quod idem adhuc hîc eſt animaduertẽdum in verbo פָּקַד. Nam eodem modo quo ד in hoc archetypo afficietur in omnibus modis & temporibus, afficietur itidem thematis tertia in omnibus aliis verbis, cuiuſcunque fuerint ordinis, in coniugationibus videlicet קַל, פִּעֵל, & הִפְעִיל. Quandoquidẽ cum coniugationibus aliis, quæ paſsiuæ ſunt ſignificationis, non componuntur pronomina. Neque etiã cum vltima, quòd illius actio non extra agentem tranſeat, id eſt, quòd in ea idem ſit agens & patiens.

In

In coniugatione פִּעֵל ·· ſecundę ſyllabæ propter affixum, in ſeua commutatur. vt, פִּקְּדָהוּ, vel in ∵ eadem ratione qua in nomine כֶּרֶם, vt פִּקֶּדְךָ. Cætera vbique per te facilimè adiunges, ſi ר in פִּקֵּר obſeruaueris.

In הִפְעִיל cùm nullæ ſint motiones mutationi obnoxiæ, nulla fit mutatio præterquàm in quieſcentibus עָיִן וָו, vbi ·· literę gutturalis ה in ∵: conuertitur ſic, הֲבִינֵנִי, הֲבִינְךָ, הֲבִינֵךְ, הֲבִינָהּ, הֲבִינוֹ vel הֱבִינָהוּ, &c. dummodò prima radic. gutturalis non ſit, nam tunc ·· literæ ה commutatur in –, vt הַעִירוֹתִיהוּ excitaui illum, Eſa. 45. eadem etiam omnino ratio habenda eſt ipſius ה in duplicantibus ain.

In benoni ·· literę מ & futuro, etiam in coniugatione קַל & hiphil duplicantium ain, ְ literarum אֵיתָן in ſeua conuertitur, vt in benoni מֵבִין, מְבִינוֹ, &c. In futuro קַל יָבִין, cū pronomine יְבוּנוֹ, &c. In futuro hiphil, יָבִין, cum pronomine יְבִינוֹ intelligere faciet illum. &c.

In quieſcentibus לָמֶד הֵא, cùm ſicut in nominibus, propter affixa euaneſcat ה radicis tertia, facta motionum retrogradatione, ſeua in quod mutandum eſſet ְ primæ ſyllabæ, ſi tres radicales exprimerentur literæ, perditur eadem ſeruata motione ante pronomen, quæ & in פִּקֵּר. vt נִלָהוּ pro גִּלָּהוּ, גִּלּוֹ pro גִּלָּהוּ, נִלָּה pro גִּלָּהּ, גִּלָּהּ pro גִּלְּךָ, נִלְּךָ pro גִּלֵּךְ, גִּלַּנִי pro גִּלָּנִי, &c.

Verba neutra eò quòd illorum actus in alium non tranſeat, aliorum more inſeparata non admittūt pronomina. Quin ſubaudienda eſt præpoſitio aliqua cōmoda. vt, יְגֻרְךָ pro יָגוּר עִמְּךָ, habitabit tecum. Siquidem à Dauide Kimhio in commentariis in quintum Pſalmum ita hic locus explicatur: adducítque ex Iob. 31.

31. גְּרַלַּנִי pro גָּדַל עִמִּי adoleuit mecum (orphanus:) nō enim vt alij nonnulli volunt, eſt piel coniugationis, quoniam expreſſum eſſet daghes in ſecunda litera. Præterea propter affixum, ·· in ſeua commutatum fuiſſet, quod quidem pro ָ poſitum eſſe nemini dubium eſſe debet: cùm motio magna motioni magnæ ſemper æquiualeat. Poſtremò eſſet in prima ſyllaba non ſeua, ſed hiric, more piel.

Supereſt adhuc, vt iam finem verborum faciam, in paſsiuis verbis quanuis ab affixis abhorreant, infinitiuum affixa interdum admittere: ſed ita, vt (eò quòd מָקוֹר infinitiuus dicatur) per nomina commodè verti poſsit. vt, בְּיוֹם הִבָּרְאָם, in die (quo) creati ſunt ipſi, ſiue, in die creationis illorum, Gen. 5. ſic בְּיוֹם הִבָּרַאֲךָ, in die creari te (quo creatus fuiſti tu) ſiue creationis tuæ, Ezechiel. 28. & alia.

Affixa cum partibus indeclinabilibus.

Cùm ex obſeruatione præſcriptarum regularum, facilimum ſit inſeparata pronomina cum partibus indeclinabilibus componere: ac cùm rara ſit compoſitio affixorum cum particulis his, non in huiuſmodi perſequendis diu immorabitur.

Affixa cum aduerbio.

אֵין vel אַיִן Non
אֵינֶנּוּ vel אֵינוֹ, אֵינְךָ, אֵינֶנִּי vel* אֵינִי
vel אֵינֶנִּי, אֵינָם vel אֵינָמוֹ, אֵינְכֶם ▭
אֵינְכֶן, אֵינֶנּוּ, אֵינֶנָּה vel אֵינֶנָּה
הֵן vel הִנֵּה Ecce.
הִנּוֹ vel הִנֵּהוּ, הִנֶּהָ, הִנְּךָ, הִנֵּךְ, הִנְנִי

* In pronomine primę perſonę נִי aliquādo in ſupplementum נ aduerbij ponitur daghes, aliquando verò ad euphoniam in accentu diſtinguente.

Daghes

Daghes ad ornatū lectionis hîc vbique.

Prępoſitio אֵת tum ad euphoniam, tum vt differat ab articulo, cum affixis recipit propriè daghes in ת.

vel הִנֵּנִי vel הִנֶּנִי, הִנָּם, הִנָּן, הִנְּכֶם
הִנְּכֶן, הִנְנוּ vel הִנֵּנוּ

Affixa cum præpoſitione.

In ב.

בּוֹ, בָּהּ, בְּךָ, בָּךְ, בִּי, בָּם vel בָּהֶם, בֶּן
vel בָּהֶן, בָּכֶם, בָּכֶן, בָּנוּ

אֵת cum, à vel ab, ex, vel de.

אִתּוֹ, אִתָּהּ, אִתְּךָ vel אִתָּךְ, אִתָּךְ, אִתִּי, אִתָּם, אִתְּכֶם, אִתְּכֶן, אִתָּנוּ.

Præpoſitiones quædam adhuc ſunt, quæ tantùm more nominum maſcul. pluralis numeri regentium genitiuum caſum, ſortiuntur affixa. vt, אַחַר vel אַחֲרֵי. i. Poſt, poſteaquàm. אַחֲרָיו, אַחֲרֶיהָ, אַחֲרֶיךָ, אַחֲרַיִךְ, אַחֲרַי. אַחֲרֵיהֶם, אַחֲרֵיהֶן, אַחֲרֵיכֶם, אַחֲרֵיכֶן, אַחֲרֵינוּ.

עַל vel עֲלֵי ſuprà, contrà.

עָלָיו, עָלֶיהָ, עָלֶיךָ, עָלַיִךְ, עָלַי, עֲלֵיהֶם, עֲלֵיהֶן, עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶן, עָלֵינוּ.

אֶל vel אֱלֵי Ad, in, apud, ſuper.

אֵלָיו, אֵלֶיהָ, אֵלֶיךָ, אֵלַי, אֲלֵיהֶם vel אֵלֵימוֹ, אֲלֵיהֶן, אֲלֵיכֶם אֲלֵיכֶן, אֵלֵינוּ.

תַּחַת Infra, ſub, ſubtus, pro.

תַּחְתָּיו, תַּחְתֶּיהָ vel תַּחְתֶּנָּה, תַּחְתֶּיךָ, תַּחְתַּי vel תַּחְתֵּנִי תַּחְתָּם vel תַּחְתֵּיהֶם, תַּחְתֵּיכֶם, תַּחְתֵּיכֶן, תַּחְתֵּינוּ.

Cætera ab vſu poſtulanda.

De ſeptem ſeruilium literarum מֹשֶׁה וְכָלֵב *functione.*

Cùm videris ſuprà, cùm de themate loqueremur, diuiſionem literarum in radicales vndecim, & miniſteriales totidem: atque poſteà in verbis functionem literarum illarum in ſyllabis formatiuis perſonarum præteriti, quæ ſunt תָּ, תְּ, תִּי, ו, תֶּם, תֶּן, נוּ, in infinitiuo literarū בכלם, in futuro אֵיתָן, & in nomine articulorum,

ac literarum אֶתֵּמְנְתִי,in pronomine affixorũ. Supereſt nunc breuiter dicere de harum ſeptem מֹשֶׁב וְכָלֵב officio: cùm fortaſsis illarum naturã ex ſuperioribus non ſatis exploratam & examinatam habeas.

מ Ex integra præpoſitione מִן à vel ab, ex vel de, in, præ, ob, per, propter, factũ eſt.vnde, quia nuſquã ſeorſim reperitur, in ſupplementum נ adfert daghes complexui ſequentis literæ, dicitúrque מִבִּזָּה à præda, מִפְּקוֹד à viſitando. Quando autem ſequens litera non eſt capax puncti daghes, ſub מ ponendum eſt ·· ſic, מֵעִיר ab vrbe. Aliquando ſolùm ponitur hiric, & nihil relinquitur pro defectu נ ſupplendo. vt, מִחוּט à filo, Geneſ. 14. & nonnulla ſimilia. Hac porrò particula quomodo circunloquãtur comparatiuum gradum, ſuprà in annotatione in nomen dictum eſt. Reliquas itidem functiones illius ex grammatices progreſſu iam vidiſti.

ש Huius literæ officij bonam partem ſuprà in fine pronominis, cùm de relatiuo meminimus, vidiſti. Eſt enim relatiuum ęquiualens qui, quę, quod, generis & numeri omnis: effertúrque per ∵ ſequente daghes, ſi ſequens litera ab illo non abhorreat. vt, אִישׁ שֶׁיִּפְקוֹד vir qui viſitabit, & frequenter alia. quòd ſi à daghes abhorreat ſequens litera, habebit tantùm ∵. vt שֶׁאָמַרְתִּי qui dixi. Et quia (vt iam dictum eſt) ∵ & – motiones ſunt commutabiles, ita vt magiſtri frequenter in commentariis – paruum vocent ∵, inuenitur interdum ש habere –. vt שַׁקַּמְתִּי quòd ſurrexi, Iudic. 5. שַׁלָּמָּה אֶהְיֶה quæ cur ero, Cantic. 1. Quod tamẽ – ante gutturales, vt producatur ſyllaba methegh,

propter

propter ſoni gutturalis facilitatem aſſequẽdam, mutatur in ָ. vt, שֶׁאַתָּה quòd tu, Iudic. 6. poſtremò, Eccleſiaſt.3. reperitur cum ſeua cum dictione parua iunctum. vt, שֶׁהֵם quòd ipſi, ſic Eccleſiaſt.2.

ה Litera hæc ab Hebræis הֵא הַיְּדִיעָה, id eſt, ה connotatiuum vocatur. Sortitúmque eſt tale nomen, quòd ſæpenumerò emphaſi & epitaſi vim habeat rem notandi, id eſt, quod illius expreſsione crebrò in Hebraïſmo vel altior, vel vehementior deſideretur ſignificatio & intellectus, quàm verbis dixerit auther aliquis. Poſt ſe literam ſeruilem non, niſi rarò, admittit. Effertur autem per ַ, imprimítque daghes literæ ſequẽti, ſi illius fuerit capax: quòd ſi à daghes adhorreat litera ſequens, per ָ venit hoc ה efferendum. Excipiuntur tamen ה & ח, ante quas indifferenter, vel ָ, vel ַ perdito omnino daghes, quod illud ſequi deberet, afficitur. vt הַהִיא illa, הַחֹדֶשׁ menſis ille. quod etiam ante ע fit aliquando. vt, הַעִוְרִים ô cæci, Eſa. 42. Sic bis Prouerb.2. in correctioribus exemplaribus & in Miclol, ה etiam haiediah, non vocandi aduerbium habet ַ ante ע. Itidem ante literas affectas ſeua, indifferenter habere poteſt ַ ſequente vel non ſequente daghes. vt, הַיְּהוּדִים Iehudæi. הַצְפַרְדְּעִים, vel הַצְּפַרְדְּעִים ranæ.

Ad venuſtatẽ pronunciationis ה hoc (etiam quãdo eſt interrogandi vel admirandi aduerbiũ) ante dictiones diſſyllabas, vel polyſyllabas, in quibus prima litera eſt gutturalis habens ָ, non rarò habet ֶ. vt, הֶחָכָם ſapiẽs ille, הֶהָרִים mõtes illi, הֶחָרָבָה arida, Aggęi 2. &c. Si tamen dictio illa fuerit monoſyllaba, dices הָעָם populus ille, הָהָר mõs ille. Tollitur per ſyncopẽ etiam ה nonnun-

nonnunquam ad euphoniam, posito tamen puncto ה sublati sub litera præcedente, sequente daghes, si sequens illius fuerit capax litera. vt, כַּכֹּהֵן sicut sacerdos, pro כְּהַכֹּהֵן, &c.

Porrò הֵא הַיְּדִיעָה vel verbo, vel participio præpositum, æquiualet relatiuo אֲשֶׁר qui, quæ, quod. vt, הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים. Qui posuit animas nostras in vitam, (qui incolumes variis in periculis nos seruauit,) Psal. 66. הַפּוֹקֵד qui visitat, non autem visitans ille. Quod percrebrum est.

Est etiam hæc litera הֵא הַקְּרִיאָה הַתְּמִיהָה וְהַשְּׁאֵלָה, id est, ה vocandi, admirandi, atque interrogandi aduerbium. vt, הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה audite ô cæli, & loquar (attenti estote testes eorum quæ dicturus sum,) Deuter. 32. הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת. ô congregatio lex vna (erit,) Num. 15.

Cæterùm cùm admirationis vel interrogationis est particula, propriè afficitur ֲ, & componitur indifferenter cum nominibus, verbis & consignificatiuis. vt, הֲבַת nunquid filia? הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם־אַיִן? an sit in ea arbor, an non? Num. 13. הֲיִצְלָח num prosperè cedet? Ezechiel. 17. & alia eodem capite.

Quando autem præfigitur literæ affectæ seua, ne in dictionis principio duo seuaim concurrant, ה hoc afficitur ַ tantùm. vt, הַבְרָכָה אַחַת הִוא לְךָ אָבִי an fausta imprecatio vna (duntaxat) est tibi mi pater? Gen. 27. & alia breuitatis gratia omissa. Neque venit post hoc ה affectum ַ (sicut post ה haiediah) daghes, nisi illud sequatur litera ministerialis, idque rarò. vt, הַבְמַחֲנִים an in castris? Num. 13. הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי, an secundùm

dũm clamorẽ illum, qui venit ad me, Gen. 18. & pauca alia: non ſequente etiam litera miniſteriali. vt, הֲגְמוּל an retributio, Ioel. 3. ſic הֲזְבָחִים num ſacrificantes fuiſtis? Amos 5. Habet itidem ֲ he interrogandi ante gutturales literas. vt, הַאִישׁ an vir? הָעֶבֶד an ſeruus? Reliqua ה officia, nimirum quomodo nominibus & verbis ſeruiat, modò à fronte, modò à tergo vidiſti in grammatica.

ו Litera hæc à figura ipſa nomen habet: ſignificat enim וָו vncum, ſiue harpagonem. Vnde pro & cõiunctione copulatiua metaphoricὢs ab Hebræis vſurpatur. Aliquando etiam cauſalis, rationalis, disiunctiua, & conditionalis coniunctio, præpoſitio cum, ſimilitudinis, ac temporis aduerbium inuenitur. Videtur etiam frequenter redundare in principio ſententiarum, in generationum enumeratione, & aliàs, vt teſtantur Abraham Iehudæus Aben Ezra, & Dauid Kimhius in Miclol. Propriè afficitur ſeua. Sed ante literas בומף, vel ante literas affectas ſeua, ad venuſtatem dicendi non per ſeua (quo peculiariter affici ſolet) effertur, ſed plerunque in וּ tranſit. vt, וּבִנְיָמִן, וַיִּשְׁתְּי, & Vaſti, וּמֹשֶׁה, וּפַרְעֹה, & Pharaoh *וּנְגַשְׁתֶּם, & acceſsiſtis, &c.

*Seuã poſt hoc וּ, tametſi ſit motio magna, non debet legi, quia eſt nõ naturale, ſed accidẽtariũ ſuffectũ pro ו cũ ſeua, ſeua autẽ nõ numeratur inter decẽ vocalium notas.

Quædam autem leguntur, in quibus ו notatur per ָ, ante בומף, vt יוֹצֵא וָבָא egrediẽs & ingrediens (erat). 1. Samuel. 18. גָּפְרִית וָמֶלַח ſulphur & ſal, Deuter. 29. כַּפְתֹּר וָפֶרַח ſphærula & flos, Exod. 25. & alia nonnulla.

Habet etiam ו copula ָ frequenter, quando præfigitur dictioni monoſyllabæ. vt, וָעָם & populus: vel habenti accentum in penultima. vt, עָשִׂיתִי מִשְׁפָּט וָצֶדֶק feci iudicium & iuſtitiã (ſtudui æquiſsimis legibus,)

Psal.119. & וְכָסֶף, Hester. 1. Eodem modo fit in verbis. vt, וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ nunc igitur ecce vxor tua, accipe(eam) & discede, Gen.12. & id genus alia. Habet etiam ־ cum particula לא iunctum, & potest tunc esse aduerbium interrogandi.

Præterea vt cacophonia vitetur, fit duarum syllabarum in vnam plurimùm contractio (si syllabā conficiat seua) quando ו præponitur י alioqui seuando. vt, וִירוּשָׁלַםִ pro וִירוּשָׁלַםִ, וִיהוּדָה pro וִיהוּדָה nimirùm cùm duo seuaim minimè in principio dictionis cōcurrere possint. Eadem sit tibi ratio literarū כלבם. Fit etiā contractio in hac dictione אֱלֹהִים sic, וֵאלֹהִים, pro וֶאֱלֹהִים. Quod etiam literis כלב, in hac dictione & aliis nonnullis contingit. vt, כֵּאלֹהִים, לֵאלֹהִים, בֵּאלֹהִים, וַאדֹנָי, לַאדֹנָי, כַּאדֹנָי, בַּאדֹנָי pro וַאדֹנָי, &c. Plurimū enim cū huiusmodi seruilibus literis ita effertur hæc dictio singularis אֲדֹנִי, vel pluralis אֲדֹנָי, vel אֲדֹנָי composita cum corrupto pronomine י, vt obseruarūt Masoritæ, Genes. 40. Quomodo porrò ו cōuertat futurum in preteritum, suprà vidisti in margine paginæ 37.

כ Huius particulæ potestas varia esse potest. Siquidem כ ex כְּמוֹ deductum aduerbium דִּמְיוֹן similitudinis erit. vt, וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן כַּעֶבֶד כַּאדֹנָיו & erit sicut populus, sic sacerdos, sicut seruus, sic Dominus eius, Esa.24. & semper per seua efferēdū est. Nam quòd hîc ־ habeat כ, fit propter ה haiediah syncopatum: quòd autem ־, fit, quòd præponatur dictioni monosyllabę, vel habenti accentum in penultima, vel in qua facta sit contractio. vt כַּכֹּהֵן כָּעָם, כָּעֶבֶד & כַּאדֹנָיו. Quare ne conturberis.

Secundò

Secundò כ ex כְּמָה,עַל־הַשִּׁיעוּר, id eſt, vel numeri, vel menſuræ coniecturam ſignificat. vt, כְּאַרְבָּעִים אֶלֶף circiter quadraginta milia (virorũ,) Ioſ.4. כְּאַמָּתַיִם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ ferè duobus cubitis ſuper faciẽ terræ, Num.11.

Tertiò ex כֵּן, quando affirmandi, vel temporis eſt aduerbium, ſignificare poteſt verè, tũc, cùm, pro ſenſus commoditate. Quomodo ך interdum ſit pronomen, ſatis ſuprà vidiſti.

ל Satis perſpicuum eſt omnibus prępoſitionem hãc ל, vel ab אֶל, vel ab עַל præpoſitionibus deriuari. Vnde quòd illarum ſignificationem referat, non mirum eſt: quandoquidem ſignificare aliquando poteſt à, ab, in, ſine, ad, ſuper, ſupra, iuxta, contra.

Porrò etiam pro אֲשֶׁר coniunctione ſumitur, Eccleſiaſt. 3. vbi ſic legitur לְבָרָם הָאֱלֹהִים quòd delegit eos Deus. Vbi ל præponitur verbo בָּרָה compoſito cum pronomine, & pro quòd, vel vt, accipitur.

ב Litera hæc à בַּיִת intus, intra, vel בֵּין in, inter, deducta: intra, intus, in, inter, per, propter: ſignificare poterit. Significat etiam aliquando ad, de, cum. Porrò ſignificat etiam vſque ad. vt, בְּהַשָּׁמַיִם חַסְדֶּךָ vſque ad cœlos miſericordia tua, Pſal.36. ſic Thren.4. vt in Miclol, & commentariis in pſalmos dixit Kimhius.

Cæterùm quod prætermitti non debet, trium harum literarum כלב eadem omnino eſt punctorum ratio: ſitque in his tribus præpoſitis ipſi הַא הַיְּדִיעָה, ſyncope ipſius ה haiediah, ſed reiecto ſuo peculiari ſeua, vendicatóque ſibi puncto ה ſyncopati. vt, כַּכֹּהֵן ſicut ſacerdos, nõ autem כְּהַכֹּהֵן. לָאָדָם non לְהָאָדָם, בַּבַּיִת non autem בְּהַבַּיִת. ſic de aliis.

Obiter etiã annotato literas omnes iſtas מסח וכלב ſæpe in contextu deſiderari, ſicut & dictiones aliæ, quæ facilè, ab eo qui in Hebraïſmo verſatus eſt, ſupplentur. Vide Miclol in fine functionis harum literarũ, vbi hoc doctiſsimè probatur variis ſcripturæ locis.

DE NVMERIS.

Cardinales numeri.

Contra communem regulam nomina numeralia cardinalia maſculina, à tribus ad decem terminationem fœmininam in ה præcedente ָ & accentu habent. Contrà verò fœminina maſculinam.

Itẽ numeralibus cardinalibus ſingularis numeri ferè iunguntur pluralia nomina. vt, מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים, iter trium dierum, Ionæ 3. Pluralis numeri verò ſingularia. vt, עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם, adhuc quadraginta dies, Ionæ cap. eodẽ, vbi יוֹם ſingularis numeri pro plurali יָמִים, & ſimilia crebrò.

* Ex עֲשָׂרָה decem maſculino cõiuncto cum alio numero, fit עָשָׂר. & ex עֶשֶׂר fœminino fit עֶשְׂרֵה, vt hîc cõſpicuum

Fœminin.	Maſculin.
Vna אַחַת	Vnus אֶחָד
Dua שְׁתַּיִם	Duo שְׁנַיִם
Tres שָׁלֹשׁ	Tres שְׁלֹשָׁה
Quatuor אַרְבַּע	Quatuor אַרְבָּעָה
Quinque חָמֵשׁ	Quinque חֲמִשָּׁה
Sex שֵׁשׁ	Sex שִׁשָּׁה
Septem שֶׁבַע	Septem שִׁבְעָה
Octo שְׁמוֹנֶה	Octo שְׁמוֹנָה
Nouem תֵּשַׁע	Nouem תִּשְׁעָה
Decem עֶשֶׂר	Decem *עֲשָׂרָה
Vndecim אַחַת עֶשְׂרֵה vel עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה	Vndecim אַחַד עָשָׂר
Duodecim שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה	Duodecim שְׁנֵים עָשָׂר
Tredecim שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה	Tredecim שְׁלֹשָׁה עָשָׂר

ſpicuum eſt. Hîc vocalitatis & breuitatis gratia pro שְׁנַיִם & שְׁתַּיִם, legitur שְׁנֵים & שְׁתֵּים.

Quatuordecim אַרְבַּע עֶשְׂרֵה	*Quatuordecim* אַרְבָּעָה עָשָׂר
Quindecim חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה	*Quindecim* חֲמִשָּׁה עָשָׂר
Sexdecim שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה	*Sexdecim* שִׁשָּׁה עָשָׂר
Septemdecim שְׁבַע עֶשְׂרֵה	*Septemdecim* שִׁבְעָה עָשָׂר
Octodecim שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה	*Octodecim* שְׁמוֹנָה עָשָׂר
Nouemdecim תְּשַׁע עֶשְׂרֵה	*Nouemdecim* תִּשְׁעָה עָשָׂר

Hæc nomina quæ pluralis numeri ſunt, toties decẽ ſignificant, quoties vnũ in numero ſingulari. Excipitur עֶשְׂרִים quod non centũ, ſed ſolùm bis decẽ, id eſt, viginti, ſignificat.

His à viginti cùm ſint cõmunis generis, digitos numeros vtriuſque generis iũges. Deinde ſeruato ordine numerorum articulorum, vel compoſitorum, multiplicabis in infinitum, præcedente tamen ſæpius minori numero maiorem. vt, אֶחָד vel אַחַת וְעֶשְׂרִים vnus vel, vna & viginti, &c.

Communis generis.

Viginti	עֶשְׂרִים
Triginta	שְׁלֹשִׁים
Quadraginta	אַרְבָּעִים
Quinquaginta	חֲמִשִּׁים
Sexaginta	שִׁשִּׁים
Septuaginta	שִׁבְעִים
Octoginta	שְׁמוֹנִים
Nonaginta	תִּשְׁעִים
Centum	מֵאָה
Ducenta	מָאתַיִם
Pluries centum	מֵאוֹת
Mille	אֶלֶף
Duo milia	אַלְפַּיִם
Plura milia	אֲלָפִים

רְבָבָה vel רִבּוֹא vel רִבּוֹ, Myrias.

Numeri ordinales.

 A denario

A denario numero ordinales numeri non sunt, sed pro illis vtuntur numeris cardinalibus, sic אַחַד עָשָׂר vndecim, vel vndecimus, עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה vel, עֶשְׂרֵה אַחַת vndecim, vel vndecima, &c. Quandoquidẽ cardinalia nomina à decẽ, ordinalia indifferẽter esse possunt. Quare in huiusmodi incidens, iudica quid optimè sensui conueniet.

Fœminin.	Masculin.
Prima רִאשׁוֹנָה	*Primus* רִאשׁוֹן
Secunda שְׁנִיָּה & שֵׁנִית	*Secundus* שֵׁנִי
Tertia שְׁלִישִׁית	*Tertius* שְׁלִישִׁי
Quarta רְבִיעִית	*Quartus* רְבִיעִי
Quinta חֲמִישִׁית	*Quintus* חֲמִישִׁי
Sexta שִׁשִּׁית	*Sextus* שִׁשִּׁי
Septima שְׁבִיעִית	*Septimus* שְׁבִיעִי
Octaua שְׁמִינִית	*Octauus* שְׁמִינִי
Nona תְּשִׁיעִית	*Nonus* תְּשִׁיעִי
Decima עֲשִׂירִית	*Decimus* עֲשִׂירִי

A denario numero repete pro ordinalibus, cardinales numeros.

De numero qui fit per literas.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	יד	*טו	טז	יז
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד
35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	
60	70	80	90	100	200	300	400	500	600	700	800	500				
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	תק	תר	תש	תת	תתק				
1000	2000	3000	4000	5000	6000	7000	8000	9000	10000							
א̈	בא̈	גא̈	דא̈	הא̈	וא̈	זא̈	חא̈	טא̈	יא̈							

*Ex superstione quadã inani. 15. exprimere solent Heb. טו. pro יה. timentes ne sic יָה vnum ex diuinis nominibus profanaretur.

Et sic cum aliis literis.

Finales

Finales literæ etiam interdũ ab Hebræorum nonnullis pro numeris vſurpantur, ſic

900 800 700 600 500
ץ ף ן ם ך

Poſtremò ſolent literas pro numeris captas duobus apicibus acutis ſuperſignare, ſic אֹתקמו 1546.

De accentibus.

Accentus טַעַם ab Hebræis, id eſt, guſtus, metaphoricω̃s appellatus eſt.

Accentus in duos diuiduntur ordines. Alij enim מְלָכִם reges (quos Latini diſtinguentes appellant) vocãtur. Quorum officium eſt, vt præter muſices & eleuationis vocis cognitionem, tanquam cola, cõmata & virgulæ, perfecti & imperfecti ſenſus orationis etiã notitiam adferant. Non tamen eos omnes æquam in diſtinguendo poteſtatem habere dicimus, quandoquidem ſeptem primis ſequentis figuræ exceptis, reliqui grauitatem adferre contextui orationis magis videntur, (vt apud Latinos facit virgula) quàm diſtinguere: vnde contextum accentibus diſtinguentibus abundantem cum grauitate, conſideratione & iudicio legas, oportet. Siquidem non tam parui momenti eſt accentus cognitio, vt quæ conferri etiam non poſſit cum optimis commentariis.

Alij מְשָׁרְתִים, id eſt, miniſtri qui (quòd præcedãt tãquã miniſtri reges, ſeu diſtinguẽtes accentus, nomen famuli ſortiti ſunt) cõtinuãtes orationẽ, ſyllabam quã occupãt, celeritate quadã proferẽdam indicant, donec ad accentũ regẽ, qui diſtinguẽdi vim habet, ventũ fuerit. Ad muſicã etiam faciunt iſti, vt diſtinguentes.

Eſtque

Eſtque etiã vtriuſque ordinis accẽtuũ, qua grãmatici ſunt accẽtus, ſemper attollere ſyllabã in qua ponũtur.

Notandũ etiam obiter propter accentus diſtinguẽtes (ſeptem primos præſertim) motionum paruarum in magnas plurimũ fieri mutationes: videlicet ְ in ָ, ∵ in ·· & ָ, ⁖ in ו, ָ: in וֹ, & ſeua genuini dictionis in ·.·. Nam ſeua per accidens poſitum, quod variãdi dictiones gratia aliquãdo pro nota aliqua vocalis poſitum eſt, in accentu diſtinguente reuertitur in motionẽ cuius vicem gerebat, quæ ſi fuerit breuis, conuertetur in longam: quæ omnia facilè eſt obſeruare.

Nomina & figuræ omnium regum.

א	גרשים	א	סגולה	א	סוף פסוק
	vel	א	פשטא		vel
	מרשים		vel		סילוק
א	יתיב		פשט	א	אתנח
א א	ורקא	א	פסיקי	א א	זקף גדול
א א	פזר גדול	א	לגרמיהי	א א	זקף קטון
א א	פזר קטון	א	גרש	א	רביע
א א	קרני פארה		vel	א א	תביר
א א	שלשלת		אזלא	א א	תפחה
א א	תלישה גדולה		vel		vel
			טרס		מרחא

Nomina & figuræ omnium miniſtrorum.

	תרין חוטרים	א	מהפך	א	מונח
א	קדמא		vel		vel
א	תרסא		שופר מהפך		שופר ישר
	vel	א	מאיילא		vel
	תלשא קטנה	א	מירכא פשוטה		שופר הולך
א א	דרגא	א	מירכא כפולא	א	עלוי
א א	ירח בן יומו	vel		א	מכרבל

Præter

Præter regulas in hoc opere ſparſas ſitus accẽtuum archetypi, ad quos reducenda cætera nomina ſunt.

Monoſyllaba ſemper habent accentum, niſi ſic iũgãtur per maccaph dictioni ſequẽti, בֶּן־אָדָם filius hominis. &c.

Habent enim lineam tranſuerſam, quam maccaph vocãt, qua præſertim dictiones monoſyllabas, (vt hîc modò vidiſti) cum aliis vnico grammatico accentu iungũt. Hac ſimiliter mutatur motio magna dictionis primę in paruã, vt hîc vides, in בֶּן propter maccaph ∵ pro ·· ſubſtituitur: ſic etiam de ſimilibus.

Nunquam ſeua vel ſimplex, vel compoſitum, accẽtum grãmaticum ſecum habere poteſt. vt, פְּרִי fructus, אֱמֶת veritas. &c. Nam gaia ſiue metheg, quando poſt literam affectam ſeua ſequitur gutturalis, vel quod non notatum ſit per hiric, in dextero vel ſiniſtro latere ipſius ſeua exprimi poteſt, cùm accentus non ſit grammaticus, ſiue naturalis gaia, ſed aduentitius.

Nomina formæ, ſiue proportionis פֶּסַח, שֵׁבֶט, בֶּגֶר, נַעַר, תִּפְאֶרֶת, דְּבֶלֶת, עֲטֶרֶת, שְׁחֶלֶת, פָּרֹכֶת, שִׁבֹּלֶת, חֹרֶשׁ, חֳלִי, נֹגַהּ, בֹּחַן, תֹּהוּ, כָּוֶת, בַּיִת, צַלְמָוֶת, habent per grammaticam, accentum in penultima. Cætera verò omnia quorum hîc non eſt ſuum exemplar, ad quod reducantur, accentum in vltima habebunt: niſi fortaſsis nonnulla reperiantur, quæ per humanam imbecillitatem non ſatis animaduerterim.

Quia affixa cum nominibus & verbis iuncta vidiſti, item verborũ claſſes ſingulas in ſingulis coniugationibus & vocibus ſignatas eſſe in debita ſyllaba accentu, ne moleſti videamur, nullas illorum adduce-

mus regulas.

Metheg, qui gaia & accentus rhetoricus dicitur, accentus est aduetitius, ad venustatem pronuntiationis vtcunque retinens & producens syllabam motionis magnæ, quoties inter motionem magnam & accentum grammaticum interponũtur syllaba, vel syllabæ, vel seua, ne nimis celeriter & abruptè pronuntietur, vt suprà in verbo in dictione פָּֽקְדָה, & pagina 12.82. & aliàs in hoc opere vidisti.

De seua regulæ tres.

Quando & quomodo habere possint literę gutturales seua purum siue simplex, tres sequentes regulæ docent.

Prima, si literam gutturalem præcedat grammaticus accentus, habebit illa purum seua. vt, לֹא יָדַעְנוּ זֶה non nouimus hoc, Prouerb. 24.

Secunda, si hiric ponatur sub litera seruili. vt, יִהְיֶה erit, Gen. 18. לִהְיוֹת ad esse (vt esset,) Hester 1. nam si hiric fuerit scriptum sub litera thematis, tũc litera gutturalis sequens habebit punctũ raptum. vt, כִּחֲשׁוּ mentiti sunt, Iosuæ 7. וְנִאֲצוּנִי & contemnent me, Deut. 31.

Tertia, aliquando etiam seua simplex tantùm sub litera gutturali relinquitur posito sæpe daghes in aliqua ex literis בגד כפת, si veniat illa post gutturalem ipsam literã, vt fiat contractio duarum syllabarum in vnam ad pronunciationis decorem. vt, מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ quis sicut tu magnificus in sanctitate? Exod. 15. vbi נֶאְדָּר pro נֶאֱדָר sic, עַד שֶׁתֶּחְפָּץ quousque voluerit, pro שֶׁתֶּחֱפָץ, Cantic. 2. יַחְבֹּט יְהוָה excutiet Dominus, pro יַחֲבוֹט, Esa. 27. sic, רַעְיוֹן רוּחַ fractio animi, pro רַעֲיוֹן Eccle-

Ecclesiast. 1. יִתְחַסֵּר deficiet, Esa. 51. pro יֶחְסַר. Non enim tales mutationes ֱ, vel ֲ in seua, impediunt, quominus litera præcedens gutturalem habeat ְ, vel ֶ, atque si gutturalis haberet ֱ, vel ֲ.

De literis אֶהֱוִי.

In hiric quandoque quiescit י, quando substitutum est pro ה, vt, גָּלִיתִי migraui, pro גָּלָהְתִי, vel est pars thematis quandoque: exempla vidisti in annotationibus in futurum primæ coniugationis verborum habentium primam literam iod.

Regula.

Si præcedat continuata dictio, id est, dictio eiusdẽ clausulæ, siue sententiæ, cuius vltima sit vna literarum אֶהֱוִי, literæ בֶּגֶד כֶּפֶת, quæ in principio dictionis propriè volunt daghes, quod lene dicitur, in principio dictionis non habent illud, sed raphe: quod lenitatem à puncto daghes immunem Hebræi vocãt. vt, יוֹנָה בֶן־אֲמִתַּי Ionas filius Amittai, Ionæ. 1. vbi יוֹנָה, & בֶן sunt continuatæ dictiones, siue clausulæ eiusdem, vnde ב non habet daghes. Et infinita propemodùm alia. Sũt tamẽ quatuor causæ quæ omnino derogãt literis istis אֶהֱוִי, ita vt quanuis præcedat vna harum, literæ בֶּגֶד כֶּפֶת habeant daghes in principio dictionis. Illas hîc subscriptas habes.

De quatuor causis literis אֶהֱוִי *derogantibus.*

Quatuor causarũ quæ derogant literis אֶהֱוִי, id est, quæ efficiunt vt literæ בגד כפת, quãuis illas præcedant literæ אהוי, in principio dictionis habeãt daghes. Prima dicitur מַפִּיק (à Caldęo verbo נְפַק protulit siue produxit,) id est, productum siue prolatum, nimirũ quã-

do ex tribus his literis הוי aliqua vel eſt in fine conſonans, vel coaleſcit, dicitur illa Mappic, id eſt, prolata & non ocioſa, literæque בגד כפת ſequentes habent daghes, vt שְׂפָתַי תִּפְתָּח, id eſt, labia mea aperies, Pſal. 51. & אֵלָיו פִּי־קָרָאתִי ad ipſum ore meo clamaui, Pſal. 66. Vbi in primo exemplo poſt י coaleſcens ת habet daghes. Eſtquoque eadem ratio ſiue poſt ָ, vel holem, vel ו, coaleſcat iod, imprimendi daghes literis בגד כפת dictionis ſequentis incipientis ab aliqua illarũ. In ſecũdo exemplo poſt ו conſonans פ habet daghes: ſic in ſimilibus. Simile quoque fit quãdo ה litera in fine dictionis eſt conſonans nulla affectum motione, & debet audiri vt H noſtrum, cuius tunc conſonantiæ vt admoneamur, punctũ habet in gremio, & ה mappic dicitur, id eſt, ה prolatum, ſiue conſonũ, & non ocioſum. vt, צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ, germini eius benedices, id eſt, benedicere ſoles, Pſal. 65. Vbi ſonus ה, vt H audiri debet, & proptereà daghes in ת ſequentis dictionis.

Secunda eſt מַפְסִיק (à פְּסַק Caldaïcè diſtinxit,) id eſt, omnis accentus diſtinguens poſitus in dictione terminata in aliquã literarum אהוי, efficit, vt daghes imprimatur complexui literarũ בגד כפת, ſi ab aliqua illarum inceperit dictio ſequens. vt, חַבּוּרָה תַּחַת חַבּוּרָה liuorem pro liuore (dabis,) Exod. 21. & quampluríma id genus alia.

Tertia eſt אָתֵי מֵרָחִיק (ex אֲתָא Caldaïcè venit, מִן præpoſitione Hebraïca, & רָחִיק nomine à verbo Hebraïco רָחַק, elongauit,) id eſt, veniens à longè, quando videlicet accentus dictionis terminatæ in ה expreſſo, vel ſubintellecto præcedente ָ, diſtat ab accẽtu dictionis

ſequentis

ſequentis (quam oportet accentum habere in prima ſyllaba,) ſi incipiat dictio ſequēs à litera aliqua ex בגד כפת, habebit daghes litera illa, quanuis præcedens dictio in ה terminetur, vt ארצה כנען in terrā Canaan (venerunt,) Gen. 42. Vbi dictio כנען accentū habet in prima ſyllaba, quia ſeua legitimam ſyllabam non facit.

Eadem etiam erit ratio, ſi lateat ה in ־, vt. מה-פרצת עליך פרץ, cur rupiſti ſuper te rupturam? id eſt, membranam qua operiebaris, vt anteuerteris fratri tuo: vel, cur diuiſiſti diuiſionem (quam feceram,) Geneſ. 38.

Quòd ſi ſequēs dictio non habuerit in prima accentum, litera ex בגד כפת habebit raphe. vt, ועשית בריחים, & facies vectes, Exod. 26. Hoc etiam in aliis literis quàm בגד כפת obſeruatur. vt, היתה לו fuit illi, Ioelis. 2. & ſæpenumerò aliàs.

Quarta eſt רחיק (à Caldaïco verbo רחק arctauit ſiue vrſit,) id eſt, arctor, quod alio nomine מקף dici poteſt, hoc eſt, quando per maccaph dictio monoſyllaba deſinens in ה iungitur, ſeu vrgetur ad accētum dictionis ſequentis, quia vna videtur ex duabus facta dictio, ſi ſequens dictio inceperit à litera בגד כפת, habebit illa daghes. vt, מה-בצע בדמי, quæ vtilitas in ſanguine meo. Pſal. 30. & id genus alia. Quę daghes impreſſio etiam obſeruatur in aliis literis quàm בגד כפת, nimirùm quando per maccaph quæuis dictio terminata in ה iūgitur dictioni monoſyllabę. vt, ואעשה-לו עזר & faciā ei adiutorium, Gen. 2. & quamplurima alia.

Cæterùm ſi quando ſuperiores illas quatuor regulas fallere videas, quod tamē rariſsimè contingit, hoc tribuendum eſt vſui.

De daghes regula.

Vſu venit aliquando(rarò tamen,)vt in fine ſententiæ ſiue clauſulæ, in tertia thematis litera, ad euphoniam, ſiue decorem pronũciationis ponatur daghes: quam literam etiam propter accentum diſtinguentẽ, præcedit motio magna in ſecũda radicali. vt, בְּיִשְׂרָאֵל חָדֵלּוּ in Iſraël defecerant, Iudic.5. & מִפָּנֶיךָ הָרִים נָזֹלּוּ à facie tua montes defluerent (ſi deſcenderes) Eſa. 64. Vbi נָזֹלּוּ cum holem motione lõga (pro נָזְלוּ per ſeua) quia eſt in ſoph paſſuc, id eſt, in finis verſus accentu: alia porrò id genus exempla protulit in medium D. Kimhius in principio ſui Miclol.

יתן לנו י׳י לעשות הישר בעיניו כל ימי
חיינו אמן :

תִּקְוָה וְעָמָל :

Spes & Labor.

Errata ſic caſtigato.

In fine paginæ .19. à dextera lege Poſt ∙∙.

Pagina.20. linea.20. lege שֵׁם *in multis exemplaribus.*

25. lin. 2. in multis exemplaribus leg.proprium pro pronomine.

27. lin. 7. leg. Primigenia.

33. in .2. annot. marginis leg. per ∸.

37. lin. 26. leg. Neutrorum.

40. lin. 1. leg. נִפְקֶדֶת *cum accent. in penult.*

40. in annotatiuncula quæ eſt circa finem leg. in multis exemplaribus : factum eſt ∵ .

41. lin. 24. leg. פָּעַל *vel* פָּעֵל *appellatur.*

46. lin. 15. leg. י *in authoritate lib. Iud.*

84. lin. 8. in quibuſdam exemplaribus legendum eſt: pro daghes indice.

88. lin. 7. leg. תָּלִין.

109. lin. 23. leg. וְנִבְקְה.

139. lin. 18. leg. חֵן *in nonnullis exemplaribus.*

173. lin. 6. leg. בָּנוּ.

6
1G
2